

Stavreberg

En gammal by i Holaveden.

Stavreberg består av nio gårdar. Det är ganska små gårdar. Några av gårdarna har i den muntliga traditionen namn som hänvisar till tidigare ägare. Vi kan nämna Holmbergsgården, den gård som ligger längst norrut i byn. Klintagården är den gård som ligger längst söderut. Norr om Klintagården ligger Hägergården. I öster ligger gårdarna Lyckan och Fällan. Båda dessa var torp innan de blev avstyckade som egna gårdar. De flesta bostadshusen används för fritidsändamål. En bofast person finns kvar i byn. Dessutom finns flera fritidshus. Det innebär att antalet boende i byn sommartid kan vara omkring 15 personer.

Allmänt om Stavreberg

Stavreberg är en by i stavabygdens nordöstliga utkant. Där finns nu en bofast invånare men vid mitten av 1800-talet bodde här ett 70-tal personer på nio gårdar och ett par torp. Kanske har försörjningstrycket, sett till jorddelning och nyodling inte någonstans i bygden varit så stort som här.

Stavreberg består av $\frac{1}{2}$ mantal och har en areal av 133 hektar. Så uppges det i längderna. I äldre tider avsågs med ett helt mantal så stor areal att det kunde föda en familj och samtidigt betala en viss skatt. Utifrån detta påstående har således Stavreberg i gamla tider ansetts kunna föda en halv familj och betala halv skatt. Av Stavabygdens 19 byar är åtta på ett helt mantal (Stava, Stora och Lilla Krokek, Narbäck, Kopparp, Gyllinge, Munkeryd och Börstabil). De övriga är mindre. Vi kan möjligen anta att dessa åtta större byar också är något äldre än de övriga. Stavreberg skulle därmed inte tillhöra det äldre skiktet av bosättningarna i bygden.

I norr gränsar Stavreberg till Rossholmen, i öster till Bankaby, i söder till Börstabil och Stora Krokek och i väster till Lilla Krokek och Näteryd.

Stavreberg är kanske inte bland de äldsta byarna i bygden. Namnformen, det geografiska läget och mantalsresonemanget talar för att bosättningen här tillkommit något senare än de större byarna i närheten.

Namnet Stavreberg har tidigare skrivits på andra sätt. År 1571 skrevs det Stafverbergh, 1645 skrevs det Starrberg och denna stavning var tydligen vanlig vid den tiden. De tidigaste kyrkoböckerna berättar om en soldat från byn som hette Olof Starr.

Senare stavades namnet Starberg och senare Stafverberg och idag Stavreberg. I namnfrågan finns alltså plats för olika åsikter. Starr är ett gräs och staver kan vara stammen av unggran eller en.

Stavreberg skatteköptes 1703.

Skiftesförrättningar mm

Stavreberg har haft en spännande historisk utveckling. På den ursprungliga ensamgården hade Bengt i Stavreberg år 1620 två hästar, tre oxar, fyra kor, 19 getter, nio får och fyra svin samt åker till två tunnors utsäde. Två tunnors utsäde skall motsvara två tunnland. Samtidigt måste vi tänka oss att

han hade något tunnland i träda. Kanske hade han tre - fyra tunnland öppen åker. Detta skall jämföras med 1940-talets mer än tio gånger större åkerareal. Bakom denna åkerareal på fyra tunnland låg hårt arbete i stenbunden mark och med enkla redskap.

Den äldsta kartan över Stavrebergs ängar och gården är från 1639, den så kallade *geometriska ägoavmätningen*. Skog och utmark är inte med på denna karta. Den visar en långsträckt kartbild i norr – söder med fyra gårdarna, Norrgärdet 1 ¼ tunnor utsäde och med fem åkrar av vilka den södra är störst och ligger nära intill hustomten. Västergärdet har fyra åkrar med 1 ½ tunna i utsäde, Västergärdet har sex åkrar och 1 1/8 tunna utsäde samt Södergärdet med 1 ¼ tunna utsäde. Detta gör drygt fem tunnor i utsäde. Texten till kartan anger att tre av gårderna såddes varje år och ett låg i träda. Det blev tre tunnor utsäde varje år. Vidare angavs att ängarna gav 15 lass hö. Vidare uppgavs att det fanns nödrotlig skog och utmark. De flesta av åkrarna var små och utspridda, ända från längst i norr och längst ner i söder.

Ensamgården i Stavreberg bestod till mitten av 1700-talet då den delades i två gårdar och dessutom två förpantningstorp. Så var läget vid storskiftet 1789. Storskiftet innebar att markerna delades i två halvgårdslotter.

Protokollet och kartan från storskiftet 1788 visar att det då fanns två byggningstomter. De låg på var sin sida om vägen. Den ena torde vara identisk med den tomt som idag hör till Krigsbergs gård. Den gavs beteckningen A och var kanske den ursprungliga tomten. Den andra tomten låg på östra sidan om vägen, kanske 40-50 meter längre söderut och gavs beteckningen B. På båda dessa tomter låg redan då också egna lagårdshus.

En sämjedelning hade således skett åtskillig tid före storskiftet. På östra sidan om vägen, på den plats där Yngve bor idag fanns också två hus inritade. Dessa kan tyda på att den norra halvgården redan var på väg att delas. På storskifteskartan har utsatts både södra och norra torpet liksom också kvarnen vid bäcken. Däremot har inte *Haddorfatorpet* inritats, det som jag tror är identiskt med Stavrebergs hybbel och låg längst österut invid gränsen mot Bankaby, strax söder om Lövsjön.

Efter storskiftet gick utvecklingen fort. I mantalslängden år 1820 uppgavs byn ha sju gårdar, ett torp och en backstuga. Gårdarna omfattade 1/8, 3/32, fyra st 1/16 och en 1/32. Men ännu hade laga skiftet inte genomförts. Alla dessa sju bönder måste således ha sambruk eller sämjedelning.

Vid laga skiftet 1874 fanns här nio gårdar. Dessutom fanns på några av dessa flera familjer boende på samma gård. Ingen annan by i Stavabygden har delats på så många gårdar som Stavreberg.

Tre av dessa var på 1/32 mantal, fyra 1/16, en 3/32 och en 1/8. En av dessa, 3/32-ägaren August Andersson, ålades vid laga skiftet att flytta sina hus 650 fot norrut utmed byvägen. Det är den gård som vid sekelskiftet år 2000 ägdes av Oliver Johanson. Flyttningen skedde inte från Stavrebergs ursprungliga hustomt. Redan på 1790-talet hade flera nya brukningsenheter eller gårdar tillkommit i södra delen av byn. Det var Lars Eriksson som köpte denna mark, varefter den delades upp i flera mindre gårdar.

Protokollet och kartan från laga skiftet 1875 är mycket detaljrika. Kartan från storskiftet upptar 32 ägofigurer men kartan från laga skiftet upptar 879 ägofigurer, alla med sin egen beskrivning. Här upptogs från början åtta går-

dar men redan i inledningen anmäldes att lägenheten Lyckan blivit avsöndrad och därigenom utgjorde egen gård. De båda torpen, Fällan och Lyckan hade blivit egna gårdar. På denna karta finns inga torp eller backstugor upptagna, inte heller i handlingarna.

Bland ägonamnen från laga skiftet kan nämnas *Kolebotten*, belägen längst ner i sydost intill Bankabys och Börstabols marker. Bland ägonamnen i övrigt är det mest allmänna namn, som Västra gårdet, Norra gårdet, Enebetet, Lilla ängen, Storängen, Västerhagen, Ängalyckan, Getabetet, Norra gårdet, Västergårdet, Hemgårdet, Fårabetet, Kvarnängen, Östra ängen, Broängen, Svinvallen, Lantztorpet, Fällan, Lyckan och Mossebolyckan. Den sistnämnda var belägen nordväst om Lövsjön, intill gränsen mot Bankaby.

Från domboken för 1787 har jag hämtat ett annat ägonamn, Plåttajärtorpet. Det låg i östra utmarken nära Lövsjömossen. Kanske var detta ett äldre namn på det torp som senare kallades Haddorfatorpet. Där nämns också Skräddartorpet. Det kan möjligen vara detsamma som Harget på Börstabols ägor.

Häradskartan från 1870-talet upptar både Krusbergs torp och Haddorfs torp. Även på Klintagården upptas ett torp, Lantzatorpet, men detta var mera en undantagsstuga.

Gårdarna i byn

Från den ursprungliga ensamgården uppstod med tiden nio gårdar. De har alla under årens lopp haft sina egna namn, mer eller mindre tillfälligt. För att börja norrifrån var det Holmbergsgården. Namnet fick den troligen omkring år 1900. Karl Johan Johansson, som 1895 kom dit och gifte sig med dottern i gården, kallades Holmberg, ett namn som sedan följde med även hans barn. Gården lämnade sedan släkten men en dotter till honom, Signe, köpte omkring 1950 en annan gård, 3/32 mantal, längre söderut i byn. Krigsbergs var en annan gård i norra delen av byn, uppkallad efter ägaren under första hälften av 1900-talet. Gården Fällan var från början ett torp, vid storskiftet 1789 kallat Södra Torpet. Redan 1836 finns namnet Fällan med i en handling. I storskiftet nämndes också Norra Torpet. Det var förmodligen åkerlyckan på detta torp som senare gav namnet Lyckan.

Om vi går längre söderut i byn kommer vi till Nättabiten, vilket avser den gård som Johan Nätt ägde under senare delen av 1800-talet. Intill denna låg *Tedoragårn* eller som den också kallades Hägergården. Så är det nuvarande namnet. Längst söderut i byn låg så den s.k. Klintagården. Dit kom Johannes Svensson med sin familj 1847. De hade dessförinnan brukat torpet Klinten på Ulfsbo ägor i Adelövs socken och det var sannolikt detta Klinten som gav namnet Klintagården. Detta var något om gårdsnamnen i byn.

I Stavreberg bor Yngve Karlsson. Han är år 2000 den ende bofaste i byn. Han är född i byn och har vuxit upp här. Han är bärare av en omfattande muntlig tradition, som kommit dels från hans föräldrar och dels från tidigare generationer i hans släkt. I släkten fanns bl. a. Hilma Gustafsson som skrivit dagbok i gamla tider. En dagbok skrevs också av Yngves morfar. Detta gör att Yngve kan berätta mycket om gamla tider i byn – och i bygden.

Torp och torpare

Utöver bönder har här också funnits torpare *på ägorna*. Från den ursprungliga ensamgården uppstod torp på olika håll på markerna. Redan 1661 omtalas en hybbel på Stavrebergs ägor, en bostad av sämre beskaffenhet. Var den låg vet vi inte. Kanske låg den på den plats där Haddorfs torp senare var beläget. Senare uppstod flera torp. Åtminstone två av torpen blev senare egna gårdar, nämligen Fällan och Lyckan. Flera torpplatser går än idag att skönja ute i markerna, bl. a. på följande platser:

1. På Holmbergsgårdens ägor, några hundra meter väster om gårdstomten har legat ett torp, troligen brukat och bebott under första hälften av 1800-talet. På platsen finns en mängd odlingsrösen och andra tecken på odlings- och röjningsarbete. Vissa av dessa odlingar var upptagna redan på storskifteskartan.
2. Öster om Klintagården har legat en stuga. Den var egentligen en undantagsstuga, byggd av Johan Lantz på 1870-talet. Till detta hörde också en *tresnip* av jord. Huset brann ned i början av 1890-talet.
3. Krusbergs torp, några hundra meter öster om Fällan. Där bodde vargeringskarlen Karl Krusberg med sin familj. Det har ända fram i vår tid funnits en muntlig tradition om *Krusbärorpet*.
4. Haddorfs torp, längst i öster, söder om Lövsjön Där har enligt uppgift Johan Haddorf bott på ett undantag. Möjligen har torpet varit i bruk även tidigare. Det finns en muntlig tradition om *Haddorfs torp*. Kanske detta torp är det äldsta torpet på Stavrebergs ägor, kanske Hybbeln.
5. Anders Janssons torp låg på Zetterbergs ägor i Kobetet i norr. På platsen kan man idag se spår av odlingsarbete. Någon exakt husplats är svår att finna.

Vägar

Vägen genom Stavreberg har i stort sett varit oförändrad sedan storskifteskartan tillkom 1789. Då hade dock vägen enligt kartan inte dragits ända ut till Stora Krokek. Den slutade ett par hundra meter söder om avtagsvägen till Fällan.

Från Stavreberg fanns då bara väg ner mot Näteryd. Lars Erikssons etablering i byns södra del medförde troligen att vägen drogs vidare söderut mot Stora Krokek. Eftersom den tidens sätt att förflytta sig var till fots var stigarna genom skogarna mera använda.

Stigen mot Bankaby, två stigar till Börstabol och en till Lilla Krokek, alla dessa stigar kan vi fortfarande skönja eller ana på vissa platser. Där människan slutade gå för många år sedan, där fanns i långa tider därefter viltstigarna och därför kan vi fortfarande här och där skönja de gamla stigarna. Stigen mellan Klintagården och Börstabol var i gamla tider Börstabols kyrkväg.

Stavrebergs kvarn

Har vi nämnt vägen bör också nämna bäcken. Den har säkerligen spelat större roll förr i tiden än vi kan förstå idag. Redan 1727 skymtar en kvarn i handlingarna. Det är i domboken från vintertinget 1727 där det framgår att Per Månsson i Stavreberg hade en kvarn vid bäcken.

På storskifteskartan från 1789 är en kvarn inritad. I protokollet kan vi också läsa att kvarnen ägdes av Gudmund Persson och att *den går något lite till husbehov höst och vårtid*. Hagen där kallades då kvarnhagen.

Släktgård

Stavreberg är troligen ingen släktgård som gått i arv sedan urminnes tider. Den ursprungliga släkten lämnade Stavreberg redan under 1700-talet. Men vem vet, det kanske finnas släkttrådar som vi inte nu kan överblicka.

Stenkyrkan i Stavreberg

Strax öster om Klintagården, den sydligaste gården i byn, ligger en liten stenkyrka. Den har sin särskilda historia. Den byggdes av den då 11-årige Frans Johansson (Klinta-Frans) på lediga stunder våren och försommaren 1852. Den är cirka fyra meter lång och cirka 2,5 meter bred. Den har delvis rasat ett par gånger men reparerats av Yngve i Stavreberg.

En folkrik by

Stavreberg har varit en folkrik by. Här bodde 75- 80 människor som allra mest någon gång efter 1850. Idag finns endast en person fast boende i byn. Det är Yngve Karlsson, vars förfäder funnits i byn sedan 1847. Han är den ende som fortfarande har djurhållning i byn och som bor kvar på en av gårdarna. Han äger och brukar tre av gårdarna i byn och drev här mjölkproduktion fram på 1990-talet. Sedan några år har Yngve upphört med den egna djurhållningen. Jorden är utarrenderad men fortfarande betar kor och ungdomdjur på hans marker.

Övriga hus i byn har blivit fritidshus. Jorden ägs idag av fyra personer. Även om bilden är annorlunda idag kan vi ändå på flera sätt jämföra med bilden för 3-400 år sedan. På de flesta av byns nio gårdar står idag halvt övervuxna gamla jordbruksredskap. Åkerlyckorna inne i skogen har blivit skogsmark, endast de större och mera sammanhängande åkrarna brukas. Spannmålsodling förekommer inte längre. Någon mjölkproduktion förekommer inte längre, mjölkbilens åker sedan mitten av 1990-talet inte längre hit. Betande djur finns ännu men endast i mindre omfattning. Stavreberg är inte ensam om denna utveckling. Övriga byar i Stavabygden uppvisar samma tendens.

Handelsbod

Det har funnits handelsbod i byn. Det finns fortfarande muntlig tradition om detta och det finns också skriftliga bevis för detta. Handelsboden var inrättad i den gård som kallas Krigsbergsgården. Det var Johan Alfred Johansson och hans hustru Eva Lotta Andersdotter som i en flygelbyggnad drev denna handelsbod, kanske från 1890 till 1906, då Johan Alfred dog. Den gamla handelsboden är idag fritidshus.

Epidemier och farsoter

Epidemier och farsoter som i gångna tider gått fram över bygden har drabbat även Stavreberg. I pesten 1710-1711 skördades inga människoliv i byn. Som jämförelse kan nämnas grannbyn Stora Krokek där sju personer dog i pesten. 1737 var ett år med höga dödstal och då inträffade ett dödsfall i Stavreberg. 1773 var nästa år med höga dödstal. Då dog tre personer i byn i hetsig sjuka, bröstsjuka och rödsot. 1857 var ett mörkt år i byns historia. Då dog inte mindre än sju personer i rödsoten.

Emigrationen till Amerika

Emigrationen till Amerika berörde även Stavreberg. Enbart under åren 1875-1900 utvandrade 18 personer, däribland två familjer, i ena fallet med fem barn. Båda hade bott på 3/32-gården.

Ur domböckerna

De uppgifter som jag hittills hämtat ur domböckerna har jag skrivit in i anslutning till respektive personberättelser längre fram i denna berättelse. Vad jag hittills sett i domböckerna har människorna i Stavreberg varit sträv-samma och duktiga. De har skött sitt. Visst har en och annan tvist uppkommit som lösts inför häradsrätten, men särskilt tvistbenägna eller brottsbenägna har människorna i Stavreberg inte varit.

Intressanta människoöden i Stavreberg

1727 avled Johan Persson i Stavreberg. Han var endast 14 år och han gjorde själv slut på sitt liv genom att hänga sig i en björk. Johan var tjänstegosse, lilldräng kanske vi kan säga, hos bonden Per Månsson. Vad orsaken till hans drastiska steg var kan vi ana. Johan hade tagit två kakor bröd och blivit ertappad av Per Månssons styvson Bengt Nilsson och en piga. Vi kan anta att Johan var skrämnd eller på något sätt upprörd. Vi vet inte om han var hungrig och därför tagit brödkakorna. Vi kan bara ana. Läs mera om detta fall längre fram i berättelsen.

En intressant person i byns historia var Hilma Gustavsson (Fransdotter) som under många år skrev dagbok om vardagens händelser i ett bondehem. Dagboken sträcker sig från 1880-talet till in på 1940-talet.

Människorna i Stavreberg

De äldsta uppgifter vi har om Stavreberg kommer från jordeböcker, mantalslängder och liknande. De är kortfattade och upptar oftast endast förnamn på husfadern. Övriga familjemedlemmar omnämns oftast inte. Domböckerna kan ibland ge lite intressanta uppgifter.

Vi börjar här med en tabell för att få en översikt av de äldsta uppgifterna.

<u>År</u>	<u>Namn mm</u>	<u>Källa</u>
1571	Per (3 lispund koppar, 5 kor, 4 får, 4 svin och en häst)	Älvsb.
1613	Bengt	Älvsb.
1620	Bengt, (2 stod, 3 oxar, 1 tjur, 4 kor, 1 stut, 2 kvigor, 19 getter, 12 får, 4 svin, 2 tunnors utsäde).	BU
1621	Bengt, 4 hästar, 5 oxar, 8 kor, 28 getter, 6 svin, 24 får,	

2 tunnor utsäde.	BU
1621 Bengt	Mil.
1627 Bengt, 4 mantalsskrivna personer i byn	M
1631 Lasse, 2 stod, 2 stutar, 3 kor, 2 kvigor, 7 får, 3 getter, 1½ tunna utsäde.	M
1632 Lasse 2 stod, 2 stutar, 3 kor, 2 kvigor, 8 får, 1 svin, 1½ tunna utsäde.	BU
1633 Lasse 1½ tunna utsäde	BU
1635 Lasse i <i>Staraberg</i> är edgångsman, se domboken	
1640 Lasseräntan 6-21-8 .	J
1640 Lasse	M
1641 Lasse m h, dotter och inhyst man	M
1643 Lasse m h, dotter och piga,	M
1644 Lasse med hustru och dotter,	M
1645 Lasse m h och en piga (dräng ?), 3 mantalsskrivna personer	M
1645 Lasse, räntan 6-21-8	J
1646 Lasse med hustru och dotter	M
1646 Lasse, struken (?)	M
1647 Änkan med en dotter,	M
1648 Änkan, Mats Andersson med hustru Ingeborg	M
1648 Lasse(?)	RU
1651 Mathes, två mantalsskrivna personer	M
1652 Mattias	JW
1655 Mattias m h Ingeborg	JW
1656 Mattias i Stavreberg i tvist om en ängsmark, se domboken	
1658 Mattias m h Ingeborg	JW
1658 1658 hölls något slags uppborrdsmöte i Stavreberg, se domboken.	
1659 Mattias m h Ingeborg, Hanna *)	M
1661 dog en soldat, Håkan Karlsson i Starrberg, Hybbeln	Kyrk
1662 6 juni föddes Måns, Mattias son i Starrberg	-”-
1662 Mattias i Stavreberg klagar över <i>tjuvkonan Rangil</i> , se domboken.	
1662 Uppborrdsmöte i Stavreberg enligt domboken	
1662 <i>Tjuvkonan Rangel</i> i Stavreberg, okvädinsord, se domboken.	
1665 Stavreberg omnämnd vad gäller Skansmarken, se domboken	
1665 Mattias i Stavreberg anklagad för vanhävd, se domboken	
1666 Mattias Andersson får lämna Stavreberg, se domboken	
1673 Lasse	Mil.
1673 Bengt Svenssonstämd för skällsord, men friades, se domboken.	
1675 Erik, räntan 6-21-8	J
1678 Vite mellan Nils i Holkaberg och Bengt i Stavreberg, se domboken.	
1679 Tvist om en resa till Stockholm, se domboken	
1681 Bengt m h, d Brita (3)	M
1682 Bengt m h, p Brita, dr Anders,	M
1684 Bengt	Mil.
1685 Bengt,	J
1687 Bengt m h, d ?, p Elin, på ägorna soldat Olofs hustru Kerstin	M
1688 Bengt m h, d ?, p Elin, på ägorna soldat Olofs hustru Kerstin	M
1689 Bengt m h, dr Anders, p Kerstin, soldat Olofs hustru Kerstin,	M
1689 Bengt i Stavreberg och Arvid i Erstorp, se domboken.	
1690 Änkan h Brita, d Anders, p Kerstin, soldat Olofs hustru Kerstin	M

1691 Änkan h Brita, d Joen, Håkan, p Kerstin. M
 1692 Brita Jonsdotter i Stavreberg och tjuven Erik Björnsson, se domboken.
 1693 Joen m h, d Karin, dr Nils M
 1694 Joen m h, dr Karin, dr Nils M
 1697 Nils Andersson, Stavrebergs ägor åberopad som vittne, se domboken
 1697 Gästabud i Stavreberg, se domboken,
 1697 Husesyn i Stavreberg enligt domboken

BU = boskaps- och utsädeslängd, Dom = domböckerna,
 J = jordebok K = kyrkoböckerna
 JW = jordebok för Wisingsborg M = mantalslängd
 Mil = militära källor, Älvsb. = Älvsborgs lösen 1613

Detta var de äldsta uppgifterna om Stavreberg i tabellform. Jag skall försöka kommentera en del av uppgifterna.

Vår äldsta uppgift är från 1571. Bonden i Stavreberg hette då Per. Mera vet vi inte om honom. Efter honom kom Bengt, omnämnd från 1613 och fram till 1626. En intressant uppgift från hans tid är att han hade åkrar till två tunnors utsäde, således två tunnland odlad jord, plus kanske ett tunnland som låg i träda.

Nästa bonde hette Lasse och han är omnämnd under åren 1631 till 1646. Han bor där med sin hustru samt en dotter. Dottern hette förmodligen Ingeborg. Där fanns också i början en inhyt man. Möjligen dog Lasse 1646 för hans namn är då överstruket. Änkan med dottern bor kvar i Stavreberg. Från domboken år 1635 hämtar vi en anteckning om Lasse. Tillsammans med åtskilliga andra män från bygden gick han ed på att Jon i Munkeryd inte var skyldig till det dråp som han blivit beskylld för. Se mera om detta under Munkeryd.

År 1648 bodde fortfarande änkan kvar men då hade namnet Mats Andersson med hustru Ingeborg tillkommit. Ibland skrivs namnet Mathes, ibland Mattias.

Ragnhild (Rangel i Starrbärg)

Vid ett antal tillfällen vid mitten av 1600-talet möter vi uppgifter om Rangel. Kanske hette hon Ragnhild. Jag antar att Rangel flyttade lite mellan byarna men att det troligen är samma person som jag här presenterar.

År 1653 bodde Rangel i Vantekullen och hon anklagades vid sommartinget för att ha begått hor med Per i Röttle kvarn. Hon nekade till detta men Anders Ingemarsson i Kushult, befallningsman, påstod att hon hade bekänt detta för honom. Saken togs upp igen vid hösttinget. Då förmanades hon att bekänna vem som var fader till hennes sista barn. Hon uppgav då att det var Jon Jonsson, dräng i Bollkälle.

Då påpekade Anders Ingemarsson att hon förut skylld på Per Mjöltnare vid Röttle. Denne nekade helt. Rangel uppgav då att hon lockats till att bekänna på någon annan än Bollkälledrängen. Denne, Jon Jonsson i Bollkälle, nekade också och sade sig icke haft något med henne att beställa. Han skall vid nästa ting fria sig med 6-mannaed om han så kan och vill.

Vid vintertinget 1654 inställde sig unge Jöns i Bollkälle med sina gode män, Jon i Hulutorp, Per i Folkarp, Lars i Björstorp, Måns i Rödjarp och Måns i Smedstorp, vilka gick lag åt att han inte är fader åt det barnet Ragnil i Vantekullen uppgiver och med vilket hon är havande. Rätten friar Jöns i Bollkälle. Det skall rannsakas vidare om vem som lägrat Rangel. Jag såg inte något mera om detta mål.

År 1659 upptäcker jag Rangel nästa gång. Då bor hon i Smedstorp och på nytt gäller det lägersmål. Hon tillfrågades åter vem som lägrat henne. Hon svarar att det var en ryttare från Uppland. Nils Månsson i Smedstorp vittnade vid tinget att han såg ryttaren i boden hos henne. Eftersom hon så lång tid varit utom Guds församling begärde kyrkoherden i Ödeshögs socken att hon skulle få komma till Guds församling igen och återfå sina friheter.

År 1662 vid vintertinget möter vi Rangel på nytt. Då bor hon i Stavreberg och Hans Nilsson i Gyllinge klagar över att Rangel stulit åtskilliga saker i Gyllinge, 41 $\frac{3}{4}$ lod silver, värderat till 84 daler 16 öre, ett huvudkläde, en ny duk, fläsk, kött, bröd, 5 $\frac{1}{2}$ alnar lärft, tyger, allt värderat till 22 $\frac{1}{2}$. Mot slutet av anteckningarna i detta mål framkom ytterligare saker som hon stulit ur en bod i Gyllinge.

Vid samma ting klagade också Mattias i Starrberg mot Rangel i Starrberg och hävdade att hon hade stulit två får från honom samt dessutom vadmal.

Jon i Porsarp klagade också över Rangel och uppgav att hon var skyldig honom för spannmål, som hon med sin nu avlidne man av honom *borgade*. Rangel tillstod detta och dömdes att betala värdet av allt det stulna och hon dömdes dessutom till böter. Här fick vi reda på att hon varit gift, men om hennes man har jag ingen uppgift.

Vid sommaringet 1662 tillstod Hans i Gyllinge att hans hustru, *efter Rangels ord i Starrberg, som är en lagvunnen tjuv, kallat Olof i Brodderyd, Mattias i Starrberg, Peder i Smedstorp okvädinsord och bödlar*.

För detta dömdes Hans för sin hustrus otidiga tal och skällsord till nio daler i treskiftes.

Nästa uppgift jag har om Rangel (eller Ragnil) är från sockenstämmoprotokoll för år 1664. Då uppges att Ragnil i Kopparp är *beslagen med tjuveri och hennes syster Ingrid är föga bättre*. Detta var den sista uppgiften om Rangel. Jag tror att det rör sig om samma kvinna. Så här 350 år senare kan vi ägna denna stackars kvinna en tanke av medkänsla.

Lasse var namnet på en bonde i Stavreberg från omkring år 1630 och fram till sin död omkring 1646. Han var gift och vi kan på goda grunder anta att de hade en dotter som hette Ingeborg. Hon gifte sig med Mattias Andersson, se nedan.

Mattias i Starrberg

Vi har redan mött Mattias här ovan när det gällde Rangel. Mattias var bonde i Stavreberg. Uppgifterna här nedan är ett försök att redovisa det som finns i olika källor om honom.

Mattias Andersson	- - - , bonde i Stavreberg åren 1652 – 1666
H Ingeborg Larsdotter	(1631),
Son Måns	1662-06-06, torpare på Angseryds ägor,

Mattias (Mathes, Mathias) var bonde, eller åbo på kronogården Stavreberg. Han var gift med Ingeborg Larsdotter. Vi möter hans namn i mantalslängder, jordeböcker och domböcker.

Mattias fick troligen lämna gården i Stavreberg på grund av vanhävd år 1666. Då fanns redan en annan bonde på plats. Han hette Bengt Svensson och var från Narbäck. Mattias och Ingeborg flyttade troligen till en annan gård, någonstans. De hade flera barn. Den 6 juni 1662 föddes deras son Måns uppger en enstaka kyrkoboksanteckning.

1697 dog Anders Mattiasson i Gumby, *förr brukare, nu inhyst*. Kanske var han en son till Mattias i Stavreberg?

Ingeborg Larsdotter uppges ha brukat gård med sin man i 30 år. Hon var sedan inhyst på Angseryds ägor hos sin son, var änka i 16 år, var sjuk i 1½ år och avled den 9 april 1704, 73 år gammal. Dessa uppgifter tyder på att Mattias Andersson avled omkring 1688.

Här följer några anteckningar ur domboken som rör Mattias.

Jöns i Rossholmen klagade vid vintertinget i Gränna den 1 februari 1656 om *20 staka wall* som han menade hör till Rossholmen och ville bevisa det med ett *råmärke som en liten pojke visat, och ingen före detta avvisat*. Mattias påstod att denna mark av ålder hör till Stavreberg och trodde att han till näst ting skulle kunna skaffa bevis på detta.

Det var tydligen svårt att skaffa bevis om denna ängsmark. De kom överens om förlikning om denna äng, som enligt vad Lars i Glasfall intygade *är intagen av bægges oskiftade mark*. Ängen delades mitt i och båda fick lika stor del.

Vid hösttinget 1665 anklagades Mattias i Stavreberg för att han *nedernött bemälda hemman och därtill låtit gärdesgårdarna förfalla. Han gavs anstånd till nästa midsommar med att reparera hus och gärdesgårdar, eller efter husasynsordningen plikta och avträda hemmanet*.

Vid samma ting dömdes han att böta tre daler för bortfört foder.

Vid sommaringet 1666 kvarstod förfallet i Stavreberg och då *tillsades Mathes i Stafreberg att reparera de förfallna husen, såframt han icke vill alldeles af bohla därifrån warda efter husasynsordningen*. Detta var hämtat direkt ur domboken.

Han uppmanades också att till sin gårdsbonde Bengt överlämna husen. Därefter gavs inga mer uppskov. Vi kan anta att Mattias med sin familj flyttade från Stavreberg detta år. Vart de flyttade vet jag inte men vi ser att Ingeborg Larsdotter senare bodde hos sin son på Angseryds ägor. På Sväms Bosgårds ägor fanns en man, Mattes, boende på ägorna, enligt mantalslängden för år 1687. Det kan avse honom.

Vid vintertinget 1662 blev det tal om uppbörd av skatter eller räntor. Måns i Havrekullen uppgav att befallningsmannen Anders Skog i Kushult tagit upp lagmans- och häradshövdingsspenningar två gånger förra året. Måns hade till Skog levererat i Stavreberg en 10-dalerplåt och fått tillbaka 20 öre kopparmynt.

Anders Skog nekade till detta. Måns åberopade sig på Jöns i Gåsabol och pålades av rätten att till nästa ting ha med sig Jöns, som också *befallningsmannen med sig skall ha uppbördsbok* och därmed bevisa att han inte ford- rat dubbelt av Måns i Havrekullen. Jag har inte sett något mera om denna

sak. En sak är intressant, nämligen att det tydligen hållits flera uppboordsmöten i Stavreberg, dels 1658 och dels 1668, som vi kunnat läsa om i domboken.

Vid sommartinget i Gränna den 2 juni 1665 framförde befallningsmannen Anders Skog i Kushult att oenighet rådde om rätten till Skansmarken. *I forna tider har Kushult av ålder haft mulbete och klövegång i Skansmarken, men numera nekas han detta av sin granne, Bengt i Sunneryd. Bengt uppger att Kushults boskap aldrig, utom vid särskilt löfte haft något bete i Skansmarken. Anders Skog framkallade därpå sina vittnen, oberyktade, opartiske och bohlfaste män, Måns i Klämmestorp och Gudmund i Tykavik. Mot dessa vittnen hade Bengt i Sunneryd inget att invända. De avlade livlig ed med händer på bok och hördes sedan var för sig.*

Måns i Klämmestorp, en man om sina 77 år gammal, berättade att för 56 år sedan tjänte han i två års tid hos salig Anders Larsson som då åbodde Kushult. Då hade Kushult sin fädrift i Skansmarken vid Sandvadet. Kushults boskap gick utan någons hinder eller gensägelse fritt intill Starrbergs och Näteryd gårdesgårdar. Skansmarken har varit en oskiftad jordedel till Sunneryd, Kushult, Hårstorp, Näteryd och Råssholmen, sägande sig vid samma tid icke hört det minsta klander härom, men vid samma tid Anders i Kushult ej tillbudt att hugga i Skansmarken.

Sedan inkallades Gudmund i Tykavik, bevisade sig vara 83 år gammal. Han vittnade sig för 62 år sedan ha tjänt hos salig Anders i Sunneryd ett år. *Den tvistiga jordavallen, före det salig i åminnelse hertig Johan lät där uppbygga en skans mot danskarnas infall i Östergötland, kallades hallaraflan och var en samfällad jord, väl till Kushult, Sunneryd, Näteryd, Hårstorp och Råssholmen, att nämnda byars boskap utan något hinder eller otal gick klöv om klöv och inga ingradir eller intäkter var gjorda av skogen eller fåmarken, ej heller några grindar eller farlid uppsatta.*

Bengt i Sunneryd framkallade till vittne en trovärdig och bofast man, Anders Hansson i Vallby. Han berättade att för 32 år sedan bodde han i Kushult i fem års tid och när han flyttade dit var han främmande och obekant. Han hade då att först fråga Carl och Per som då åbodde Sunneryd att fråga dem om lov att ha sin boskap i Skansmarken, men han gav dem ingen lega.

Jöns i Råssholmen bekänner sig *hava sin portion av Skansmarken med "gårdagrypet" (?), dock utan något föregånget laga skifte.*

Högvälborna Agneta Ribbings landbonde, Anders i Hårstorp uppger sig ha sin fåmark näst intill sina ägor som han avstängt.

Anteckningarna ovan är direkt ur domboken. Målet var omfattande. Jag har inte skrivit av allt. Återstoden blev också mest upprepningar. Målet ledde inte till något beslut av rätten. Tvisten om Skansmarken skulle återkomma. Kushult och Sunneryd skulle i mer än hundra år framåt i tiden tvista om denna utmark. Intressant är att i detta mål ser vi att det var hertig Johan, senare kung Johan III som byggde den försvarsanläggning, den skans som vi har kvar i namnet Skansen och Skansbacken. Innan skansen byggdes kallades platsen för *Hallaraflan*. Eftersom också Starrberg (Stavreberg) omnämndes i texten har jag tagit med anteckningarna även här.

Tänk vilka härliga gamla ord, mulbete och klövegång.

Starrberg Hybbeln

På Stavrebergs ägor, utanför den skyddande fyrkanten av husen i byn, har länge bott människor. I en anteckning i en tidig kyrkobok från 1661 står att då *dog en soldat, Håkan Carlsson, på Starrberg Hybbeln*. Det är troligt att denna hybbel låg i öster invid gränsen mot Bankaby ägor. En stig ledde i gamla tider österut från Fällan till detta torp, där stora mängder sten brutits och gjorts till stenmurar. Ordet hybbel hör till 1600-talet. Senare tiders byggen på ägorna har kallats torp och backstugor.

Även om vi inte kan vara säkra på det kan vi ändå anta att denna hybbel, denna enkla bostad på Stavrebergs ägor, har varit bebodd ända från 1600-talet och förmodligen ända till mitten av 1800-talet. Då kallades det Had-dorfs torp och detta namn återkommer vi till. Under 1700-talet tillkom också två torp, Fällan och det som senare kallades Lyckan.

Bengt i Stavreberg

Bengt Svensson	----, bonde i Stavreberg, död omkring 1690
h Brita Jonsdotter	(1646),
Barn: Karin	1673, g 1695 m Nils Svensson, se nedan
Sven	1680, död 1696

Uppgifterna var knapphändiga om Bengt och hans hustru men genom domböckerna har framkommit en del som gör bilden lite mera tydlig. Bengt var son till Sven Månsson och Kerstin Pedersdotter i Narbäck. Han var således bror till Per Svensson i Narbäck, Anders Svensson i Hårstorp och Arvid Svensson i Erstorp. Detta framgår av domboken. Kanske att Håkan Svensson i Stava också ingick i syskonkretsen.

Bengt och Brita gifte sig förmodligen omkring 1670 men Bengt befann sig som bonde i Stavreberg redan 1666, se ovan under Mattias Andersson. Bengt dog omkring år 1690. Brita Jonsdotter gifte sig därefter med den unga bonden Jon Jonsson, men Brita Jonsdotter dog den 15 oktober 1694. Gården i Stavreberg övertogs av dottern Karin och hennes man, Nils Svensson.

Här följer ett antal noteringar ur domböckerna som rör Bengt Svensson i Stavreberg.

Vid hösttinget i Gränna 1673 anklagades Bengt Svensson i Stavreberg av hustrun Ingrid Ingesdotter i Sockendal *för äreröriga skällsord samt för att han rånat från henne en gris åtta dagar före midsommar detta år*. Båda framkom inför rätten och Ingrid kunde inte bevisa sina påståenden. Bengt Svensson nekade. Fördenskull borde henne därför *laga näpst övergå men i anseende till hennes oförstånd och fattigdom blev hon förskonad*.

Vid sommartinget 1675 berättade Arvid Svensson i Narbäck att hans äldre bröder Anders i Hårstorp och Bengt i Stavreberg uppeggat deras åldriga mor mot honom efter att Arvid fått riksdrotsen, Greve Brahes löfte att överta bruket av Narbäck. Härtill nekade Anders och Bengt. Denna syskonträta ledde till att rätten satte vite mellan dem, så att *vilken den andre i ord eller gärningar kväljer skall hava 40 daler förbrutit*.

Vid vintertinget 1678 hade Nils i Holkaberg och Bengt i Stavreberg under dryckenskap framfört *obeskedligt tal* i Gränna. De hade haft en träta. Det fanns dock inga lagliga skäl för rätten att döma dem till böter. För att

avböja framdeles missförstånd och osämja mellan dem föreställdes de ett vite, att vilkendera den andre i ord eller gärningar kränker skall ha förverkat 10 daler silvermynt.

Bengt i Stavreberg, Håkan i Stava samt Arvid och Peder i Narbäck berättade vid tinget den 24 mars 1679 i Gränna att de förra hösten givit Måns i Kopparp sex daler silvermynt i resepenningar. Måns skulle då sina egna samt på deras vägnar resa till Stockholm och träffa riksdrotsen Per Brahe. Avsikten var att få förlängning på deras friheter för de utställda rustningarna år 1676. Detta dock utan att det medförde något positivt resultat.

Därtill lär greven nyligen resolverat att Måns i Kopparp skulle återlämna dem de resepenningar de utgivit. Måns i Kopparp berättade att han på deras begäran reste till Stockholm och där gjort det bästa han kunnat, att han och de på sina hemman måtte få längre frihet från utställda rustningar. Han kunde själv icke råda över att hans ansökan blev avslagen. Han har i detta ärende haft lika stor möda och kostnad för den långa resan, och menade att hans Grevliga Nåde ändå icke hade lämnat honom ohörd. Rätten beslutade att Måns kunde behålla pengarna.

Skräddaren Nils Andersson och Anders Olofsson i Öninge klagade vid sommaringet 1689 till Bengt Svensson i Stavreberg och Arvid i Erstorp för att dessa beskyllt Nils för att han haft något umgänge med Anders Olofssons hustru Maria Jonsdotter i Öninge. Arvid och Bengt nekade helt till sådan beskyllning och att de inte sagt något sådant. Rätten friade dem från beskyllningarna.

Vid vintertinget den 27 januari 1692 förekom ett omfattande tjuvnads-mål. Många gårdar i bygden hade drabbats av dessa stölder. Av anteckningarna i målet framkommer att Brita Jonsdotter i Stavreberg då var änka. Jag låter här anteckningarna i sin helhet följa med.

Boskapsstölder

Vid tinget den 17 januari 1692 i Åby åtalade länsmannen Harald Arvidsson tjuven Erik Björnsson. Denne hade förts till tinget från Vadstena slotts-fängelse. Han var misstänkt för tjuvnad såväl här i häradet som i Småland, enligt följande:

- 1) *inkom fältväbeln Sven Jakobsson Trana från Långliden i Gränna socken och klagade över att Erik från honom för ungefär 2½ år sedan stulit en kviga, tre år gammal, samt en häst vid sistlidna Bartholomeitid, vilken han köpt av en granne Johan Berg för sju daler silvermynt. Tjuven Erik tillstår sig ha stulit kvigan och sålt den till sin husbonde, rusthållaren Hans Esbjörnsson i Råby för 10 daler kopparmynt, men nekade helt till hästen.*
- 2) *Bonden Lars Månsson i Vendelstorp påstod att Erik från honom sistlidne sommar mellan pingst och midsommar stulit en nytämjd svart stut, ungefär fem år gammal. Erik Björnsson bekände att han stulit den. Han sålde den sedan till sin styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor, för 10 daler kopparmynt. Per Jonsson tillfrågades om han inte borde misstänkt att stuten var stulen. Per nekade till detta och sade att han sålt stuten till Per i Fagerhult för sex daler kopparmynt samt ett spann råg.*

Lars Månsson i Vendelstorp hävdade vidare att Erik vid samma tillfälle också från honom stulit en svartjälmet kviga, fyra år gammal, som Erik sedan sålt till Anders i Kulltorp.

- 3) Tjuven Erik tillstod också att han den tiden stulit en brun ko, som tillhörde hustru Ingiäl i Gränna stad. Denna ko gav sedan Erik till ryttmästaren på Lindekullen som städja för Tuna gård.
- 4) Lars Persson i Kvarntorp i Gränna socken klagade och sade att Erik från honom 8 dagar före sistlidna Bartholomei stulit en kviga om 2½ år. Erik erkände detta och uppgav att han sedan sålt den till salig Grötters änka i Ödesjö by.
- 5) Anders Månsson i Folkarp i Adelövs socken hävdade att Erik från honom sistlidna Olofsmässa stulit en stut om tre år. Erik bekände sig ha tagit den och uppgav att den nu är hos Lars i Skog.
- 6) Så tillstod tjuven på tillfrågan att han för något mer än två år sedan stulit en vit och svartfläckig kviga från torparen Per Jonsson i Getingaryd och att samma kviga nu är skälleko i Tuna.
- 7) Bonden Bengt Andersson i Ulfsbo och Adelövs socken klagade också och sade att Erik i fjol vid Brittmässa från honom stulit en vitryggig stut om tre år, som Erik bekände sig ha tagit och uppgav att den stuten numera är till forning hos Anders i Gumby.
- 8) Hustrun Elin Jonsdotter i Graven i Adelövs socken klagade över att Erik från henne stulit en stut och en kviga, bägge rödbrokiga, vartill Erik helt nekade.
- 9) Soldaten Nils Persson i Uppgränna by uppgav att Erik från honom vid sistlidna Bartholomeitid stulit en svart kviga om fyra år. Erik tillstod sig ha stulit kvigan och slaktat den i skogen. Erik sade sig ha en fjolkalv i Tuna som Nils kan få. Nils sade sig vara nöjd därmed, eftersom tjuven inget annat hade.
- 10) Tjuven Eriks styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor, förmanades allvarligen att bekänna vad han visste om sin styvsons tjuverier och om han icke varit med honom på något ställe eller kanske rått honom. Per nekade först härtill, men sedan bekände han sig gråtande att han har bedragit mig därtill. Häradshövdingen uppmanade Per att bekänna, varefter Per bekände sig ha varit med två gånger, i Vendelstorp i höstas där de stal en stut och den tog sedan Lars igen. Sedan tog de tre får hos Sven i Aleryd. Två av dem sålde de till Per i Fagerhult. Det tredje var en bagge och den slaktade de och tog halvparten vardera. Per nekade till att ha varit med om mera. Men han berättade att under våren i fjol kom Erik hem med en röd och vitstjärnig stut som han sade sig ha köpt av en grännabo. Men Per trodde ändå att den var stulen. Han bad Erik akta sig för sådant. Nils i Östra Haddåsen köpte stuten och sålde den sedan till Jöns i Gyllinge för ½ tunna säd och 1 (skålpund?) kött. Sedan om hösten hade Erik en svart och vitfläckig kviga, som han sade sig bekommit av hustru Ingrid i Skog. Denna kviga är nu skälleko i Tuna.

Sedan inkom ock följande häradsbor och klagade över att dessa tjuvar också stulit från dem åtskilliga kreatur, såsom:

- 11) Gamle länsmannen Per Andersson i Bankaby klagade över att Erik Björnsson från honom stulit en tjur om 2½ år, en kviga om 3½ år samt två ungfår, varav det ena var en bagge med hans märke under ena öret

- iskuret. Tjuven Erik tillstod sig ha stulit tjuren och sålt den till en borgare i Gränna vid namn Nils Schierling för 7½ daler kopparmynt, bekänner sig också ha stulit kvigan men att länsman redan fått betalt för denna. Några får vill han inte bekänna.
- 12) Framsades åter tjuven Eriks styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor. Han förmanades allvarligt att som rätten nogsamman kan se och pröva det han stulit mera. Omsider svarade han att han för ungefär 15 år sedan ihop med soldaten Håkan i Gåsabol stulit hos salig hustrun Kerstin i Narbäck två stycken barkade hudar och fyra barkade skinn. Därav tog de hälften vardera och sedan när jag var borta kom min bror, Nils Jonsson i Stora Moliden till min hustru och tog hudar och ett skinn. Jag fick en halv tunna korn. Skinnet lät jag göra skor av.
- 13) Per Jonsson bekände också att han tillika med sin styvson Erik i Tuna i fjol somras stulit en kviga om 3½ år hos Per Gullring i Öna och nu är i Tuna, som Erik också tillstod.
- 14) Per Jonsson sade också att hans styvson Erik i Tuna tillika med Pers son Peter i Fagerhult stulit en sugga i höstas från änkan hustru Elin Jonsdotter i Tingstad, och de gödde suggan där i torpet och sedan slaktade de den och tog hälften vardera. Fläsket hängde ännu kvar i Fagerhult. Änkan hustru Elin klagade och sade att i fjol bortstals två får för henne. Hon trodde att Per Jonsson och Erik tagit dem. Per nekade helt till detta, men erkände att han från hustru Elin stulit en slipsten.
- 15) Bonden Sven Esbjörnsson i Munkeryd klagade att från honom bortstals en tre år gammal och omärkt stut sistlidna september. Per Jonsson bekände och sade att hans styvson Erik i Tuna stulit den stuten och slaktat den i Fagerhult. Huden var visst ännu kvar där, och som de bekant för honom fick de halvparten av köttet i Fagerhult. Per Jonsson sade därefter att nu visste han intet mera.
- 16) Länsmannen föreställde Pers son Peter i Fagerhult, ungefär 20 år gammal, vilken på tillfrågan bekände att han varit med Erik i Tuna och stulit suggan från änkan i Tingstad. Han hade givit fyra kannor korn till att göda den med. Bekände också att han hade fläsket kvar i Fagerhult. Rätten uppmanade Peter att bekänna någon mera tjuvnad men Peter sade sig icke veta mera.
- 17) Per Ingjälsson i Fagerhult tillfrågades om han icke varit med och stulit stuten från Sven i Munkeryd, men nekade härtill. Tjuven Erik inkallades för konfrontation med Per, eftersom Erik först icke ville medge att Per visste om stuten. Men omsider medgav han att han berättat för Per och hans hustru att han stulit stuten i Munkeryd. Sedan uppgav Erik att han också berättat för Per i Fagerhult om de två fåren som stals i Aleryd, en bagge från änkan och ett får från Bengt och sedan det tredje fåret från pigan Ingeborg Hansdotter i Aleryd.
- 18) Lars Jonsson från Jusseryd klagade att denne Erik i Tuna från honom i september stulit en kviga, två år gammal. Tjuven Erik tillstod detta och sade sig ha sålt den till torparen Lars Larsson på Skogs ägor för att denne skulle föda en tjur åt honom över vintern. Torparen Lars Larsson vitsordade uppgifterna.
- 19) Måns Larsson i Kopparp klagade och sade att tjuven Erik för honom förliden sommar i skogen stulit en tjur om 2½ år och en kviga om tre år. Erik bekände sig ha stulit en tjur, som han sedan sålt till Per i Narbäck

- för fem daler kopparmynt, men nekade helt till kvigan. Per i Narbäck sade att han köpt en stut och en kviga av Erik i Tuna.*
- 20) *Pigan Ingeborg i Åeryd klagade över att Erik för henne förliden sommar mellan pingst och midsommar stulit en kviga som han sedan sålt till Per i Narbäck. Erik bekände också att hans styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor ock stulit ett Lockakahr från soldaten Per Alegren och sedan sålt det till Fogeryd för sju daler kopparmynt.*
- 21) *Per Svensson i Narbäck klagade och sade att tjuven Erik Björnsson för honom stulit tre ungnöt, två stutar om två år, en stut om 2½ år samt två baggar. Dessutom hade han stulit tre nöt som ägdes av hans svägerska, änkan hustru Anna i Erstorp. En var en rödryggig stut om fem år och de två andra var kvigor om 2½ år. Erik tillstod tjuvnaden och sade sig ha slaktat de två ungnöten, baggarna sålde han till Per i Vantekullen.*
- 22) *Änkan, hustru Brita Jonsdotter i Stavreberg beskyllde tjuven Erik för att han från henne sistlidna pingstdag stulit en svartbrun tjur om tre år gammal samt en röd och vit stut om 4½ år. Detta bekände Erik och sade sig ha sålt stuten till Jöns i Gyllinge för sju daler kopparmynt samt kött och en halvspann råg och en halvspann korn. Jöns sålde sedan tjuren till Nils i Östra Haddåsen.*
- 23) *Daniel Larsson i Ruskilsby klagade också och tjuven Erik erkände att han med Per i Gräsberg vid midsommartiden i fjol stulit från Daniel en rödhjälmet ko. De slaktade sedan kon och tog hälften var och kanske ligger något kvar i Gräsberg hybbeln. Så bekände också tjuven Erik att han stulit en svarthjälmet tjur om tre år från Daniel Larsson och den sålde han sedan till Jöns i Lakarp för fem daler kopparmynt. Men då var Per inte med honom.*
- 24) *Jöns Jonsson i Röjan på Holkabergs ägor klagade att Erik från honom för två år sedan bortstulit en röd kviga. Erik tillstod detta och sade den vara slaktad.*
- 25) *Jöns Månsson i Lakarp beskyllde Erik för att han från honom stulit en rödbrokig stut på 7:e året. Erik tillstod detta och sade att Hans i Råby fick samma stut och han senare fått bort stuten på lega till Per i Skölleby. Hans i Råby visste inte om att stuten var stulen, säger Erik.*
- 26) *Knut Jönsson i Tuna som förr varit i Vantekullen tillstod på fråga att han varit med tjuven Erik till Lindekullen. De hade då med sig en ko att giva i städja.*
- 27) *Olof Jonsson i Sjögården klagade också och sade att för honom och hans far, Jon i Sjögetorp, för halftidie år sedan bortstals tvenne rödhjälmeta stutar och året före bortstals för Jon i Sjögetorp en röd kviga. Han menade att Erik och Per Jonsson tagit dessa, men Erik och Per nekade helt.*

Rätten frågade om några flera hade klagomål mot dessa tjuvar. Länsman sade stort välkommen till flera som hava mist sina kreatur och egendom, när de nu får höra om dessa tjuvar. Per och Erik förmanades att bekänna någon mera tjuvnad men de nekade alldeles till mera sådant. Rättens bedömning var att alla stölder ännu icke var uppklarade och målet uppsköts till nästa ting.

Vilken avslutning detta mål fick vet jag inte. Vi kan förmoda at det blev dödsdomar.

Vid tinget 1692 förekom något ärende rörande mantalsskrivning. Därvid hade i Stavreberg noterats änkan hustru Britas dotter Karin samt vidare änkan hustru Karin och hennes dotter, som dock tycktes vara för ung för att behöva betala mantalspenning.

Soldater

I en rulla från 1684 omnämns livgrenadjären Olof Månsson Starr. Han var gift med Kerstin Börjesdotter och de fick en son, Abraham, den 1 juli 1695. En vecka därefter dog Kerstin Börjesdotter. Mera vet jag inte om dem.

Stavreberg ingick då i samma soldatrote som Rossholmen och Bultsbol. Soldattorpet låg i Rossholmen, men intressant är att soldaten fått sitt namn efter bynamnet Starrberg, som det skrevs på den tiden. De har också enligt mantalslängder från slutet av 1680-talet bott på Stavrebergs ägor.

I kyrkoboken ser vi att den 24 juni 1707 vigdes Bengt Olofsson, soldat för Starrberg, med Ingeborg Andersdotter, tjänstepiga i Starrberg, och född i församlingen. Mera vet jag inte om dem.

Vid sommaringet 1713 förekom ett mål där soldaten för Äng, Sunneryd och Starrbergs rote, Ambjörn Nilsson samt *qvinfolket* Karin Karlsdotter instämts för att de haft köttsligt umgänge med varandra. Hon blev havande. Båda erkände och dömdes till böter och en söndags uppenbar kyrkoplikt. Eftersom Karin inte kunde betala fick hon *plikta med kroppen*. Tillvaron var hård.

Nils Svensson och Karin Bengtsdotter

1)Nils Svensson	(1664), bonde
2)Per Månsson	(1688), f d ryttare i Narbäck, gifta 1713
Karin Bengtsdotter	(1673),
Barn: Brita	1696-05-09,
Elin	1698-01-29, död 1699-06-07
Sven	1700-12-27,
Elin	1704-04-28, g m Per Månsson Krok i Lilla Krokek
Kerstin	1706-09-16,
Maria	1708-06-20,
Brita	1710-10-20,
Maria	1714-08-17, död
Nils	1717-12-19, gift 1740, se längre fram

Nils Svensson var från Bultsbol, son till bonden Sven Larsson och hans hustru Maria Persdotter. En syster till honom var gift med Jon Nilsson i Öjan, en broder var bonde på föräldragården i Bultsbol. Nils gifte sig med Karin Bengtsdotter 1695. Karin var dotter till Bengt Svensson och Brita Jonsdotter i Stavreberg. Nils dog 1712. I det äktenskapet föddes sju barn.

Karin gifte sig 1713 med Per Månsson som förut varit soldat i Narbäck. Han uppgavs vara född i Gränna församling. I detta äktenskap föddes åtminstone fyra barn. Två dog i unga år. Per dog 1744. Bouppteckningen uppger endast ett barn, Nils, samt en dotterson, Sven. Karin dog 1751.

Från domböckerna kommer så en tvist om ett hästköp. De som tvistade var från Porsarp och Erstorp men Stavreberg var ändå inblandat. Det var nämligen en bröllopsfest i Stavreberg som gjorde att detta hästköp kom att gå till eftervärlden. År 1697 hade Karin Jonsdotter i Erstorp, änka efter Arvid Svensson från Narbäck, instämt bonden Sven Månsson i Porsarp. Sven Månssons hustru, Kerstin Andersdotter, hade tidigare varit gift med Nils Jonsson och denne hade köpt en häst av Karin Jonsdotter. Så var själva bakgrunden till den tvist som senare skulle uppstå.

Bröllopet i Stavreberg avhölls förmodligen 1694 och stod mellan Nils Svensson och Karin Bengtsdotter. Det varade i flera dagar och bröllopsgästerna övernattade där. Mat och dryck förekom och vi kan utgå från att nykterheten inte var särskilt hög, hos alla. Nils Jonsson från Porsarp blev under bröllopet *ledsen och grät en stund över sin stora fattigdom*.

Han hade köpt en häst av Karin Jonsdotter och hennes andra man, Lars Jonsson, och talade om sin fattigdom och denna hästskuld. Lars Jonsson svarade då att den hästen *tör jag ge dig*. De övriga bröllopsgästerna hade då uppmanat dem att ta i hand på detta, men hustrun Karin Jonsdotter, hästägaren, var inte med i rummet då. Handslaget skedde en måndagsmorgon. Kanske var det någon gång i slutet av bröllopfesten. Flera av bröllopsgästerna hördes inför tinget som vittnen:

1) torparen Jöns Persson på Bankabys ägor, 2) Nils Andersson på Stavrebergs ägor, 3) Olof Björnsson på Fagerhults ägor, 4) Jöns Månsson i Kråkeryd.

Och som Olof Björnsson *inte så alldeles väl kunde utföra sitt tal utan hade fel på sitt mål, alltså tilläts han intet edligen vittna, utan de andra tre avlade eden och hördes sedan var för sig*.

Jöns Persson berättade *jag var på gästabudet i Stavreberg då jag hörde att när salig Nils Jonsson besvärade sig över sin fattigdom sade Lars: Jag skall giva dig den hästen som du av mig köpt. Men hans hustru Karin var då inte med inne*.

Nils Andersson berättade att *vid gästabudet i Stavreberg satt Nils i Porsarp och grät över sin stora fattigdom, och då jag inkom om morgonen frågade folket honom varföre han grätit, då Nils svarade: Jag är skyldig dig Lars för en häst. Då sade Lars: Den tör jag giva dig*. De som var med vid samtalet uppmanade då Lars: *Om du skänker honom hästen så tag honom i hand därpå! Det de ock gjorde och sedan när hustrun Karin Jonsdotter kom in sade Lars åt henne: Jag har skänkt Nils den hästen, han av mig tagit. Då svarade Karin: Det du har gjort kan jag inte göra tillbaka*.

Samma ord återger också drängen Jöns Månsson, men när Nils och hans hustru tackade henne för hästen sade hustru Karin: *Jag har intet varit med däröver*.

Olof Björnsson utan ed, sade att det var på måndagsmorgonen i gästabudsstugan som jag såg att Lars tog Nils i Porsarp i hand därpå att han skänkt honom hästen.

Lars Jonsson, han som skänkte bort hästen, avled den 31 maj 1694 och hans änka, Karin Jonsdotter, ville ha betalt för sin häst. Den ursprunglige hästköparen, Nils Jonsson, hade också avlidit och hans änka, Kerstin Andersdotter, hade gift om sig med Sven Månsson. Denne var vid den tiden inte heller särskilt välsituerad, enligt vad domböckerna berättar, och han

ville helst slippa betala hästen. Han hänvisade till att hästen *var skämd* och även till att den varit en gåva.

Målet var uppe vid tinget flera gånger. Rätten kom så småningom fram till att hästen skulle betalas, åtminstone till en del. Men mest är det bröllopet i Stavreberg som vi minns från denna hästaffär.

Den 11 november 1696 hade företagits en husesyn i Stavreberg. Här hade den då avlidna hustru Brita Jonsdotter med sin första man Bengt Svensson brukat i 30 års tid och sedan med Jon Jönsson i ett års tid. Brita Jonsdotter avled hösten 1694. Den i husesynen uppförda husrötan uppgick till 20 daler silvermynt.

Den avlidne Bengt Svenssons bröder, Anders i Hårstorp och Per i Narbäck som varit bytesmän och förmyndare för deras två barn, sonen Sven Bengtsson och dottern Karin, intygade att dessa skulle taga på sig de felaktigheter och husröta som kunde vara på hemmanet. Efter att Sven Bengtsson dött är det systemen Karin och hennes man Nils *Svensson som besitter hela gården*.

Denna husröta kom upp vid tinget 1697. Hennes farbröder uppmanade då Karin och hennes man att svara för husrötan. Karin och hennes man hade däremot inget att säga. Därmed fann rätten skäligt att eftersom hustru Karin nu efter sin avlidne broder kommit att bebo och bruka hela *Starbärgsgården* bör hon svara och bygga för de berörda 20 daler silvermynt husrötan blivit fastställd till.

Nils i Stavreberg hade till tinget 1708 instämt bönderna Nils och Per i Börstabil för att deras kreatur gått genom *ledet* mellan Börstabols äng och Stavreberg och gjort skada på hans sädesgårde. Nils och Per i Börstabil blev ålagda att ersätta skadan. Av anteckningarna i målet framgår att denna väg, eller stig, från Börstabil till Stavreberg då var Börstabols kyrkväg. Vi kan anta att det avser den gamla stigen som i Stavreberg kom ut vid Klitagården.

Vid sommaringet 1712 anklagades Per Persson i Bankaby samt änkan Kerstin Jönsdotter för att de *med lov och minne detta år åtta dagar efter kyndelsmässan* städlat Nils Svenssons tjänstedräng Harald Andersson i Stavreberg till ryttare. Jag har inte alla uppgifter i detta mål, men rätten ansåg att det gått fel till och Per Persson och änkan tillstod detta.

Per Månsson var instämd till tinget 1717 för bristande skatteinbetalning. Han var också åberopad som vittne i ett mål rörande testamentsklander år 1717.

Vid vintertinget 1727 fick Per Månsson i Stavreberg inför rätten omtala hur hans tjänstegosse, Johan Larsson, förra tisdagen beklagligen avhänt sig livet. Detta hade tillgått sålunda.

På morgonen, sedan Per Månsson med sitt husfolk ätit och befallt sin styvson Bengt Nilsson, torparen Jon Jönsson och den nu avlidne gossen Johan att laga färdig en kolmila, hade Per Månsson själv gått till sin kvarn. De andra gick till kolmileplatsen, där de fann jorden så frusen att de med järnstång behövde bryta upp den. Gossen behövdes då inte där, varför torparen Johan bad honom gå tillbaka till gården.

Gossen skildes därmed från dem och gick under vägen in i sätesstugan och tog där olovandes två kakor bröd och stoppande dem under rocken. I detsamma skulle Bengt Nilsson funta eld till smedjan och mötte då gossen i förstugan och frågade honom vad han hade under rocken. Johan svarade: *Jag har intet.*

Johan låtsades samtidigt söka efter ett rep till att bära hem ris med. Därvid föll ett stycke bröd ned på golvet, som Bengt tog upp, varefter Johan öppnade dörren till nystugan, som är gentemot sätesstugan. Där kastade han en halv kaka bröd under ett bord som stod inom dörren. När Bengt tog upp även den kastade Johan till honom den andra kakan som han satt under rocken. Bengt frågade om han gjort så förr. Johan svarade nej. Härvid kom tjänstepigan i gården, Maria Johansdotter in i förstugan till dem och alla tre följdes sedan åt in i sätesstugan.

Där hade Johan för pigan erkänt sig ha tagit brödet och Bengt bad henne då tiga därmed. Sedan hade gossen gått ut i marken för att hugga ris, men inte kommit tillbaka.

När Per Månsson kom från kvarnen till smedjan där torparen Jon var, frågade han efter gossen men Jon hade svarat att han gått för att hugga ris. Han bekymrade sig icke mera för gossen utan gick till kolmilan för att upp-bryta kolbotten och gick därefter åter till kvarnen. Men när han sedan kom tillbaka hade Johan ännu inte återkommit. Han började då frukta att gossen huggit sig. Därför gick han genast och sökte efter honom, ropade efter honom men hade inte funnit honom.

Middagen gick förbi och Per Månsson fortsatte att söka honom, och hade i Kobetet funnit honom, *hängande i en björk, en aln från marken. Över detta ömkeliga spektakel hade han ganska häpnat. Han hade först gått till sin granne Peter Persson i Bankaby och bett honom följa med för att se denna olycka. Sedan gick han till Rasmus Jönsson i Krokek och tog med honom dit. De fann att gossen hängt sig med hampa. Troligen hade han stått på en sten hårt in till denna björk och där lagt snaran om halsen.*

I övrigt omtalade Per Månsson att gossen Johan, som varit i hans hus i 1½ år, aldrig såvitt han vet, varit oärlig. Inte heller har man någonsin kunnat förstå annat än att gossen i livstiden varit vid sunt förstånd, dock mycket tystlåten.

Rätten beslutade slutligen, efter att flera personer hörts, att gossen Johan Larsson, 14 år gammal, *må av ärligt folk hanteras och i kyrkogården i stillhet, utan ceremonier begravas.*

Vid tinget 1738 visade Per Månsson i Stavreberg ett köpebrev av den 27 april 1738. Av detta framgick att han med sin hustru Karin Bengtsdotters samtycke utlöst sina styvbarn, Bengt Nilsson i Mörby i Dahls härad och dottern som nu är gift med Per Månsson i Lilla Krokek ur den andel som tillfallit dem i skattehemmanet Stavreberg.

Summan uppgick till 375 daler kopparmynt. Denna summa hade de efter överenskommande utfått i lösören. De hade därmed överlåtit hemmanet Stavreberg till sin moder och styvfader, dock med förbehåll att deras yngsta broder vill framdeles komma att njuta halva hemmanet lika mot sina föräldrar. Och så blev nu hemmanet Stavreberg för Per Månsson och Karin Bengtsdotter inom börden uppbjudet första gången.

Vid sommaringet 1746 dömdes vid tingsrätten ett stort antal åboar i häradet för bristfälliga eller odugliga vargnät. Det var bl. a. Per i Rossholmen, Abraham och Per i Stora Krokek, Per i Bultsbol, Nils i Starberg (Stavreberg), Per i Norra Bråten, Sven i Skorperyd, Sven i Siggeryd, Anders i Tällekullen, Per och Nils i Klämmestorp. De dömdes till böter,

Vid hösttinget 1758 meddelades att Stavreberg, ½ hemman, skall hålla två hästar till skjutsning vid gästgivargården i Holkaberg. Detta gällde vissa dagar efter särskilt schema. Det var Konungens Befallningshavande som genom utslag den 28 juni detta år beslutat detta.

Nils Andersson	- - - -, torpare
Karin	- - - -,
Brita	1695

Nils Andersson på Stavrebergs ägor är antecknad i domboken några gånger, 1694 och 1697. Vid sommaringet 1694 är han antecknad som vittne i ett mål som rörde bruket av Sunneryd. Nils Andersson uppgavs vara brorson till Hans Håkanssons i Sunneryd hustrus förra man. Mera om detta mål finns att läsa under Sunneryd. Med stöd av uppgifter ur domböckerna finns det anledning att anta att Nils Andersson var son till Anders Persson och sonson till nämndemannen Per i Tällekullen.

Nils var också med som bröllopgäst vid det förut beskrivna bröllopet i Stavreberg 1694.

Vid tinget 1697 var Nils Andersson på Stavrebergs ägor åberopad som vittne till hur torparen Per Eriksson på Lilla Krokeks ägor slagit ihjäl en sugga för Håkan Svensson i Stava. Detta hade skett 14 dagar före midsommaren 1697. Nils Andersson intygade sig ha sett att Per Eriksson slagit Håkans sugga åtskilliga slag med yxhammaren när suggan kommit in i Måns Nilssons äng i Lilla Krokek.

Mera uppgifter har jag inte om Nils och Karin på Stavrebergs ägor. De kanske inte bodde så länge här. Vi vet inget om deras fortsatta öden.

Johan Persson	- - - -, torpare
Maria Månsdotter	1701-03-06, d t Måns Persson i Stora Smedstorp
Barn: Lars	1731-06-25, död 1732
Maria	1734-09-26,
Anders	1736-11-01,
Anders	1739-03-01,

Johan och Maria gifte sig 1731. Johan uppgavs då vara från Amundeby och hon från Stora Smedstorps ägor, dotter till torparen, f.d. bonden Måns Persson i Stora Smedstorp och hans hustru Karin. Hans bakgrund har jag ingen uppgift om.

Johan och Maria bodde först på Stora Smedstorps ägor, förmodligen på torpet Hybblealyckan. Möjligen låg detta österut vid gränsen mot Svinåsen. Johan och Maria kom omkring 1736 till Stavrebergs ägor. Var de bodde här

är svårt att säga, kanske var det på Hybbeln, det gamla torpet längst österut mot Bankabys gräns.

Ryttaren Per Lindahl på Bankaby ägor hade till vintertinget 1739 instämt torparen Johan Persson på Stavrebergs ägor och hans hustru Maria. De påstods ha beskyllt honom för stöld vid sista vårmässomarknaden i Skänninge. De träffade dock en förlikning innan målet kom upp vid tinget.

Johan Persson lovade betala Lindahls kostnader för målet samt uttalade att han kände honom som en ärlig man. Nämndemannen Per Larsson i Frösäng och rusthållaren Per Persson i Bankaby intygade att de varit närvarande vid överenskommelsen.

Efter 1739 har jag inga uppgifter om Johan Persson och hans familj.

Nils Persson	1717-12-19, bonde, senare torpare, dog 1805
H1) Maria Andersdotter	1718-04-06, dog 1747
H2) Ingrid Larsdotter	1724-, från Ösiö, dog 1754
H3) Elin Olofsdotter	1729-01-03 i Gränna, dog 1810
Barn: Anders/Sven	1741-05-04, död 1742
Karin	1742-08-10, död 1744
Lars	1744-11-02,
Per	1745-, död 1746
Karin	1746-03-10,
Maria	1750-11-06,
Peter	1751-11-21, gästgivare, nämndeman, mjölnare

Nils och Maria gifte sig 1740. Han var son till Per Månsson och Karin Bengtsdotter i Stavreberg. Hon var dotter till Anders Larsson och Kerstin i Tällekullen. Hon dog 1747 och vid bouppteckningen redovisades tillgångarna till 277 riksdaler. Nils gifte sig 1749 med Ingrid Larsdotter från Ödeshögs Skattegård, dotter till Lars Andersson och Margareta Siggessdotter. Hon hade tidigare varit trolovad med Jonas Persson i Ödeshög.

Nils Persson blev därför instämnd till tinget 1750 och fick ersätta Jonas för att denne avstått sin fästningsrätt. Ingrid Larsdotter dog 1754. Av bouppteckningen framgår att de hade fyra kor. Tillgångarna uppgick till 289 riksdaler.

Nils gifte sig för tredje gången, år 1755 med Elin Olofsdotter. Hon var sannolikt dotter till Olof Mattsson och Ingrid Andersdotter i Åsmark i Gränna landsförsamling. De flyttade någon gång därefter till Ödeshögs Skattegård men återkom till Stavreberg 1773.

Nils Persson förekommer flera gånger i domboken. Vi tar ett antal utdrag av detta, i tidsordning.

Om sonen Peter Nilsson kan vi se en växlande karriär. Han var gästgivare i Ödeshög, han var nämndeman i Lysings härad och därefter blev han mjölnare i Röttle. En intressant karriär.

Vid vintertinget 1747 hade kronolänsmannen Anders Reutermark instämt Nils Persson i Stavreberg för olovligt svedjande på byns utmark. Nils Persson erkände att han på sin utmark låtit avsvedja något. Det gällde buskage och oduglig skog utan något värde.

Rätten dömde Nils Persson för att utan lov och tillstånd svedjat utom hägnaden att böta två daler silvermynt till treskiftes enligt 2 § 14 Cap. Byggningsbalken.

Vid sommaringet 1749 hade skatteägaren Nils Persson i Stavreberg anhallit om att *till mulbetets förbättring* få avsvedja en liten del av detta hemmans utmark. Därför har kronoskogsaktaren Nils Spångberg och tre nämndemän besiktat denna.

Av detta synedokument framgår att *denna utmarkstrakt till ett halvt tunnland skulle vara tjänlig för mulbete sedan den till hemmanets byggnad avhuggits, även som gården tarvar tillökning av mulbetet. Därför fann häradsrätten för sin del skäligt att i ödmjukhet anmäla denna ansökning hos högvälborne herr landshövdingen.*

Vi häpnar när vi läser detta. Här har kronolänsman med tre nämndemän besiktat detta lilla område, ½ tunnland stort. Sedan skall *högvälborne landshövdingen* godkänna att detta skall få bli mulbete.

Nils Perssons svärmor i hans andra gifte, Margareta Siggessdotter i Ödes hög, Ingrid Larsdotters mor, hade år 1756 instämt honom för att han sålt en stuga i Stavreberg som tillhörde henne. Hon påstod samtidigt att hon *inte med tillbörligt nöje skulle kunna bo i samma hus som mågen*. Efter Ingrid Larsdotters död uppstod en ekonomisk tvist som flera gånger drogs inför tinget.

Som uppgivits ovan var Nils Perssons andra hustru, Ingrid Larsdotter, dotter till Lars Andersson och Margareta Siggessdotter i Ödeshögs Skattegård. Lars Andersson var broder till Jon Andersson i Stava. Detta förklarar varför Nils Persson under ett antal år bodde och brukade på Ödeshögs Skattegård.

Någon gång på 1770-talet flyttade Nils och Elin från gården till södra torpet, Fällan. Nils Persson dog 1805 av ålderdom. Vid bouppteckningen antecknades två barn till honom, sonen Sven från första giften och sonen Peter i andra giften. Elin dog av ålderdom 1810. Vid bouppteckningen efter henne uppgavs egendomen till 93 riksdaler, däribland två kor, några får och en svart ängsbagge. En psalmbok och ett par glasögon fanns också bland hennes tillhörigheter. Hur många hade glasögon på den tiden?

Enligt en handling som inlämnades vid sommaringet 1810 testamenterade Elin Olofsdotter i Stavreberg sin egendom till Nils Jonsson och hans hustru Anna Maja Jansdotter i Stavreberg. Elin Olofsdotter dog detta år.

Ur domboken hämtas att den 25 augusti 1754 inträffade en brand i Stavreberg där Nils Persson drabbades. Brandens omfattning är inte känd men eftersom ingen vårdslöshet med eld kunde anses ha vållat branden skulle Nils Persson få ersättning från brandstodsbolaget. Tydligen hade det brunnit i Stavreberg även året innan, se nedan.

Vid sommaringet 1757 klagade nämndemannen välförstående Anders Jönsson i Fagerhult med åboarna i Rossholmen, Skälaby, Gammalsby, Torp, Bankaby, Siggeryd, Angseryd, Gumby, Hålan, Bodebol, Harsbol, Törsabol, Kaxbol, Stavreberg och Bultsbol över det tingsförbud om sandtag på Holka-bergs och Hårstorps ägor, till allmänna landsvägens underhåll som senaste

tinget beslutade. Rätten gav länsmannen Jonas Fellbom i uppdrag att undersöka och komma med förslag till lösning på denna tvist.

Vid hösttinget 1759 framträdde bonden Bengt Nilsson i Mörby i Dahls härad på sin halvbroders vägnar, änkomannen och förra åbon Nils Persson i Stavreberg. Han framförde att *prästen icke velat tillåta honom lysning till vigsel med pigan Ingrid Larsdotter innan det avgjorts huruvida hans omyn-diga son av förra giftet, gossen Sven Nilsson skulle efter sin avlidna moder, Maria Andersdotter var till någon del berättigad uti detta skattehemman Stavreberg.*

Häradsrätten kom fram till följande: *Alldenstund det i rätten intygats att Nils Persson innan han den 15 maj 1740 trädde i gifte med Maria Andersdotter förvärvat sig skattehemmanet Stavreberg. Fördenskull kan varken sonen till något möderne däruti vara berättigad, eller denna omständighet hindra Nils Perssons tilltänkta äktenskap.*

År 1758 hade Nils Persson med sin familj flyttat till Ödeshögs Skattegård och han hade sålt halva gården i Stavreberg till bonden Olof Johansson. Det blev lite krångel med denna affär. Vid vintertinget 1758 blev affären ett tvistemål vid tinget. En fråga var den s.k. bördsrätten för Nils Perssons barn.

Vid sommartinget 1761 hade hustrun Margareta Siggesdotter på Ödeshögs Skattegårds ägor instämt gästgivaren Jonas Gullberg i Ödeshög. Orsaken var att denne förordnats som hennes gode man att bevaka hennes rättigheter till ett undantag som hon skulle ha av sin f.d. måg, Nils Persson i Stavreberg.

Hon var inte belåten varesig med Gullberg eller sin f.d. måg. Målet blev uppskjutet på grund av hennes sjukdom. Hon hade också instämt sin f.d. måg, bonden Nils Persson i Stavreberg angående äganderätten till något hus på Skattegårdens ägor. Även detta mål uppsköts.

Målet uppkom vid hösttinget 1761. Margareta Siggesdotter hade inlämnat en skriftlig inlaga, vilken upplästes och lades till handlingarna. Nils Persson avhördes inte och målet uppsköts. Enligt saköreslängden dömdes Margareta Siggesdotter och hennes f.d. måg Nils Persson för uppsprofsförelse till böter.

Tvisten mellan Margareta Siggesdotter och Nils Persson fick troligen sitt slut under 1762. Då förordnades häradsdomaren, Lars Carlsson i Kärr och nämndemannen Jonas Andersson i Boet att lösa tvisten.

Helt slut med tingsbesvären blev det ändå inte. Vid hösttinget 1767 hade drängen Peter Jonsson i Lyckan instämt Nils Persson. Frågan var med vilken rätt Nils Persson innehar sin förra svärmoders gård, en tredjedel av Ödeshögs Skattegård. Peter Jonsson uppvisade ett testamente av Margareta Siggesdotter. Av detta framgick att gården efter hennes död skulle tillfalla Peter Jonsson. Vid detta tillfälle levde ännu Margareta Siggesdotter. Nils Persson uppgav att han inte hade nödiga handlingar med sig för att visa sin rätt till gården och bad om uppskov till nästa ting. Detta beviljades.

Vid sommartinget 1773 hade Nils Persson i Stavreberg instämt Sven Jönsson i Ödeshögs Riddargård angående en skuld av 1700 daler kopparmynt. Sven Jönsson anmälde sig vara sjuk och målet uppsköts till hösttinget.

Då framkom att Nils Persson hade sålt den ena halvgården i Stavreberg till Sven Jönsson för 5000 daler kopparmynt.

Sven Jönsson hade vid köpet betalat 4000 daler och nu handlade det om resten av köpesumman. Det förekom flera oklarheter i deras affärer. I affären ingick också ett undantag. Sven Jönsson hade sedan sålt gården till kyrkoherden Samuelsson i Adelöv. Vart undantaget tog vägen i denna affär är inte lätt att utreda. Vad kyrkoherden gjorde med sin gård i Stavreberg kanske vi kommer till längre fram i domboken. Han avsåg sedan att bortflytta hus som fanns på ett torp på Stavrebergs ägor. Mera härom längre fram under Sven Larsson.

Vid hösttinget 1773 hade Nils Persson också instämt sin son, gästgivaren Peter Nilsson i Ödeshög. Det gällde en överenskommelse från 1773 där sonen skulle ha tillgång till ½ tunnland åker till årligt utsäde. Det gällde vidare ett källand, och detta i god jord till rågsåning nu i höst, så som Nils Persson förut haft vid Skattegården i Ödeshög. Dessutom begärde Nils Persson ersättning för rättegångskostnaden.

Det framgår av anteckningarna i målet att *förra bonden Nils Persson numera bodde på Stavrebergs ägor*. Inför rätten kom Nils och hans son Peter överens om att Nils och hans hustru Elin Olofsdotter skulle få ½ tunnland vid Gästgivargården i Ödeshög och att två nämndemän skulle biträda för att jämföra åkerjordens beskaffenhet.

Vid sommaringet 1775 hade Nils Persson på Stavrebergs ägor tagit ut stämning på bonden Jonas Svensson i Norra Bråten rörande en skuld på 12 daler silvermynt, med ränta och ersättning för rättegångskostnad. Jonas Persson förnekade att han var skyldig Nils Persson något. Nils Persson begärde då anstånd med målet till samma dags eftermiddag, då han skulle ha vittnen närvarande för att styrka sina uppgifter. Så skedde också och Nils Persson begärde då att hans vittnen skulle edligen höras. Då förklarade Jonas Svensson att han vid *noga eftersinnande* påminde sig att han var skyldig Nils Persson detta belopp.

Som vi sett ovan fick Nils Persson 7-8 barn. När han dog levde två söner, Sven från första giftet och Peter från andra giftet.

Nils Jonsson	(1722), bonde i Stavreberg
H Anna Andersdotter	(1725),
Barn: Jonas	1748-02-15,
Anna	1750-08-10,
Maria	1753-01-14, död 6 januari 1755 i Klämmestorp,
Anders	1755-08-27, död 22 april 1763 i Tingstad,
Kerstin	1760-02-27,
Peter	1763-07-14,
Maria	1768-05-10, .

Nils Jonsson var bonde i Stavreberg några år i slutet av 1750-talet. Han är omnämnd i födelseboken 1755 då sonen Anders föddes, vidare i domboken från 1756 samt 1760 då dottern Kerstin föddes. De förekommer inte i Ödeshögs vigselbok. Sannolikt är de identiska med de Nils och Anna som enligt födelseboken fanns i Sunneby 1748, i Klämmestorp 1750 och 1753.

De kom till Stavreberg möjligen den 14 mars 1755. Nils Jonsson tycks ha varit bonde, såväl i Sunneby som i Klämmestorp som Stavreberg. Möjligen arrenderade han gårdar. Han är omnämnd i domboken också 1757 och 1758 med anledning av skuldfordringar. Därefter är han inte mera omnämnd under Stavreberg.

Vi återfinner Nils och Anna i Tingstad 1763. Där stod han skriven som salpetersjudare, vidare på Tyrsabola ägor 1768 där han också har tillnamnet Sandberg. Den 16 maj 1768 dog salpetersjudaren Nils Jonsson Sandberg på Tyrsabola ägor, 46 år gammal. Den 29 maj samma år dog också hans nyfödda dotter Maria, en dag gammal.

Bonden Jonas Bengtsson i Ödeshögs Riddargård hade till sommaringet 1756 instämt Olof Johansson i Hårstorp och Nils Jonsson i Stavreberg samt flera andra för att de mot tingsförbud hade brutit en gärdesgård och färdats fram på hans slätteräng. Vid upprop inställde sig de instämnda med biträde av häradshövding Gabriel Torpadius.

Han anförde att salpetersjudningen detta år, krävde dessa ingrepp, dels i Skrapegårdens och dels i Riddargårdens ängahagar. Det hade *icke annorledes kunnat ske, än att de varit nödsakade färdas in uti kärandens hage, emedan ekarna där varit stående. Därför hade de alldeles i onödan blivit instämnda.* Detta blev ett omfattande mål. De anklagade tycks ha klarat sig från påföljder.

Vid hösttinget 1757 förliktes Sven Persson i Amnaby (Amundeby) med Nils Jonsson i Stavreberg rörande en skuld om 12 daler silvermynt.

Vid hösttinget 1758 hade bonden Anders Persson i Vantekullen låtit instämma bönderna Gudmund Svensson i Kråkeryd och Nils Jonsson i Stavreberg. Målet gällde skuldfordringar.

Båda erkände sina skulder och hade gärna betalat godvilligt om de blivit tillsagda. Anders Persson hade själv blivit lagsökt på samma sätt och behövde sina pengar. Han hade också frågat båda om de kunde betala, så hade de inte behövt bli instämnda.

Hur det gick i målet vet jag inte. Jag saknar uppgifter om fortsättningen, men 34 daler silvermynt var mycket pengar och kanske var Nils och Anna tvungna att lämna Stavreberg med anledning av denna skuld.

Under några år i slutet av 1750-talet var Olof Johansson bonde i Stavreberg. Han hade köpt halva gården av Nils Persson medan denne bodde på Skattegården i Ödeshög. Förmyndarna för Nils Perssons barn hävdade dock börsrätt för barnen och Olof Johansson blev uppsagd från hemmanet. Det var många tvistepunkter i detta mål.

Det handlade om olaga uppsägning, ersättning för gjorda förbättringar, om ängsröjningar, om fällplåtar m.m. Det slutade med att Olof Johansson lämnade Stavreberg. Jag har inte heller kunnat identifiera denne Olof Johansson. Jag har bara detta namn, inget mera.

Per Andersson	(1720), bonde
Maria Jonsdotter	(1720)
Ingrid	1749-09-11,

Denna familj bodde endast några år i Stavreberg. Frånsett födelsenotisen 1749 då deras dotter föddes, finns en notis i domboken 1751 där Johan Svensson i Kushult klagade över att Per Anderssons svin kommit in på Johans gärde och orsakat skada. Per fick därför böta 10 daler silvermynt för bristande hägnad.

Han blev också instämnd till tinget 1754 av Nils Persson för en brandskada på ett torkhus i Stavreberg. Möjligen hade denna brand inträffat 1753. Detta år flyttade nämligen Per och Maria flyttat till Kråketorp. Några år senare återfinns de i Mark. Där tycks de ha stannat. Där avled socknemannen Per Andersson 1801. Om Maria saknar jag uppgift.

På ägorna fanns en torpare som hette Jon Jönsson. Hans hustru hette Lisbeta. Jon dog 1732, 56 år gammal. Detta är vår enda uppgift om dem.

Per Månsson (Krok)	1698, torpare på Stavrebergs ägor,
h 1) Elin Nilsson	1704-04-28,
h 2) Ingrid Persdotter	1713-, g 1753
Barn: Karin	1726-06-11
(Lisbet)	1732-04-31
Sven	(1741)-, död 1750 efter huvudskada vid ridning
Karin	1743-02-10
Nils	1746-08-18

Per och Elin gifte sig 1724. Han var möjligen son till bonden Måns Nilsson i Lilla Krokek och var en tid soldat där och bodde då i Lilla Krokek. Elin var dotter till Nils Svensson och Karin Bengtsdotter i Stavreberg. Per och Elin flyttade 1743 från Lilla Krokek till Stavrebergs ägor. Elin dog 1753 och Per gifte sig 1753 med Ingrid Persdotter. Hennes bakgrund är jag osäker på. Per dog den 16 mars 1767 av värk. Ingrid Persdotter gifte sig 1768 med Sven Larsson, se nedan.

Vid sommaringet 1758 inlämnades ett inbördes testamente mellan Per Månsson och Ingrid Persdotter på Stavrebergs ägor, upprättat den 2 april 1758. Testamentet upplästes samt antecknades, *till den kraft lag förmår*.

Efter Per Månssons död 1767 inlämnades testamentet på nytt till häradsrätten, som då konstaterade att det *åligger Ingrid Persdotter att snarast tillställa Per Månssons arvingar behörig avskrift*.

I domboken från hösttinget 1768 kan vi läsa om en getabock som försvunnit från Stavreberg. Det var bonden Sven Jönsson i Ödeshögs Riddargård som ägde bocken. I Sunneryd hade man tillvaratagit en bock. Sven Jönsson och hans hustru Maria Jonsdotter anade att det var deras bock. Men när de var där och tittade på den kände de inte igen den. I stället ansåg de att en annan bock som fanns i Sunneryd var deras.

Den stämde in på beskrivningen, åtminstone nästan. Men änkan Karin Bengtsdotter i Sunneryd uppgav att den bocken tillhörde hennes son Anders. Det blev tings sak om denna bock. Åtskilliga vittnen hördes på båda sidor och rätten konstaterade i sitt beslut att Karin Bengtsdotter i Sunneryd skulle

få behålla sin bock, detta eftersom signalementet inte stämde. Vad getabocken själv tyckte framgår inte. Han hördes inte vid tinget.

I samma dombok finns också ett mål som handlade om lönskaläge. Det var drängen Jöns Nilsson och pigan Ingrid Svensdotter i Stavreberg som funnit varandra i ett olagligt kärleksförhållande. Ingrid var med barn. Det var vid kyndelmässan på senvintern som det tog sin början. Det var Jöns Nilssons styvfader, Jonas Nilsson i Rudu i Adelöv som stämde dem till tinget, förmodligen för att förekomma kronolänsmannen.

De dömdes båda för lönskaläge, första resan, jämlikt Missgärningabalken, Jöns Nilsson till tio och Ingrid till fem daler silvermynts böter. De skulle också betala, han fyra och hon två daler samma mynt till Ödeshögs kyrka. Där skulle de också genomgå enskild skrift och avlösning i Sakristian. Därutöver skulle Jöns Nilsson för barnets underhåll årligen utgiva tio daler *silvermynt till dess barnet själv kan sig födan förtjäna*. Tänk att kärlek på den tiden behandlades i Missgärningabalken.

På ägorna bodde vid denna tid änkan Maria, änka efter soldaten Krok. Hon dog 1737. Där bodde också Lars Jonsson, som 1750 gifte sig med Ingrid Persdotter i Staffanstorp.

1773 var ett år med höga dödstal. I Ödeshögs socken dog 146 människor mot ungefär 50 under ett normalår. Det var flera sjukdomar som härjade i bygden, mest rödsot men sedan kopporna och hetsiga sjukan. Lungsot och vattusot förekom också. I Stavabygden avled 24 människor vilket var 2-3 gånger flera än normalt.

I Stavreberg dog detta år inte mindre än tre torpare på Stavrebergs ägor. Först dog torparen och fattighjonet Lars Persson av hetsig sjuka den 2 mars. Den 27 april dog torparen Sven Persson av bröstsjuka och den 27 september dog torparen Jonas Jönsson på Stavrebergs ägor av rödsot.

Efter 1750 ökade antalet människor i byn. Detta gällde även de som bodde på ägorna, torparna och de inhysta. Många bodde inte lång tid i byn utan flyttade vidare efter några år.

Jonas Arvidsson	----, bonde
Anna Persdotter	----
Maria	1754-02-08,

Jonas Arvidsson var bonde i Stavreberg. Så uppges i domboken vid vintertinget 1754 då Jonas hade instämt soldaten Nils Boman i Hårstorp angående överenskommen årsstädja. De är också omnämnda i födelseboken 1754 då dottern Maria föddes. De har bott i Stavreberg endast tillfälligt. I domboken för 1755 förekommer Jonas Arvidsson i någon arvstvist som gäller Stora Egbola i Heda socken. Vi kan anta att han var kommen därifrån, han hade flera syskon där, men hade kanske genom hustrun någon tråd till Stavreberg.

Sven Nilsson	1741-05-04, bonde, s t Nils Persson i Stavreberg
Anna Jonsdotter	1745-, från Lyckan
Barn: Anders	1764
Sven	1766-12-18,
Peter	1771-05-24
Maja	1774-04-13,

Sven var son till Nils Persson och Maria Andersdotter i Stavreberg. Anna Jonsdotter var från Lyckan. Detta påstår vigselboken när Sven och Anna gifte sig 1764. Sven uppgavs vara från Ödeshögs Skattegård. Där bodde hans föräldrar då.

Annas moder hette Anna Jonsdotter, vilket framgår av en domboksanteckning, se nedan. Vi kan därför säkert anta att hon var dotter till Jonas Siggesson och Anna Jonsdotter i Lyckan. Någon notis i födelseboken har jag inte lyckats anträffa.

Dopvittnen från Lyckan var också med vid barndop i Stavreberg. Anna hade också bröder som senare bodde i Lyckan. Sven och Anna är inte omnämnda efter 1778 och har sannolikt flyttat från Stavreberg. I bouppteckningen efter fadern Nils Persson 1805 var Sven Nilsson närvarande men när Elin Olofsdotter avled 1810 var avlidne Sven Nilssons son, Sven Svensson från Åby ägor närvarande.

I Stora Åby sockens död- och begravningsbok uppges under den 16 december 1805 avled torparen Sven Nilsson på Åby Mogårds ägor av lungshot, 65 år gammal. Detta är troligen vår man. Den 3 december 1807 avled änkan Anna Jonsdotter på Åby Ödegårds ägor, av ålderdom, 65 år gammal. Det var kanske Sven Nilssons änka.

Från 1766 års vinterting finns en notering om att Sven Nilsson i Stavreberg hade förlikts med bonden Johan Jonsson i Lyckan och dennes hustru Kerstin Jonsdotter. Vad denna tvist handlat om vet jag inte, men vi kanske kan gissa att det var någon arvstvist.

Anna Jonsdotters moder, som också hette Anna Jonsdotter, bodde på sina äldre dar hos Sven och Anna i Stavreberg. Från 1761 hade hon ett undantag där. År 1767 skrev hon ett testamente, där hon efter sin död gav Sven och Anna vad hon ägde.

Vid sommartinget 1767 hade Hindrik Bengtsson instämt Sven Nilsson i Stavreberg med krav på 58 daler kopparmynt. Denna summa hade de kommit överens om efter att Hindrik Bengtsson gjort någon ”överbyggnad” när han bodde i Stavreberg. Sven Nilsson var inte själv närvarande vid tinget. Han representerades av sin svåger, Peter Jonsson i Lyckan. Skulden erkändes och Sven Nilsson ville ha rådrum för att kunna betala.

Vid hösttinget 1767 förekom en tvist mellan Peter Jonsson och Jonas Jonsson, båda från Lyckan och svågrar till Sven Nilsson. Tvisten gällde innehavet av hemmanet Lyckan. Det framgår där att Sven Nilsson då också innehade någon del av hemmanet Lyckan.

Vid sommartinget 1770 hade Sven Nilsson instämt sin svåger Per Jonsson i Lyckan. Han krävde då att Peter skulle betala honom resterande köpeskilling på ¼ skattehemmanet Lyckan enligt förskrivning från den 19 oktober 1768. Fordran var ursprungligen 2000 daler kopparmynt men 1000 daler hade tidigare avbetalats och nu ville Sven Nilsson ha återstoden, eller en del

av den. Rätten ålade därför Peter Jonsson att avbetala 300 daler kopparmynt samt fem procents ränta och rättegångskostnader.

Vid hösttinget 1770 hade soldaten Ekedahl på Stora Krokeks ägor instämt Sven Nilsson rörande en skuld på 32 daler silvermynt. Sven Nilsson hade köpt en ko av Ekedahl för 32 daler och senare hade han också lånat fyra daler. Sedan hade Sven Nilsson återbetalat fyra daler. Därför var den kvarstående skulden 32 daler.

Ekedahl hade i stämningen råkat skriva 34 daler och Sven Nilsson återstämde Ekedahl för att denne krävde honom på för mycket pengar. Sven Nilsson ansåg dessutom att Ekedahl var skyldig honom pengar, även om han inte kunde bevisa detta. Rätten dömde Sven Nilsson att betala sin skuld på 32 daler till Ekedahl. Därefter skulle parterna i gode mäns närvaro sammanträda för att där fastställa övriga fordringar.

Vid vintertinget 1771 hade drängen Anders Andersson i Sunneby instämt Sven Nilsson med krav på återbetalning av 100 daler silvermynt enligt förskrivning av den 6 juni 1769. Som säkerhet hade Sven Nilsson lämnat en förgylld silverbägare. Genom sitt ombud, nämndemannen Per Persson i Gumby, vidgick Sven Nilsson skulden men bad om två månaders anstånd, vilket Anders Andersson godkände. Rätten ålade därför Sven Nilsson att inom denna tid betala sin skuld.

Vid hösttinget 1771 hade bonden Anders Nilsson i Gräsberg instämt Sven Nilsson med krav på betalning för en auktionsskuld. Det var änkan Margareta Persdotter i Stora Krokek som haft auktion efter sin man Per Johansson. Hon gifte sig sedan med Anders Nilsson i Gräsberg och denne fick då som uppgift att driva in denna skuld, som var på fem daler silvermynt.

Vid detta ting hade också den nya bonden i Stavreberg, nämligen korneten Abraham Johan Schyttén instämt Sven Nilsson. Schyttén hade den 5 juni detta år, 1771, övertagit bruket av den ena halvgården i Stavreberg. Stavreberg var ännu oskiftat men genom en sämjedelning hade två halvgårdar bildats.

Schyttén var inte riktigt nöjd, han hade synpunkter på hur detta skulle vara. Vissa delar hade också *frånhävdats*, vilket kan tyda på de två torpen, det södra och det norra, se vidare uppgifter ur storskiftet. Sven Nilsson erbjöd honom att byta halvgård med honom.

Rätten förordnade kronolänsmannen Sundeman att med två nämndemän göra en syn. Om de inte blev nöjda hänvisade rätten dem till att hos Konungens Befallningshavande begära en storskiftesdelning. I en senare domboksnotering framgår att Schyttén inte ägde gården utan bara brukade den. Schyttén skulle också senare återkomma med flera klagomål, se nedan.

Vid vintertinget 1773 hade rusthållaren Sven Persson i Vallby instämt Sven Nilsson i Stavreberg och krävde honom på obetald ränta för ett lån på 40 daler silvermynt från den 22 maj 1767 och fram till samma tid 1770. Sven Nilsson ålades av rätten att betala räntan samt därutöver också rättegångskostnaden med två daler.

Vid detta ting dömdes Sven Nilsson också till böter för att han försummat ett upprop vid tinget. Han fick också böta för att han försummat ett uppbördsmöte.

Vid vintertinget 1774 hade Schyttén på nytt instämt Sven Nilsson med följande klagomål och yrkanden:

- 1) ersättning för fyra tjog löv,
- 2) ersättning för att Sven Nilsson gjort åverkan på Schytténs ängskifte genom lövhuggande och träds fällande,
- 3) att Sven Nilsson måtte uppsätta en gärdesgård mellan Stavrebergs hemmans södra gärde, äng och södra fällor, enligt skriftlig förbindelse av den 13 sistlidna maj
- 4) ersätta Schyttén för Sven Nilsson länge har låtit fyra ungnöt förra sommaren gå i bet uti förberörde samfällda betesmark,
- 5) ersättning för rättegångskostnaderna.

Då detta mål uppropades anmäldes att Schyttén var sjuk och kunde inte infinna sig. Målet uppsköts och upptogs vid sommartinget 1774 men då hade de båda själva kommit överens och någon rättegång behövdes inte.

Vid vintertinget 1776 hade inspektoren Blavier instämt Sven Nilsson rörande en auktionsskuld. Sven Nilsson anlidade som ombud nämndemannen Sven Jönsson och erkände skulden, 10 daler silvermynt som skulle varit betald den 5 februari 1776. Han anhöll också om sex veckors anstånd, vilket beviljades. Rätten ålade honom att inom dessa sex veckor betala 10 daler samt ränta och därtill två daler 16 öre i utsökningskostnader.

Vid vintertinget 1777 hade bonden Jonas Nilsson i Öninge instämt bonden Sven Nilsson i Stavreberg rörande en skuldfordran. Jonas Nilsson hade enligt en förskrivning daterad i Stavreberg den 16 mars 1768 utlånat 28 daler silvermynt till Sven Nilsson mot en ränta av sex procent.

Fjärdingsmannen Peter Holmström samt Jonas Håkansson i Börstabol hade bevittnat förskrivningen. Sven Nilsson företrädde av sitt ombud, nämndemannen Sven Jönsson i Ödeshög och erkände förskrivningens riktighet och rätten ålade honom därför att betala.

Sven Nilssons halvbroder, Peter Nilsson, var en tid gästgivare i Ödeshög. År 1777 hade Sven lånat 22 riksdaler av honom och kanske hade han svårt att betala tillbaka pengarna. Peter hade därför instämt Sven till vintertinget 1778. Sven erkände skuldens riktighet men ville ha tre månaders anstånd med att betala. Peter gick med på detta och därför beslöt rätten att ålägga Sven att senast inom denna tid betala sin skuld.

Vid sommartinget 1777 hade Sven Nilsson instämt Schyttén och denne svarade med en motstämning. Båda hade klagomål mot varandra. Det blev en utdragen tvist under flera år med en stor samling av intyg och uppgifter. Det gällde Stavrebergs bruk, om åker, äng och skog. Det hela ger en god bild av läget i byn just då och därför vill jag här ta in en del av detta. I sina stämningsansökningar hade de uppsatt följande:

Sven Nilsson önskade ersättning för att Schyttén hade huggit ett svedjeland i skogen och för att han hade tillvällat sig två kanneland åker som tillhörde Sven.

Schyttén ville ha ersättning för att Sven Nilssons fader, Nils Persson, hade *fällt skog till en plåtning och ingärdat tre utägor samt illa hanterat den*

övriga gårdens skog och betesmark, nedfällt den bästa skogen för att bygga torpet på ett onödigt och vidlyftigt sätt.

Vidare ansåg Schyttén att Sven Nilsson bortsålt vedbrand och hade odugliga hägnader, varav Schyttén lidit skada. Dessutom anklagade han Sven Nilssons hustru, Anna Jonsdotter, för okvädinsord och att hon beskyllt Schyttén för att ha flyttat ett gränsmärke. Slutligen anklagade han Sven Nilsson för att denne inte hade efterföljt den föreningsskrift som uppgjordes år 1772.

När målet uppropades inlämnade båda parterna sina skriftliga inlagor för att styrka sina uppgifter. Sven Nilsson inlämnade ett protokoll över en besiktning som nämndemännen Gudmund Larsson i Åby och Jakob Nilsson i Ödeshög gjort den 6 maj 1777 rörande *det svedjeland som kornetten Schyttén gjort på Stavrebergs hohlaskog, till utseende ungefärligen ½ tunnland nyfällt och ¾ tunnland gammal fällning varemot Sven Nilsson säger sig ej hava fått någon ersättning. Herr kornetten bestrider väl icke denna fällning men förmenar sig därtill varit berättigad, då Svens far gjort tre intagor av två tunnland, utan annat vederlag. Således förklarar herr kornetten rörande den omstämda två kannelands åker att han enligt 1:a punkten i 1772 års förening i ersättning för Sven Nilssons gamla byggningstomt ½ tunnland skall hava ¼ tunnland av Sven Nilssons åker, mest intill det så kallade Lanningsåkerskiftet, men inte fått mer än 8 kanneland, varföre han skäligen trott sig böra hava dessa tvenne kanneland.*

För att bestyrka sina uppgifter hade Schyttén anmodat Jonas Persson och Jonas Håkansson att besiktiga detta. Ur detta protokoll hämtar vi följande: *Sven Nilssons far hade för några år sedan av samfällt mark intagit ungefär ett tunnland och inhägnat till Nils Perssons lycka på norra sidan, varav nu årligen kan fås tre stackar hö, ävenså är intaget på östra sidan så långt hans lycka är, somliga ställen bredare och smalare, varpå en del Nils Perssons hus äro byggda, således kan ej sådan värderas så noga.*

Likaledes har Nils Perssons östra lycka, så kallad Mossebolyckan intagits och hägnats, uthuggit till plåtning av samfällt skog ungefär ett tunnland av kärrblandjord. Slygärdesgård befinnes dock med gamlas tillhjälp över alla hans ägor något över 1000 fot. Torpet är ganska väl uppbyggt, gården instängd dels med plankor (?) gårdesgård, en överbod och skäl befants och av stora huggna till tre fullkomliga lass, ladugård och skäl, dock med hot uppsatt samt foder under och svinhus med knutar upphugget utom de övriga husen.

Den gamla torplyckan som nu gjorts är till årlig äng av herr kornetten och Sven Nilsson på Östra sidan, har herr kornetten nedfällt och uppröjt till ungefär ½ tunnland, befinnes dels där tjäna till äng och den skog där fälts är icke är större än ene buskar och nödvändig till staver gårdslen kan fordras att hägna, emedan samma röjning ligger i så gott som sanket, som den nedanstående ritningen utvisar beläget, vad änga (unga ?) gårdesgård, och den gamla gårdesgården är förfallen och står på bergsklipporna således rättas gårdesgården och intages plåtningen så bliver ängen i en rundel (?) sig bör, men Sven Nilsson har lika stor fällning inom den gamla hägnad, varav han har sålt till torparen Lars till 55 hot, som upprättad gårdesgård med gamlas tillhjälp på Börstabols ägor själv erkänt det han så mycket huggit uti Stavrebergs äng av den bästa granskogen.

Den övriga skogsmarken i Stavrebergs befanns rätt illa medfaren, all den bästa och största skogen var uthuggen.

Befanns även gärdesgården på östra sidan i södra gärdet mellan herr kornettens beteshage vara alldeles ogiltig, som Sven Nilsson för fyra år sedan åtagit sig att sätta i fullkomligt stånd, uppräknande till 456 fot, varav kan 40 fot allenast göra fred när den bliver reparerad, men all den övriga är risharg (?), den har herr kornetten varit nödsakad att hålla för det han fått nyttja sitt roliga bete

Detta års råggärde åt västra (?) emellan befants Sven Nilssons gärdesgård ogiltig med alris omlagad lite, till 100 hot, och den andra hans gärdesgård längs kobetesvägen är ganska svag och lutande, ungefär av samma längd inlagad med alruskor, dock låg och ogiltig på åtskilliga ställen,

Stugugärdets ängaskift (?) befants Sven Nilssons skift mycket större än herr kornettens, och den plåtningen som därpå blivit gjord för några år sedan är de nu ralladt (?) till höväxten, kan sådan i nästa sommar genom höets uppstäckning jämkas, att de får lika stor höbärgsel och ängavallar.

Så var det beskaffat, allt sammans som här står uppfört. Sven Nilsson ville icke vara närvarande vid besiktningen. Han var tillsagd men höll sig undan. Fördenskull är det lika sannfärdigt och riktigt försiggått, som vi härom anmodade kan bekräfta. Stavreberg ut supra.

Jonas Persson Jonas Håkansson

Efter dess uppläsande erkände Jonas Persson och Jonas Håkansson riktigheten därav. Men de kunde inte säga vilka som gärdesgårdar håller, eller egentligen tillhör, utan endast hur skicket varit efter herr kornettens utvisande, vilket de ojäviga, efter föreställning, med den vanliga vittneseden bekräftade.

Schyttén hade även inkallat torparen Anders Persson att vittna. Denne berättade att Sven Nilssons far huggit all ved till husbehov och att något gran blivit använd till stallet. I övrigt hade Sven Nilsson inte huggit annat än till hägnad, som dock icke skett på stora skogen.

Schyttén hade inkallat flera vittnen, änkan Maria Hansdotter, drängen Jöns Nilsson i Kulltorp och pigan Ingrid Andersdotter. De hade hört Sven Nilssons hustru säga att gränsmärket flyttats. Målet blev omfattande och slutligen uppsköts det till nästa ting, vintertinget 1778.

Vid vintertinget 1778 rullade målet vidare. Både Schyttén och Sven Nilsson skrev långa inlagor. Flera vittnen hördes och nya argument framfördes. Slutligen pålades Sven Nilsson av rätten att med hjälp av lantmätare göra en rättvis värdering av skogen i Stavreberg och återkomma med detta till sommaringet 1778.

Vid sommaringet var parterna åter samlade inför häradsrätten men någon lantmätare hade ännu inte hunnit göra denna förrättning och målet uppsköts igen. Under tiden förbjöds parterna att utföra några skogshyggen, utöver vad nödtorften krävde.

Någon dombok från hösttinget 1778 finns inte kvar, inte heller finns några domböcker från 1779, 1780, 1781 och inte heller från vintertinget 1782. Vi vet därför inte hur tvisten mellan Sven Nilsson och kornetten Schyttén slutade.

Vid sommaringet 1778 hade nämndemannen Sven Jönsson i Ödeshög instämt bonden Sven Nilsson i Stavreberg. Han krävde betalning för ett inrop vid auktionen i Rossholmen, fem riksdaler, 19 skillingar och tre runstycken, med ränta och rättegångskostnader. Sven Nilsson erkände genom sitt ombud skulden och bad om anstånd till Olofsmässan, vilket Sven Jönsson accepterade. Rätten ålade därför Sven Nilsson att vid nämnda tid betala sin skuld.

Abraham Schyttén	1741, kornett, bonde
Sara Kath.Samuelsdotter	1741
Barn: Adam Fredrik	1768
Lena Stina	1772-02-03,
Gustaf Adolf	1773-09-01,
Karl Samuel	1777-10-14,
Katharina Ch.	1780-04-07,

Abraham och Sara flyttade till Stavreberg 1771. Det är okänt varifrån de kom. Kornett var en militär grad, yngste officer vid kompaniet, vilken senare ersattes med graden underlöjtnant. Hustrun, Katharina Samueldotter var dotter till kyrkoherden i Adelöv, Samuel Samuelsson. Det var kyrkoherden som i början av 1770-talet köpte den ena halvgården i Stavreberg och överlät brukandet på sin måg och dotter.

Familjen Schyttén flyttade från Stavreberg omkring 1780.

Som vi sett ovan var Schyttén inte nöjd med den sämjedelning som gjorts långt tidigare, kanske vid mitten av 1700-talet. Någon storskiftesdelning gjordes inte förrän 1789 och då var både Sven Nilsson och Schyttén sedan åtskilliga år borta från Stavreberg.

År 1782 förekom Schyttén vid tinget i ett tvistemål med soldaten Mörk. Schyttén hade gjort en beställning hos Mörk av bl. a. en släde. Det var Schytten som i denna tvist hade instämt Mörk. Det blev åtskilliga turer i denna affär. Slutligen avgjorde rätten denna tvist till förmån för Mörk. Schyttén dömdes att ersätta Mörk för dennes besvär i målet.

Vid sommaringet 1782 hade Schyttén blivit instämd rörande en auktionsskuld efter en auktion i Munketorp. Schyttén hävdade att korpral Hedén skulle betala inropet, eftersom Schyttén givit honom i uppdrag att göra inropet. Rätten ålade Schyttén att ofördröjligen betala sin skuld till auktionsför rättaren Gudmund Larsson i Åby och ålade därefter korpral Hedén att betala sin skuld till Schyttén.

År 1785 förekom Schyttén i flera tvistemål vid häradsrätten. Det uppgavs i dessa mål inte var han bodde, men troligtvis någonstans i närheten av Tjurtorp eftersom detta namn förekommer i dessa mål.

Det finns, eller fanns, en släkt Schyttén med bl. a. hovpredikanten Per Schyttén från Konga i Skåne i början av 1800-talet, men jag har inte lyckats få mera upplysningar om denna släkt.

Hindrik Bengtsson	1712-05-03 i Stora Åby, bonde i Stavreberg,
Katharina Esbjörnsdotter	1728-04-13 i Trehörna,
Barn: Kerstin	1758, död 1761-11-12,
Maria	1761, död 1761-12-01
Maria	1762-10-27,

Hindrik och Katharina kom till Stavreberg från "Stenbron" i Åby 1761. De bodde här endast någon kort tid. I november – december 1761 dog två av deras barn. De flyttade före 1766 till Kolboryd. Där dog Hindrik 1778. Katharina dog på Göleryds ägor 1783. Hindrik var broder till fjärdingsmannen Olof Råstedt i Egbola.

Sven Persson	1703, torpare
h1)Elin Månsdotter	1704-05-08,
h2)Maria Hansdotter	1722,

Sven och Elin gifte sig 1734. Sven uppgavs då vara från Amundeby ägor och Elin från Smedstorps ägor. Hon var dotter till Måns Persson och Karin Andersdotter. Sedan har kyrkoboken inga uppgifter förrän 1765. Då finns de på Stavrebergs ägor. Där dog Elin Månsdotter 1765 av hastig feber. Året därpå gifte sig Sven med änkan Maria Hansdotter från Glasfall. Hennes bakgrund är okänd.

Sven dog av hetsig feber 1773. Inga arvingar omnämnes i boauppteckningen, varför äktenskapen tycks ha varit barnlösa. Tillgångarna uppgick till 119 daler, skulderna till nio daler. Maria Hansdotter flyttade av allt att döma tillbaka till Glasfall.

Vi har tidigare sett att torparen Johan Persson på Stavrebergs ägor också var från Amundeby och han gifte sig med en syster till Elin Månsdotter. Det kanske var två bröder som gifte sig med var sin syster från Stora Smedstorp.

I domboken från vintertinget 1767 finns ett inbördes testamente mellan Sven Persson och Maria Hansdotter, undertecknat i Glasfall den 14 juli 1766, samma dag som de ingick trolovning. Ett vanligt inbördes testamente i vilket de testamenterar all sin egendom till den av dem som först dör. Om några barn nämns ingenting.

Från hösttinget 1773 finns ett mål där änkan Maria Hansdotter i Glasfall instämt Sven Nilsson med krav på att denne skulle återbetala ett lån på 102 daler kopparmynt.

Hon hade bett kornetten Skyttén i Stavreberg att föra hennes talan vid tinget. Sven Nilsson erkände skuldsedeln, utgiven 12 november 1763, men hävdade att han betalt sin skuld. Han kunde dock inte bevisa detta och rätten ålade honom att lösa in skuldsedeln, med ränta och dessutom rättegångskostnad.

Sven Larsson	(1726), torpare
Ingrid Persdotter	(1713),
Annika Jonsdotter	1759, brorsdotter
Elin Persdotter	1687, hans moder, död av håll och styng 1771
Anna Jonsdotter	1707, inhyst änka, död av slag 1767

Sven och Ingrid gifte sig 1767. Sven var möjligen son till torparen Lars Persson och hans hustru Elin Persdotter på Sestorps ägor. Ingrid hade tidigare varit gift med torparen Per Månsson i Stavreberg. Hennes bakgrund är jag inte heller säker på. Sven och Ingrid flyttade omkring 1773 till Lilla Krokeks ägor.

Vid hösttinget 1773 hade kyrkoherden Samuel Samuelsson i Adelöv instämt Sven Larsson rörande äganderätten till hus i Stavreberg. Kyrkoherden hade av Sven Jönsson i Ödeshög köpt $\frac{1}{4}$ i Stavreberg, vilket bör betyda den ena halvgården.

Nu gällde målet huruvida han skulle få bortflytta hus från det torp som hörde till gården. Det gällde sannolikt husen på det torp som Sven Larsson tidigare brukat.

Sven Jönsson hävdade att det vid gårdshandeln inget sagts om flyttning av hus men av kyrkoherdens vittnen blev Sven Jönsson övertygad om motsatsen. Därför blev Sven Jönsson skyldig att ersätta Sven Larsson eftersom husen tillhörde honom.

Vid sommaringet 1774 blev Sven Jönsson av häradsrätten dömd att betala 16 daler silvermynt till Sven Larsson för husen. Egentligen hade husen värderats till 23 daler men möjligen hade en del av timret tagits på gården och då minskades summan till 16 daler.

Lars Persson	1714, torpare, fattighjon, död 1773
Anna Hansdotter	1714
Barn: Erik	1746-09-27, född på Rossholmens ägor,
Hans	1751-06-15, född på Kushults ägor,
K----	1753-07-08, född på Kushults ägor,
Anna	1761-01-09, född på Rossholmens ägor,
Jonas	1766-02-19, född på Rossholmens ägor,

Lars och Anna gifte sig 1746. Lars uppgavs då vara från Börstabol och Anna från Kushults ägor. De bodde först på Rossholmens ägor. Där föddes sonen Erik 1746. 1751 bodde de på Kushults ägor och då föddes sonen Hans. Till Stavreberg kom de omkring 1770. Lars Persson dog av hetsig sjuka 1773. Anna Hansdotter har med sina barn därefter flyttat från Stavreberg, möjligen till Glasfall.

Vid vintertinget 1770 hade soldaten Ekedahl instämt torparen Lars Persson på Stavrebergs ägor rörande en skuld på 24 daler silvermynt enligt en förskrivning från den 11 november 1768. Lars Persson erkände skulden och rätten ålade honom att inom tre månader betala den, samt därutöver ränta och rättegångskostnader.

Jonas Jönsson 1740, torpare, död 1773 av rödsot
Maria Johansdotter ----
Jonas 1757

Uppgifterna om Jonas och Maria är något osäkra. Många familjer bodde en kort tid i byn och flyttade vidare. En torpare Jonas Jönsson på Stavrebergs ägor dog den 27 september 1773 av rödsot, men det är något oklart om det är samma Jonas som tillsammans med Maria ovan fick en son Jonas 1757. De har i vart fall bott endast tillfälligt i byn.

Anders Svensson ----
Stina Bengtsdotter ----
Peter 1775-06-14,

Anders och Stina tycks icke vara omnämnda i Ödeshögs kyrkoböcker. De är okända här. De har möjligen kommit från Gränna socken. I Gränna landsförsamling vigdes år 1766 drängen Anders Svensson från Uppgränna Daxagård med pigan Stina Bengtsdotter från Mellby. Samma namn förekommer också i Gränna sockens födelsebok när två barn till dem föddes, 1759 och 1771. De bodde då i Mellby. I Stavreberg bodde de bara något eller några år. Vart de sedan tog vägen är okänt.

1774 kom en änka, Elin Jansdotter, född 1740, med sina barn, Peter född 1772 och Maja född 1760, till Stavrebergs ägor. De bodde här endast tillfälligt. Här bodde också änkan och allmosehjonet Kerstin, född 1669. Hon dog av värk 1751.

Storskiftet 1788

Storskiftet i Stavreberg 1788 var ett av de tidigaste skiftena här i bygden. Det fanns då två jordägare, Gudmund Persson och Peter Jonsson samt två torpare, Nils Persson på södra torpet (Fällan) och Abraham Nilsson på norra torpet. De hade sina torp redan då som förpantningstorp. Byn skiftades i två halvgårdar. Peter fick den västra och Gudmund den östra. Dessa beteckningar avser mest hustomternas läge. I övrigt var deras ägotter spridda på olika ställen i byn. Om det torp som låg längst i öster utmed gränsen mot Bankaby ägor nämnes inget i storskifteshandlingarna, men det bör ha funnits där redan då.

Om vi på storskifteskartan jämför åkrarna med kartan från 1639 tycks det som om åtskilliga små åkrar som fanns 1639 inte längre är åkrar 1788. Där emot har andra åkrar utvidgats och nya tillkommit, särskilt vid båda torpen.

Om Gudmund Persson kan nämnas att det i skiftesprotokollet anges att det var genom hans anstalt som kvarnen uppfördes i Stavreberg. Hagen där kallades kvarnhagen. Kvarnen gick endast något litet till husbehov höst och vår, angavs det i protokollet.

Enligt utdrag ur domboken för år 1727 fanns dock redan då en kvarn vid bäcken. Gudmund Perssons kvarnbygge har då förmodligen endast varit att sätta den i bättre skick, kan vi anta.

På 1790-talet ökade antalet människor i byn. Nyodlingar skedde och antalet gårdar ökade snabbt från två till nio, även om något formellt laga skifte

inte skedde förrän långt senare. Det var nu som den södra delen av byn blev bebyggd. Det var inte bara en snabb ökning av antalet människor i byn, det var också en stor omsättning. Människor kom till byn, bodde här några år men flyttade sedan vidare. Detta innebär svårigheter att göra upp ägarlängder eller brukarlängder för de olika gårdarna.

Peter Jonsson	1742-03-01, bonde
Kerstin Jönsdotter	(1740) i V Tollstad
Barn: Maria	1774-05-27, g 1798 m Sven Jonsson, se nedan
Jonas	(1781-11-29), till Stockholm, fick namnet Öberg
Katharina	1779-10-18, död av häftig feber s å
Stina	1783-11-20, g 1807 m Karl Jonsson nedan
Johanna	1786-11-08, g m bonden Anders Jonsson i Smedstorp

Peter och Kerstin kom till Stavreberg omkring år 1780, troligen från Juseryd. Peter var son till Jonas Nilsson och Kerstin Persdotter i Öninge och var enligt storskifteshandlingarna bonde på västra gården i Stavreberg. På modernet var Peter en ättling till Per Svensson i Narbäck. Kerstins bakgrund tycks vara i Västra Tollstad och jag har inga närmare uppgifter där-om. I en bouppteckning efter Gudmund Persson, en tid bonde i Stavreberg, ser vi att Gudmund och Peter var svågrar.

Gudmunds hustru Brita Jönsdotter var troligen syster till Peter Jonssons hustru, Kerstin Jönsdotter. Peter dog av slag 1818. Kerstin dog också samma år. De bodde då på undantag.

Av bouppteckningen efter Kerstin Jönsdotter framgår att de på sitt undantag hade två kor och några får. I födelseboken har jag inte kunnat finna alla deras barn, varför husförhörslängderna fått bidra med uppgifter för Johanna, Stina och Maria.

Vid sommaringet 1793 hade Magnus Jakobsson i Svinåsen instämt Peter Jonsson till häradsrätten för att få betalt för en skuld om 10 riksdaler. Rätten ålade Peter Jonsson att betala.

Peter Jonsson blev 1802 instämd till tinget av sin måg, Sven Jonsson, se nedan, ang rätten till ett svedjeland på Stavrebergs ägor. Av anteckningarna framgår att Peter Jonsson dessutom ägde 1/8 hemman Ekeberg. Parterna förliktes inför rätten.

Vid höstetinget 1810 uppvisades ett köpekontrakt från den 16 okt. 1810 där Peter Jonsson och Kerstin Jönsdotter i Stavreberg sålde sitt ägande 1/8 i Stavreberg till *sin tillämnade måg, drängen Peter Jonsson i Siggeryd och vår kära dotter Johanna Persdotter i Stavreberg för en köpeskilling, 270 riksdaler.*

Rusthållaren Lars Andersson i Kushult såsom förmyndare för omyndiga pigan Johanna Persdotter i Stavreberg hade till sommaringet 1812 instämt skattebonden Sven Jonsson i Stavreberg. Saken rörde en försäljning av 1/8 mtl Stavreberg, som genom öppen auktion försålles, där mågen Sven Jonsson blev köpare. I saken förekommer också ett kvitto på 172 riksdaler mellan Sven Jonsson och Peter Jonsson. Sven Jonsson svarade med en gen-

stämning. Målet var sannolikt något slags arvstvist. Förlikning tycks ha blivit resultatet.

Vid höstetinget 1810 inlämnades ett testamente, upprättat av Peter Jonsson och Kerstin Jonsdotter i Stavreberg där de gör en *disposition till vår kära dotter Stina Larsdotter och hennes man Karl Jönsson i Näteryd*.

Peter Jonsson och Kerstin Jonsdotter hade tidigare gjort upp med deras måg Sven Jonsson i Stavreberg om det s.k. Plåtagärdet som ett undantag. Den nu gjorda dispositionen gällde hur Plåtagärdet skall fördelas efter deras död. År 1818 upptas åter detta testamente till bevakande med anledning av att Kerstin Jonsdotter dött. Här framhölls således åter att Stina Larsdotter och Karl Jönsson borde erhålla hälften av Plåtagärdet mot att de till Sven Jonsson erligger en årlig avgift av två riksdaler.

Gudmund Persson	1743-02-05, bonde på östra gården
Brita Jönsdotter	----
Barn: Anna	1761-09-26,
Peter	1763-09-29, död 1763-10-05
Samuel	1767-06-26, död 1769-03-30
Jonas	1774-01-29, död 1774-06-28 av slag
Maja	1770-04-26, död av kopporna 1773-10-24
Maria	1778-07-26,
Jöns	1783-05-09,

Gudmund var son till Per Gudmundsson och Anna Andersdotter i Kulhult. Brita Jönsdotters bakgrund är okänd. Troligen var hon från Västra Tollstad. Gudmund och Brita kom från Kulhult och övertog östra gården i Stavreberg omkring år 1785. År 1791 flyttade de tillbaka till Kulhult. Jakob Svensson och Peter Persson är omnämnda som arrendatorer i Kulhult under den tid som Gudmund bott i Stavreberg.

Den sistnämnde kom senare till torpet Fällan på Stavrebergs ägor. Om denna affär uppstod en tvist vid vintertinget 1792. Troligen hade Peter Persson svårt att betala arrendet. Strax därefter sålde Gudmund sin gård i Stavreberg till Lars Eriksson. Gudmund dog 1797. Han och Peter Jonsson var svågrar.

Vid vintertinget den 2 mars 1786 var Gudmund Persson instämd av nämndemannen Anders Jonsson i Hagen för en obetald auktionsskuld. Gudmund hade vid auktion i Boet den 28 september 1784 ropat in varor för 40 skilling och hade inte inom utsatt tid betalat dessa varor. Nu dömdes han av rätten att utöver dessa 40 skilling betala även 28 skilling i rättegångskostnader.

Gudmund Persson hade 1786 instämt sin arrendator i Kulhult, bonden Jakob Svensson och krävde ersättning för att denne lämnat en slåttervall oslagen. Jakob Svensson ursäktade sig med att det var så mycket vatten på denna madvall att det inte gick att avbärga den. Inför tinget kom parterna överens och rättegången blev nedlagd.

Gudmund Persson och Peter Jonsson ansökte vid sommartinget 1787 om att få avröja och uppodla ett stycke av Stavrebergs utmark för att göra den

till beteshage. Kronoskogvaktaren Jöns Ökvist och två nämndemän, Anders Jonsson i Hagen och Jonas Jonsson i Erikstorp förordnades att syna och besiktiga platsen. De lämnade följande berättelse:

Planen tager sin början vid Plåttajärtorpet och går i öster över Lövsjömossen till Bankabys beteshage, söderut följer det rågången till Börstabols beteshage och följer den rågången i väster till Skräddartorpet, sedan följer det inägorna utmed i norr till förstnämnda torp. Till en del är skogen redan borthuggen och den övriga delen är beväxt med gran och enbuskar, mest tykaskog. Planen är hargig men med slätterplatser som är tjänliga till bete för kreaturen. Storleken är ungefärligen tio tunnland.

Häradsrätten konstaterade att någon bra skog fanns inte där och att platsen då kunde få röjas och uppodlas, men att det ankom på Konungens Befallningshavande att ge det slutliga tillståndet. Det var vid denna tid noga med tillstånd innan man fick börja odla på utmarken, d.v.s utanför byns inhägnade område.

Vid detta ting, sommaringet 1787, fick Peter Jonsson i Stavreberg böta för att han utan tillstånd svedjat på utmarken på en yta som var ungefär ½ tunnland.

Lars Eriksson (1726), bonde,
Anna Andersdotter (1736),
Barn: Lena 1764-03-09, gift, se nedan
Peter 1766-01-23, född i L Krokek,
Maria 1768-01-05, född i L Krokek,
Elisabet 1770-11--23, född i L Krokek, död 1771 av bröstsjuka
Lars 1772-10-23, född i Amundeby

Lars och Anna vigdes 1763. Lars kom från Öjan och var son till bonden Erik Larsson och hans hustru Maria Persdotter. och Anna hade sina rötter i Lilla Krokek. De bodde först i Lilla Krokek men flyttade 1772 till Amundeby. Omkring 1791 kom de till Stavreberg. Här förvärvade Lars den östra gården av Gudmund Persson. Gårdens marker omfattade i huvudsak den södra delen av byn. Anna dog 1797. Lars Eriksson var troligen den förste som byggde hus i södra delen av byn. I och med hans ankomst till byn började utvecklingen med delning på många gårdar.

Från år 1801 hade Lars Eriksson ett undandag. Han dog 1813. Under sina sista levnadsår var han blind. Undantagskontraktet är intaget i domboken för vintertinget 1803. Det blev snart åter tingssak om detta kontrakt. Sonen Lars hade inte uppfyllt sina plikter och blev ålagd av rätten att göra detta. Sonen Lars blev också instämd av sina svågrar rörande deras gemensamma arv i Stavreberg.

Sonen Lars flyttade omkring 1803 till Sunneryd och hade troligen dessförinnan sålt sin del, 1/16, till Anders Mattiasson. Denne sålde redan 1804 denna vidare till drängen Peter Jonsson och änkan Katharina Karlsdotter, inklusive även Lars Erikssons undantagsförmåner. Anders Mattiasson har med familj bott i Stavreberg endast kort tid och har i övrigt bott på Stora Krokeks ägor och i Sunneryd. Han upptas därför inte mera här.

Undantagskontraktet för Lars Eriksson upptog skyldigheten att för ho-

nom uppsätta en liten undantagsstuga. Tills detta blev klart skulle Lars Eriksson åtnjuta köket som genast skulle repareras. Vidare skulle vid Thomasmässan varje år levereras i ren och strid säd 3 3/4 tunnor. Av detta skulle en tunna vara råg, en halv tunna ärter, en och en halv tunna korn, tre halvspann blandsäd, 3 3/4 tunna vitkål. Vidare tre tjog kålrötter, en tunna potatis, två alnar väv, kvarnskjuts, ved å 12 vinterlass. Men om han ville ha mera ved skulle han själv få hugga sådan. Han ville också åtnjuta den lilla tobaksängen norr om stugan och den lilla tegeu söder om stugan, vidare gröda för en ko och två får, vinter som sommar, vilket bliver som undantagshägn den s.k. gran- och grushagen och så mycket halmfoder som jag behöver, eller löv av 300 kärvar årligen, men i händelse att jag icke kan arbeta själv så vill jag hava hus till hus för egen räkning, men hagen bärgas av dem som är i gården. I enahanda vill jag ha det förord och förtroende att mina kära barn går mig tillhanda med vård, i synnerhet om Herren skulle lägga mig i sjuksängen, men om inte mina barn har mig tillgodo förbehåller jag mig åt vem jag vill som övertar detta kontrakt.

Kontraktet undertecknades i Stavreberg den 14 januari 1803 av Lars Eriksson själv samt sonen Lars och av två mågar. Två vittnen, J Lantz och J Fieblig, underskrev också. Kontraktet blev uppläst vid tinget och infördes ordagrant i domboken, *till framdeles säkerhet samt den kraft och verkan lag förmår.*

Byn kom nu in i ett expansivt skede. Jorden delades allt mer, i mindre och mindre delar och vi kan också anta att det var ett intensivt nyodlings-skede. Vid tiden omkring år 1800 kallades de ursprungliga gårdarna i Stavreberg för Norra Stavreberg. De två gårdarna där ägdes och brukades sannolikt av Per Jonsson och Sven Jonsson. Troligen räknades torpet Lyckan till Norra Stavreberg. Resten av Stavreberg kallades Södra Stavreberg. Torpet Fällan hade ombildats till egen gård om 1/16 mantal och tillhörde Nils Jonsson

Fredrik Samuelsson	1762-06-11 i Stora Åby, bonde på 1/32 mantal,
Lena Larsdotter	1764-03-09, d t Lars Eriksson ovan
Barn: Johannes	1789-08-30, född i Bränneryd, Stora Åby,
Anders Fredrik	1790, ofärdig död 6 april 1808 av kopporna,
Katharina	1792-10-06 i Stora Åby, g m torp.Johannes Jonsson
Gustaf	1794-10-04, född i Bränneryd, Stora Åby,
Gustav	1795, död 8 maj 1796 av trånsjuka
Maja Stina	1797, död genom drunkning den 13 maj 1806,
(Anna	1801)
Brita Lisa	1805-11-10, död av kvävning
Maja Stina	1808-12-07, gift och bodde på Bankaby ägor

Fredrik och Lena kom till Stavreberg 1797. Fredrik var son till Samuel Larsson och Katharina Johansdotter i Björneryd i Stora Åby. Lena var dotter till Lars Eriksson och Maria Persdotter, se ovan. De hade tidigare brukat ett torp hos Gyllenram på Sätra i Röks socken.

Denne stämde Fredrik Samuelsson 1797 med krav på ersättning för bl. a. brutet torpkontrakt. Rätten friade dock Fredrik. I Stavreberg innehade de

1/32 som upplåtits till dem av Lena Larsdotters fader Lars Eriksson. Alla barnen finns inte upptagna i kyrkoboken.

Fredrik var instämnd till sommaringet 1801 med anledning av auktionsinrop i Klämmestorp den 30 oktober 1800, vidare till vintertinget 1803 och krävd på fyra riksdaler avseende auktionsinrop som hans hustru gjort vid auktion i Kopparp 28 november 1800. Till höstetinget 1803 hade Fredrik instämt sin svåger, Lars Larsson, rörande oenighet om arv.

Av målet framgår att Lars Eriksson till sina arvingar, sonen Lars Larsson och två mågar efterlämnat 3/16 Stavreberg, varav sonen Lars skulle erhålla större delen, eller 5/32. Eftersom Lars Eriksson uppgavs inneha 1/4 kan detta tyda på att han sålt någon del (1/16) till någon annan före undantagskontraktet. Fredrik och Lena flyttade från Stavreberg till ett torp på Bankaby ägor omkring 1805.

Dottern Katharina (Karin) är omnämnd i domboken från vintertinget 1818 då hon hade instämt bonden Jonas Nilsson i Norra Bråten för begånget lägersmål och med yrkande om uppfostringshjälp för det framfödda barnet. Jonas Nilsson hade inte inställt sig och målet blev uppskjutet.

Lena Larsdotter dog där den 27 april 1820. Fredrik ingick då äktenskap med Lisa Andersdotter, född 1785. De fick ytterligare en son, Samuel Johan 1825 och en dotter Johanna 1830. De bodde då i en backstuga, Ugglemosen, och var utfattiga enligt husförhörslängden. Lisa Andersdotter dog 1844 och Fredrik Samuelsson dog den 17 oktober 1845 av ålderdom.

Abraham Nilsson	1761, torpare, död 1791
Sara Larsdotter	1748, änka, död 1797 av håll och styng
Barn: Nils	1782
Lars	1787

Jag har inte kunnat utforska bakgrunden för Abraham eller Sara. De gifte sig 1780. Abraham var då dräng i Stora Smedstorp. Sedan blev han bonde där. År 1788 när storskiftet genomfördes i Stavreberg bodde Abraham Nilsson på norra torpet i Stavreberg (Lyckan). Abraham dog 1791. Vid bouppteckningen uppgick tillgångarna till 38 riksdaler, skulderna till 37.

Sara var syster till skattemannen, bonden Magnus Larsson i Kålstad som också blev förmyndare för barnen. Sara Larsdotter dog 1797 av håll och styng. Bouppteckningen efter henne upptog bara inre lösöre, uppgående till 21.17 däribland en fordran på 21.37 på bonden Peter Jonsson i gården. Sönerna Nils och Lars blev torpare på Smedstorps ägor. Sonen Nils kom senare till ett torp på Kulhults ägor.

Peter Abrahamsson	1748-05-24, torpare,
h Stina Johansdotter	1756-01-07,
Barn: Maria	1780-11-12,
Katharina	1786-01-08,
Jonas	1791-07-02,

Peter var son till bonden Abraham Johansson och hans hustru Maria Larsdotter i Stora Krokek. Stina var dotter till Johan Palmgren och Greta

Andersdotter på Porsarps ägor. Peter och Stina gifte sig 1780 och bodde några år i Lilla Krokek, där de troligen arrenderade en gård.

De kom till Stavreberg omkring 1784 och omkring 1790 till Holkaberg. Där dog Peter av vattusot 1794. Stina flyttade därefter till Stora Krokeks ägor. Dottern Maria gifte sig 1815 med Anders Andersson från Börstabol. De blev sedan torpare på Stora Krokeks ägor. Där bodde Stina till sin död 1838.

I domboken från 1782 års sommaring kan vi se att Anders Persson i Kråketorp hade instämt änkan Brita Jönsdotter, hennes måg Peter Abrahamsson och hustrun Stina Johansdotter i Lilla Krokek. Målet gällde en skuldfordran samt någon bouppteckning. Denna uppgift kan tyda på att Stinas bakgrund inte var den som jag har uppgivit ovan. Parterna förliktes och målet behövde inte tas upp vid rätten.

Lisken Danielsdotter 1748, qvinfolk
d Katharina Andersdotter 1774, död 1781

Lisken (Lisa) Danielsdotter var troligen från Norra Bråten. Hon födde en oäkta dotter, Katharina, den 13 mars 1774 och bodde då på Kulhults ägor. Ogifta mödrar hade det besvärligt i gamla tider. De blev ringaktade och de fick svårt att försörja sig.

I kyrkoboken är de betecknade med *qvinsperson, qvinfolk* etc. Den 14 september 1781 dog hennes dotter på Stavrebergs ägor i rödsoten. Lisa Danielsdotter är troligen identisk med den Lisa Danielsdotter som den 6 december 1820 dog av ålderdom på Fattighuset i Ödeshög, 72 år gammal.

Samuel Andersson 1769, torpare
Sara Jönsdotter 1763 i Adelöv
Barn: Katharina 1790-06-19, född i Bankaby
Maria 1793-09-15, född på Stavrebergs ägor,
Andreas 1796-11-28, född på Stavrebergs ägor,

Samuel föddes enligt uppgift 2 maj 1769. Enligt kyrkoboken föddes den dagen en Samuel, son till Nils Larsson och Katharina Nilsson i Klämmestorp. Jag tror i stället att Samuel var son till Anders Larsson och hans hustru Karin Nilsson i Klämmestorp. Sara har inte heller kunnat anträffas i någon födelsebok. De hade en son, Samuel, som inte tycks förekomma i födelseboken. (se husförhörslängden 1766-74).

Samuel och Sara gifte sig 1790. Hon var då piga Klämmestorp. Samuel stod först skriven som bonde i Bankaby men kom före 1793 till ett torp på Stavrebergs ägor, okänt vilket. De flyttade sedan till ett torp under Sestorp. Där dog Sara 1807. Samuel och barnen flyttade därefter till ett torp på Skorparyds ägor.

Han gifte sig 1816 med Greta Persdotter från Skälaby. De förvärvade sedan en gård om 1/16 mtl i Kushult. Där dog Samuel 1840. Sonen Anders uppgavs vara ofärdig och hade fattighjälp. Han gifte sig och var torpare på Tällekullens ägor och dog där 1855. Dottern Maja blev gift med soldaten Peter Ek. Äldsta dottern blev troligen gift med Peter Nilsson i Orsnäs 1810.

Jonas Jönsson - - - -
Kerstin Larsdotter (1769),
Barn: Jonas 1788-06-14,

Jonas och Kerstin gifte sig 1788 och de uppgavs då vara från Tällekullen. De bodde sedan på Tällekullens ägor. Sedan hade de ett torp på Kulhults ägor och kom därefter till Stavreberg. Jonas begav sig frivilligt ut i finska kriget och avhördes sedan inte.

År 1792 skrev Kerstin till häradsrätten och önskade efterlysning av sin man - och besked om huruvida hon kunde gifta om sig. Häradsrätten godkände hennes framställning och satte ut tre år som en lämplig tid inom vilken denna efterlysning kunde gälla.

Hur det gått för Jonas Jönsson har jag ingen uppgift om. Det är endast genom dessa uppgifter som Jonas och Kerstin är kända. Möjligen flyttade Kerstin Larsdotter tillbaka till Tällekullen och gifte sig senare med soldaten Sven Porslin i Porsarp i hans andra gifte. . Hon var i så fall dotter till Lars Persson och Ingrid Andersdotter i Tällekullen. Se mera under Porsarp.

Peter Andersson 1760-10-14, bonde
Maja Larsdotter 1768-01-05,
Barn: Maja Stina 1794-05-30, g m mjölnaren Junström i Brantefors
 Andreas 1796-07-26,
 Johannes (1798) sjuk och ofärdig, död 190428

Peter var son till Anders Andersson och Margareta Jönsdotter i Tyrsabol. Maja var dotter till Lars Eriksson och Anna Andersdotter, se ovan. De gifte sig 1792 och hade troligen en gård i Åeryd några år därefter. De kom till Stavreberg omkring 1800 och innehade här 1/32 som troligen utgått från Lars Erikssons 1/4, se ovan. Det finns också en uppgift om att de innehade 1/8 mantal. Peter dog av hastig feber 1804.

Bouppteckningen upptar bl. a. *en häst, en ko, en kalv, ett får med lamm, hälften i ett fjolårssvin, en liten unget med kidde och en gris*. Maja bodde därefter i en stuga på gården. Hon dog av bröstfeber i Stavreberg år 1818. I bouppteckningen efter henne upptogs tillgångarna till 248 riksdaler, därav 1/32 mantal för 200 riksdaler.

Enligt bouppteckningen den 2 oktober 1818 efter änkan Maria Larsdotter i Stavreberg efterlämnade hon två barn, sonen Johannes, 20 år gammal, och dottern Maja Stina 24 år gammal. Deras rätt bevakades av deras morbroder, skattebonden Sven Larsson i Jussberg i Heda socken samt farbrodern Lars Andersson i Öninge. Tillgångarna upptogs till 248 riksdaler, därav fastigheten 1/32 mtl Stavreberg till 200 riksdaler.

Grenadjären Jonas Hult på Kulhults ägor hade till höstetinget 180 instämt bonden Peter Andersson i Stavreberg ang. en skuld på 7 riksdaler. Hults svärfader, avlidne torparen Karl Larsson i Klämmestorp hade vid en marknad i Gränna lånat ut pengar till Peter. Denne bestred detta men uppgiften styrktes av vittnen. Peter Andersson ålades av rätten att betala skulden jämte ränta samt ersättning till vittnen och därutöver även rättegångskostnaderna.

Bonden Adam Svensson i Sväm hade till sommaringet 1803 instämt

bonden Peter Andersson i Stavreberg med anledning av skuldfordran. Det blev uppgörelse i godo.

Sven Jonsson	1766-01-15 i Stora Åby, bonde på 1/16 mantal,
Maria Persdotter	1774-05-27,
Barn: Maja Stina	1800-05-23, död av mässlingen 1802-06-21,
Jonas	1803-03-30,
Maja Stina	1805-11-27,
Peter	1808-10-05, död 1810 av håll och styng
Anna Greta	1811-03-01,
Peter Johan	1814-03-12, död samma år av torsken,
Peter	1816-01-15,

Sven kom från Stora Åby och han var broder till Peter Jonsson, den yngre, i Stavreberg. Så uppges i domboken från 1816 och 1817. Maria var dotter till Peter Jonsson och Maria Jönsdotter i Stavreberg. Sven och Maria gifte sig 1798. Båda uppgavs då vara från Stavreberg. Hon uppgavs vara dotter i huset.

Från början brukade Sven Jonsson troligen en gård i *gamla byn*, troligen ¼ mantal. Han förvärvade omkring 1810 sina svärföräldrars gård, 1/8 mantal. Detta innehav ändrades troligen också och senare innehade de troligen torpet Fällan. Nils Persson, tidigare innehavare av Fällan, var då över 80 år gammal. I mantalslängden 1820 uppgavs han äga 1/16, möjligen Fällan. Sven och Maria flyttade 1820 till Norra Bråten.

De sålde sin gård till pigan Kristina Karlsdotter den 30 augusti 1819 för 500 riksdaler banko. Kristina Karlsdotter fick enligt lagens bestämmelser uppbud tre gånger vid tinget, den 4 november 1819, 26 februari och den 25 maj 1820. Höstetinget 1820 kunde sedan ge henne fastebrev på gården.

Domböckerna har en del att berätta om Sven Jonsson. Det är uppgifter av varierande innehåll. Vi skall här ta en titt på domböckernas uppgifter.

Sven Jonsson var av fjärdingsmannen Holmström instämnd till sommartinget 1802 med krav för ett auktionsinrop i Skrädeberg den 6 oktober 1801. Sven Jonsson var med även vid höstetinget 1802, då som fordringsägare mot bonden Nils Lilja i Stora Krokek som var skyldig honom 99 riksdaler samt ränta.

Sven Jonsson hade vid höstetinget 1802 instämt sin svärfader Peter Jonsson om rättighet till ett svedjeland på Stavrebergs ägor. Svärfadern kom med en motstämning och ville se bevisning. Båda parterna var med vid uppropet och vid samtal inför rätten träffades en förlikning. Peter Jonsson lovade sin måg Sven Jonsson att årligen hugga *ett hundra löv och staver på sitt ägande åttondels hemman i Ekeberg*. Därefter avstod parterna från sina yrkanden.

Skattebönderna Peter Jonsson och Sven Jonsson i Stavreberg hade till höstetinget 1803 instämt torparen Isak Jansson i Kulhult rörande en borttagen gårdesgård. Förlikning.

Vid vintertinget den 14 mars 1807 uppropades målet mellan Per Jönsson i Amundeby samt Sven Jönsson i Stavreberg angående skuldfordran, 12

riksdaler 24 s efter skuldsedel den 29 sep 1806. Det framkom då att de båda var förlikta.

Vid sommaringet 1808 hade bonden Sven Jonsson instämt drängen Karl Jonsson i Kushult och bonden Peter Schilling i Haningetorp. Sven Jonsson hade i ett köpekontrakt med Karl Jonsson om 1/16 mtl av hemmanet Stavreberg den 15 sept. 1806 uttryckligen förbehållit sig *den Gamla Hustomten samt den kålgård som fanns där, såväl som gårdshagen*. Han yrkade nu att han måtte få tillgång till detta, trots att Karl Jonsson utan förbehåll sålt gården vidare till Schilling.

Vid rättegången uppvisades det salubrev på 1/16 mantal vari den gamla hustomten samt den s.k. gårdshagen vid försäljningen blivit undantagna. Hustomten innehades ännu som undantag av Lars Eriksson och skulle icke förrän efter hans död tillträdas. Försättningen av målet blev mera en tvist om uppgörelsen mellan Karl Jonsson och Schilling. Hur det slutade vet jag inte.

Schilling var under någon tid ägare av en gård i Stavreberg men har troligen inte bott här.

Enligt ett gåvobrev från den 16 oktober 1810 hade Peter Jonsson och Kerstin Jonsdotter till sina döttrar Maria och Stina skänkt dem en åkerlycka, det s.k. Plåtagärdet i norra Stavreberg. Maria och Stina var gifta med Sven Jonsson respektive Karl Jonsson,

Vid vintertinget 1812 inlämnades en skriftlig överenskommelse mellan Sven Jonsson och Karl Jonsson om att de delade denna åkerlycka i två lotter. En skiljelinje är utsatt *väster om ett gärdesgårdshörn från Abraham Jonssons så kallade fårafällor och går i norr till Bankaby Storäng vid en stor gran där*. Sven Jonsson fördelade och utmärkte skiljelinjen och gav Karl Jonsson frihet att ta vilken lott som helst.

Karl Jonsson och hans hustru Stina Persdotter tog då den östra lotten med det förbehåll att all den befintliga löv och barrskog som nu är på den östra lotten, tillhör Karl Jonsson eller dess rätts innehavare.

I övrigt skulle Sven Jonsson åtnjuta lyckan *i våra föräldrars livstid, men när som någon av våra föräldrar med döden avgår, så skall Karl Jonsson eller hans rätts innehavare åtnjuta en fjärdedel av nämnda lycka. Men efter båda våra föräldrars död åtnjuter Karl Jonsson eller hans rätts innehavare hälften eller det stycke som vi nu överenskom. Men nästa vårdag får Karl Jonsson eller dess rätts innehavare intaga och begagna den uti lyckan så kallade gamla kålgård och även intaga vad plats till byggningsplan på det stycke som Karl Jonsson framdeles kommer att utnyttja*".

Rusthållaren Lars Andersson i Kushult hade såsom förmyndare för omyndiga pigan Johanna Persdotter i Stavreberg till sommaringet 1812 instämt skattebonden Sven Jonsson i Stavreberg. Saken rörde en försäljning av 1/8 mtl Stavreberg, som genom öppen auktion försålles, där mågen Sven Jonsson blev köpare. Där förekom också ett kvitto på 172 riksdaler mellan Sven Jonsson och Peter Jonsson. Målet var således mera en arvstvist. Förlikning tycks ha blivit resultatet av stämningen.

En torrknatte

Vid sommartinget 1816 hade kronolänsmannen Svanbeck instämt bonden Sven Jonsson i Stavreberg. Annandag påsk 1816, den 15 april, hade Sven Jonsson kommit in i Ödeshögs kyrka under gudstjänsten. Han var överlastad av starka drycker och uppförde sig på ett oanständigt sätt. Sven Jonsson förnekade att han uppfört sig oanständigt *men erkände att han kommit in i kyrkan och där råkat släppa en torrknatte eller en fjärt och att han var välplägad av starka drycker, men ej överlastad*. Kronolänsmannen begärde då att hans vittne, Nils Persson i Sunneryd skulle höras.

Denne berättade att Sven Jonsson varit tidigt i kyrkan. Han satt och halsov och släppte då en fjärt, så högt att den hördes långt omkring. Rätten uppsköt målet för att flera vittnen skulle höras. Det blev gästgivarna i Holkaberg, båda vid namn Peter Persson.

De berättade i likhet med Nils Persson ovan. Rätten dömde Sven Jonsson för oanständigt uppförande i kyrkan och för att han orsakat allmän förargelse. Det blev böter 16 riksdaler och för sabbatsbrott tre riksdaler 16 skilling. Mycket pengar. Ett dagsverke betalades år 1815 med 20 skillingar.

Vid vintertinget 1817 inlämnades till rätten ett husdelningsinstrumnet av bröderna Sven Jonsson och Peter Jonsson i Stavreberg. Det var nämndemannen Samuel Andersson och korpralen Johannes Friberg i Bankaby som utfört delningen. Det var inte bara hustomten som delades utan hela den ¼-del som bröderna ägde tillsammans, med 1/8-del vardera. Förrättningen företogs i närvaro av bröderna Peter Jonsson och Sven Jonsson samt den sistnämndes laga förmyndare, Abraham Jonsson och Jöns Lantz.

Varför Sven Jonsson var satt under förmyndare är okänt. Delning gjordes först av hustomten, vilken delades i norr och söder, sedan av övriga ägor. Bland ägonamnen möter oss Söderängen, Lillgårdet, Västergärdet och Västterängen, Kobetet, Stugugärdet och Kvarnängen samt Skogen.

Skiljelinjen i Skogen utgick från Krusbergs kålgårdshörna *sommarvägen åt öster*. Skogen på Lövsjökullen ansågs likvärdig den som fanns i Kvarnängen. Den skog som fanns på mossen skulle vara samfäld. Det skrivna instrumentet är långt och här har återgivits endast en liten del.

Abraham Jonsson	1758-09-24 i Gränna, bonde
Maja Persdotter	1763-06-25 i -"-
Johannes	1804-04-10 i Gränna, död av bröstvärk 1807

Abraham och Maja gifte sig 1784 i Gränna socken. Abraham uppgavs då vara från Björnberget, son till torparen Jon Eriksson och hans hustru Maja Larsdotter. Maja var från Fiskarhemmet under Nyarp, dotter till Per Jönsson och Annika Andersdotter i Gränna socken. De brukade först torpet Fiskarhemmet och fick där åtminstone fyra barn.

Samtliga fyra barnen dog. De hade sedan en gård i Västra Grälebo, innan de kom till Stavreberg omkring 1806. De ägde och brukade enligt husförhörslängden 1/8 mantal. Abraham dog av hetsig feber 24 april 1819.

Den 27 november 1807 upprättades ett inbördes testamente vari de förordnade att all deras egendom som *vi under äktenskapet genom träget arbe-*

te själva förvärvat, vartill våra arvingar å vardera sidan ej hava den minsta rättighet, skall när någon av oss dör tillfalla den överlevande maken.

Deras grannar i Stavreberg, bröderna Peter Jonsson och Sven Jonsson var med och bevittnade testamentet.

Bouppteckningen efter Abraham gjordes av riksdagsmannen, nämndemannen Samuel Andersson i Bankaby. Bland tillgångarna fanns fyra kor och därutöver fem kor som fanns hos grannar, totalt 9 kor.

Abraham var av Anders Matiasson instämd till tinget 1804 för att ha tillgripit och bortfört två timmerstockar som tillhörde Matiasson. Rätten ansåg att påståendet inte kunde bevisas och friade Abraham.

Maja Persdotter dog i magsjuka den 11 december 1825. I bouppteckningen uppges att hon inte efterlämnade några livsarvingar. Närmaste arvingar var tre systerbarn, Johannes Karlsson i Stavreberg, Kristina Karlsdotter, gift med skattebonden Gustaf Nilsson i Stavreberg och Maria Jaensdotter, gift med arrendatorn Johan Jonsson i Rogberga socken. Behållningen uppgick till 876 riksdaler, därav 3/32 mantal i Stavreberg till 555 riksdaler.

När Maja Persdotter avlidit blev det tvist mellan arvingarna. Vid vinter-tinget 1827 skrevs många sidor i domboken i denna tvist. Det var Kristina Karlsdotter och hennes man, Gustaf Nilsson, som avkrävdes ersättning för att hon utfått förtida arv. Målet blev ganska omfattande och flera vittnen hördes, bland andra Johan Friberg.

Det var han som varit närvarande i stugan hos Maja Persdotter den 19 augusti 1819. Där var också Jonas Jonsson från Sunneryd och Sven Jonsson i Stavreberg. Den sistnämnde var skyldig Maria Persdotter 500 riksdaler banko. Det uppgjordes då att Sven Jonsson sålde sin gård om 1/16 mantal Stavreberg och blev därmed fri från denna skuld.

Maria Persdotter hade inga bröstarvingar, det var hennes systerbarn som skulle ärva och Kristina Karlsdotter förklarade att Kristina Karlsdotter skulle få mera än de övriga för att hon skulle få hjälpa Maria Persdotter på hennes ålderdom. Därför gav hon Johan Friberg i uppdrag att genast skriva salubrev och därvid blev Kristina Karlsdotter genast insatt som ägare till Sven Jonssons gård. Det var denna gårdshandel som hennes bröder nu anhöll att rätten skulle ändra.

Men rätten ogillade deras stämning och lät Gustaf Nilsson och Kristina Karlsdotter behålla sin gård, utan att behöva dela med sig åt hennes bröder.

Jöns Lantz	1761-09-20, bonde på 1/16 mantal, gratialist
Brita Stina Månsdotter	1761- i Väderstad, död av lungshot 1825
Barn: Anna Brita	1794-08-22, död ?
Maja Stina	1796-08-07, g.m. Karl Peter Andersson i Boet
Magnus	1799-05-18,
Karl	1805-04-12, senare bonde på 1/32 mantal i byn

Jöns var son till ryttaren Lars Vesterlind i Narbäck. Jöns hade varit soldat för Hårstorp under åren 1785-1807. Under napoleonkrigen blev han tillfångatagen vid Lübeck i Tyskland och förd till fångenskap i Frankrike. Han återkom till fosterlandet 1810 och erhöll då avsked, pension.

Jöns och Brita kom till Stavreberg från Hårstorp 1810. Jöns hade där ersatts av en ny ryttare som hette Johan Lantz.

Brita Stina Månsdotter dog av lungshot 1825. I Stavreberg hade de 1810 förvärvat 3/32 mantal, beläget i södra delen av byn, gränsande mot Börstabol och Stora Krokek. År 1836 delades denna gård på deras tre barn, så att de vardera erhöll 1/32 mantal. Sonen Karl erhöll då den södra av dem, den som idag motsvaras av den s.k. Klintagården.

Ur bouppteckningen efter Brita Stina Månsdotter har jag i korthet antecknat följande: Hon efterlämnade änkemannen Jöns Lantz samt tre barn, Karl 20 år, dottern Anna Brita 31 år och dottern Maja Stina 29 år, alla omyndiga. Deras rätt bevakades av god man, skattemannen Peter Jonsson i Stavreberg.

Bouppteckningen innehåller rubrikerna *Silver, Koppar, Tenn, Malm, Järnsaker, Uti stugan, I köket, Uti boden, Köre och åkerredskap, Säng och linkläder, Den avlidnas gångkläder, Boskaps kreatur, Får, Svinkreatur, Ull och lin, Skinn, Diverse saker, Glas*, samt slutligen uppgifter om gröda och utsäde samt slutligen fastigheten 3/32 mantal Stavreberg, upptaget till 555 riksdaler.

Bouppteckningen upptar en behållning av 658 riksdaler. Under köre- och åkerredskap upptogs *ett gammalt enbetsvagnsunderrede, en gammal bulthjulsvagn, en gödselbotten, en högkärva, en järnskodd kälke, ett par oskodda kälkar, en träharv, en ärjekrok*. Under boskapskreatur upptogs *ett par dragtama oxar, tre kor, en stut två år, en stut ett år, en kvigkalv, en liten röd årskalv, en dito brokig*. Under får upptogs fem får, fem lamm och tre baggar. Bouppteckningsmän var Håkan Jonsson i Börstabol och Samuel Svensson i L Krokek.

Jöns Lantz dog av förstoppning 1844.

Jöns Lantz hade till sommaringet 1812 instämt skattebonden Peter Schilling i Haningetorp ang. ersättning för den skada som Schillings kreatur förliden sommar gjort i ett sädesgärde tillhörigt Lantz. Svaranden vidgick att hans kreatur flera gånger kommit in på ifrågavarande gärde. Lantz åberopade två vittnen, bönderna Sven och Abraham Jonssöner i Stavreberg, vilka var närvarande. Parterna överenskom dock om förlikning.

Bonden Lars Larsson i Sunneryd hade till sommaringet 1813 instämt bonden Jöns Lantz och hans hustru Brita Stina Månsdotter i Stavreberg. Han yrkade att de skulle iståndsätta den gärdesgård som de åtagit sig. Detta enligt kontrakt av den 10 maj 1809 med Brita Månsdotter Målet uppsköts. Det blev förmodligen en förlikning.

Peter Andersson och hans hustru Maja Stina Jönsdotter i Gottorp i Heda hade enligt ett salubrev från den 2 november 1829 sålt 1/96-del mantal Stavreberg till Karl Jonsson och hans hustru Lena Karin Andersdotter i Stavreberg. Detta noterades i domboken vid sommaringet 1839.

Jonas Persson	1757 i Stora Åby, bonde på 1/16 mantal
Maja Jonsdotter	1767-06-08, d t Jonas Persson i Sjögetorp
Barn: Katharina(Anders)	1798-01-07 i Heda,
Sven	1801

Jonas och Maja vigdes i Ödeshögs församling 1697. Jonas uppgavs då vara från Heda och Maja från Sjögetorp. De kom till Stavreberg från Jussberg i Heda 1805 och flyttade efter bara något år därefter till Gräsberg och därifrån vidare till Sestorp.

Nils Jaensson	1776-10-24 i Adelöv, bonde på 1/16 mantal,
Anna Maja Jonsdotter	1780-04-01,
Barn: Peter	(1806-07-28), bonde i byn, gift med Stina Nilsdotter
Johannes	1809-03-19,
Anders	1811-06-29, till Stockholm, sedan bonde i Hårstorp
Jonas	1814-02-09, bonde i S Bråten
Johanna	1817-02-24, g m Jonas Persson i Vantekullen
Maja Stina	1820-08-07,
Karl Johan	1823-03-25, till Stockholm

Nils var son till Johan Nilsson och hans hustru i Nostorp i Adelövs socken. Anna Maja var dotter till bonden Jonas Persson och Katharina Andersdotter i Rossholmen. Nils och Anna Maja kom till Stavreberg omkring 1806. De köpte den 15 april 1805 av Katharina Karlsdotter hennes 1/16 mantal i Stavreberg för 227 riksdaler. Detta framgår av domboken för 1806, höstetinget mål 126.

Vid vintertinget 1819 hade bonden Nils Jansson i Stavreberg instämt mjölnaren Peter Persson vid Bosgårds kvarn med krav på att denne skulle betala sin skuld, 60 riksdaler riksgäld, med stöd av en skuldsedel som date-rats den 27 april 1818.

Inför häradsrätten uppstod en tvist mellan parterna som gällde skuldens tillkomst men därefter enades parterna om att Peter Persson skulle betala 50 riksdaler plus ränta. Rätten fastställde denna överenskommelse och ålade Peter Persson att vid utmätningstvång genast betala skulden.

Nils Jaensson dog i kräfta 1826. Ur bouppteckningen efter honom har jag följande korta noteringar: Han efterlämnade änkan Anna Maja Jonsdotter samt barnen Peter 20 år, Johannes 17, Anders 14, Jonas 12, Karl Johan 2½, d Johanna 9, Maja Stina fem år, alla omyndiga. Deras rätt bevakades av god man, rusthållaren Johannes Jonsson i Bankaby.

Bouppteckningen upptar rubrikerna *Kontanter, Silver, Koppar, Järnsaker, I sätesstugan, I köket, På stuguvinden, I boden, Köre och åkerredskap, Säng och lindkläder, Den avlidnas gångkläder, Hästar, Boskapskreatur, Får, Svin, Diverse husgeråd, Infordring, Bruk och Rågutsäde, Fastigheter. Summan för tillgångar slutar på 538 riksdaler, behållning efter skulder 423 riksdaler. Fastigheten 1/16 i Stavreberg upptogs till 370 riksdaler, Under köre och åkerredskap upptogs en kärra, en enbetsvagn, enbetsdrög, ett par kälkar, ett par oskodda dito, två ärjekrokar, en höstock, en gödselbotten, en sele med töm, en slump björke, en harv, en gammal bulthjulsvagn, en högkär-ra, en åkervält, fyra grepar, tre järnbindsle.*

Under hästar upptogs en häst om 18 år, under boskapskreatur endast *en kviga om två år, under rubriken får en bagge, under svin endast en liten galtgris. Under Diverse husgeråd upptogs en liten bibel, två psalmböcker,*

en ljusstake, en ljusstake av bleck, ett litet glas, en tenntallrik, tre stenfat, ett par bogträ, ett stenkrus, fyra gamla stentallrikar, 12 marker blångarn. Bouppteckningen var upprättad av Håkan Jonsson i Börstabil och Jöns Lantz i Stavreberg.

Anna Maja Jonsdotter bodde från 1829 en tid i Glasfall men återkom sedan till Stavreberg. Sonen Johannes dog 1842 efter att ha "kört och skadat sig i huvudet". Han var ogift och uppges vara handlande. Av bouppteckningen efter honom framgår att hans efterlämnade tillgångar efter skulder uppgick till 531 riksdaler.

Sonen Jonas Nilsson blev 1843 dömd för lönskaläge med pigan Maja Persdotteri Stora Smedstorp. Han dömdes mot sitt nekande. 1842 dömdes han också för att han på marknadsdagen den 10 juni 1842 på landsvägen vid gästgivargården i Ösiö varit rusig och fört oljud. Han dömdes till böter. Han vistades sedan på olika håll, bl. a. i Stockholm. Han återkom till Stavreberg, troligen 1850. 1851 flyttade han till Harsbol.

Han dog någon gång vid årsskiftet 1851-52. Det framgår av bouppteckningen att han av rätten blivit omyndigförklarad 23 dec. 1851 och att hans broder, Anders Nilsson i Hårstorp utsetts till hans förmyndare. Bouppteckningen upptog bl. a. ett parti handelsvaror för 59 riksdaler, bl. a. lutfisk, kaffe, peppar, fänkol, nejlikor, ingefära, tvål, knappnålar, kanel, snusdosor mm.

Anna Maja dog 1853. Hon hade då ett antal år *suttit på undantag*.

Sonen Anders blev vid vintertinget 1841 tillsammans med drängen Peter Andersson i Kråkeryd dömd till böter för slagsmål, Peter Andersson dessutom för svordomar.

Enligt en handling som inlämnades vid sommartinget 1810 testamenterade Elin Olofsdotter i Stavreberg sin egendom till Nils Jaensson och hans hustru Anna Maja Jansdotter i Stavreberg. Elin Olofsdotter dog detta år. Hon var änka efter bonden Nils Persson i Stavreberg. Hennes bakgrund känner jag inte. Hon var Nils Perssons tredje hustru och hade troligen ett undantag på Fällan.

Troligen hade hon tagits om hand av Nils Jaensson och Anna Maja Jansdotter, med detta testamente som följd. Hon hade inga egna bröstavingar. Hennes egendom uppgavs till ett värde av 93 riksdaler, däribland *två kor, några fårar och en svart ängsbagge. En psalmbok och ett par glasögon*.

Skattebonden Peter Schilling i Haningetorp hade till vintertinget 1809 instämt torparen Nils Jaensson på Stavrebergs ägor. Han krävde av Nils 1/8 tunna korn som Nils fått från socknemagasinet.

När målet uppropades visade Nils att han innehade 1/16 mtl i Stavreberg enligt den 13 nov. 1806 utfärdade fastebrev. Han trodde sig vara berättigad att ur socknemagasinet uttaga den spannemål eller 1/4 tunna som han nu erkände sig hava mottagit.

Det blev också diskussion om stängselskyldighet. Om denna var redan två nämndemän förordnade att förrätta gärdesgårdsdelning. Rätten friade Nils från åtalet.

Den gärdesgårdsdelning som gjordes i Stavreberg var omfattande. Den omfattade både in- och utägor och berörde inte bara bönderna i Stavreberg utan också grannarna runt omkring.

Peter Jonsson 1786 i Stora Åby, bonde på 1/8 mantal (781216)
Anna Stina Larsdotter 1787-08-01, d t bonden Lars Månsson i Hålan.
Barn: Anna Katharina och Maria 1814-09-09, födda i Vantekullen,
Jonas 1816-04-12, född i Vantekullen,
Andreas 1819-02-11,
Maja Lena 1821-09-11,
Petrus 1823-08-26,
Maja Lena 1721-09-11,
Johan 1825-12-04,
Gustaf 1828-05-03,

Maja Jonsdotter 1762, hennes mor

Peter och Anna Stina gifte sig 1811 och han uppgavs då vara från Bankaby och hon från Hålan. De kom till Stavreberg 1816. De kom då från Vantekullen, en utjord till Bankaby.

Peter var son till Jonas Olofsson och Katharina Larsdotter i Bankaby, men föddes i Stora Åby, troligen på gården Risan där föräldrarna bodde tidigare. Risan var Katharina Larsdotters föräldragård. Troligen flyttade Jonas och Katharina till Bankaby 1791.

Anna Stina Larsdotters föräldrar var Lars Månsson och Maria Jonsdotter i Hålan. Peter och Anna Stina bodde först i Vantekullen, som var en utjord till Bankaby. De bodde sedan i Stavreberg i 17 år och flyttade därefter till Ingvaldstorp i Rök 1833. Hennes mor, Maja Jonsdotter, stannade kvar i Stavreberg. Hon dog där 1842.

Gården i Stavreberg, 1/8 mantal, såldes den 12 oktober 1833 till Gustaf Johansson och hans hustru Anna Lisa Ekelund, som då kom från Sunneryd.

En ättling till Peter Jonsson är Walter Stohlgren i Iowa i USA, som ett par gånger de senaste åren hälsat på i Stavreberg för att söka sina rötter.

Karl Månsson 1766-09-39 i Gränna, bonde/torpare
Katharina Karlsdotter ---- i Gränna,

Karl och Katharina gifte sig 1794. Han uppgavs då vara från Sunnesjö ägor och hon uppgavs vara från Östanå. Vigseln skedde i Gränna församling. Karl var son till Måns Börjesson o Kerstin Andersdotter i Bjällebäck, Gränna socken.

Bakgrunden för Katharina är okänd. Karl Månsson dog den 19 september 1803, 37 år gammal, av en vådlig händelse uppges kyrkoboken. Vad för slag av vådlig händelse som avses finns ingen uppgift om.

Karl Månsson hade varit torpare på Stavrebergs ägor men i bouppteckningen upptogs bland tillgångarna 1/16 Stavreberg till ett värde av 100 riksdaler. Bouppteckningen visar på ett välutrustat hem. Under kreatur upptas en häst och två kor, det var ju ett torp. Karl och Katharina hade inga barn.

Frånsett anteckningen i boken över döda finns inga anteckningar om dem i Ödeshögs församlings kyrkoböcker.

De hade inflyttat från Gränna socken där Karl hade släktingar och bördsrätt i Bjällebäck. Katharina har efter makens död troligen gift sig med en dräng i Stavreberg, Peter Jonsson, okänd i övrigt.

De hade 1804 av Anders Matiasson köpt 1/16 Stavreberg för 211 riksdaler, inkl. Lars Erikssons undantagsförmåner. Redan 1805 sålde dock Katharina denna 1/16 till Nils Jaensson. Hennes vidare öden är okända. Hon tycks inte förekomma omnämnd i kyrkoböckerna varesig här eller i grannförsamlingarna.

Bonden Peter Abrahamsson och Abraham Persson med Peter Knopp i Bjällebäck hade till höstetinget 1804 instämt änkan Katharina Karlsdotter i Stavreberg med följande påstående:

Som vi underrättats om att vår avlidna svåger Karl Månsson i Stavreberg till sin hustru Katharina Karlsdotter genom testamente den 28 december 1797 upplåtit all sin kvarlåtenskap; men som Karl Månsson genom arv efter sina föräldrar bekommit sin sjättedel, 1/4 efter helt räknat, uti kronoskattehemmanet Bjällebäck Södergård i Gränna socken, vilken fastighet Karl Månsson överlät till sin styvson år 1790 den 23 oktober mot erhållen och kvitterad köpesumma 100 riksdaler specie Banco mynt; *som denna fastighet var arva jord i Karl Månssons hand så framgår av Ärvdabalken att ovan nämnda testamente är olagligt.*

Kärandena, Abrahamsson, Persson och Knopp, yrkade att av Karl Månssons kvarlåtenskap utbetalas 100 riksdaler. Rätten avslog detta yrkande. Målet uppkom igen på vintertinget 1805. Änkan Katharina Karlsdotter hade då instämts av samma personer med yrkande att testamentet skulle ogillas. Änkan inställde sig inte och fick böta för detta. Målet uppsköts och kom upp igen vid sommartinget 1805. Även nu blev målet uppskjutet.

Peter och Katharina är därefter inte mera omnämnda och har av allt att döma flyttat från byn.

1)Karl Jonsson	1776-01-20, torpare,
2)Johannes Nilsson	(1770) i Adelöv, torpare
Stina Persdotter	1783-11-20, d t bonden Peter Jonsson i Stavreberg
Barn: Katharina	1807-06-24, okänt vart hon tog vägen,
Jonas	1810-03-16, g m Maja Stina Nilsdr fr. Börstabols ägor,
Petrus (Karl)	1813-03-17, till Örberga 1840,
Johanna Lotta	1816-12-18, till Väversunda 1835,
Kristina	1819-12-29, död 1827

Karl och Stina gifte sig 1807. Karl var son till Jonas Karlsson och Maria Andersdotter i Kushult. Han var sonson till Karl Johan Broberg och hade således anor tillbaka till den urgamla tyska adelssläkten von Brobergen som kan följas tillbaka till 1100-talet.

Stina var dotter till bonden Peter Jonsson och hans hustru Kerstin Jönsdotter i Stavreberg. De bodde först i Stavreberg men flyttade omkring 1809 till Näteryd. 1813 flyttade de tillbaka till Stavreberg. Där dog Karl av venersjukdom den 19 oktober 1813, en inte ovanlig sjukdom på den tiden.

Trots sitt ”fina ursprung” var Karl och Stina inte rika på jordiska ägodelar. De hade ett litet torp men står skrivna som inhyses, både i Näteryd och ”vid Stavreberg”. Ur bouppteckningen efter Karl Jonsson har antecknats att de hade två kor och en gris på sitt torp. Detta var ett förpantningstorp med en förpantningssumma av 148 riksdaler. Bland tillgångarna i övrigt har antecknats en bok "Sabbatsro" och fyra psalmböcker. Tillgångarna värderades till 346 riksdaler sammanlagt.

Deras torp låg förmodligen längst i väster mot Näteryd, på 1/8 mantal, på den gård som var Stina Persdotters föräldragård, den gård som senare kallades Holmbergsgården. Efter att Karl dött 1813 gifte sig Stina med Johannes Nilsson. Bakgrunden för honom har jag inte lyckats utreda. De brukade sedan torpet på Stavrebergs ägor. I marginalen i husförhörslängden står att Johannes Nilsson *lär vara elak mot hustru och barn*. Om hennes son Jonas står att han stammar. Han dog 1839. Stina dog 1843.

Deras torp låg förmodligen längst i väster mot Näteryd, på 1/8 mantal, på den gård som var Stina Persdotters föräldragård, den gård som senare kallades Holmbergsgården.

I domboken från höstetinget 1829 har antecknats att Johannes Nilsson fått böta för uteblivande. Han hade kallats till tinget, kanske som vittne, men hade inte inställt sig.

Vid sommaringet 1848 hade kronolänsmannen Nelson instämt Johannes Nilsson för olovlig brännvinsutminutering. Han kunde dock inte nås med stämningen eftersom han begivit sig till Stockholm. Målet blev uppskjutet.

Isak Johansson ----
Maja Gudmundsdotter 1778,
Anna Brita 1802-09-15,

Isak och Maja gifte sig 1798 i Stora Åby. Han uppgavs vara från Åby Skattegård och hon från Kulhult. De bodde första tiden i Åby Skattegård. De bodde endast tillfälligt i Stavreberg omkring 1802. Maja var dotter till Gudmund Persson och Brita Jönsdotter i Kulhult, vilka också en tid innehade en gård i Stavreberg. Bakgrunden för Isak är okänd. Deras vidare öden är okända.

Karl Persson Krusberg 1774-03-24 i Heda, torpare, vargeringskarl
h 1) Katharina Jaensdotter 1775-10-02,
h 2) Maja Nilsson 1773 i V Tollstad
Barn: Anna Maja (1801), död av bröstsjuka 1807
 Eva Stina 1808-10-10
 Peter (1813), fosterson, avflyttad
 Anna Maja 1817-09-15, till Bodebol 1840

Karl hade sannolikt sin bakgrund i Jättingstad i Heda, son till Peter Karlsson och Maja Månsdotter. Katharina var sannolikt dotter till Johan Andersson och Sara Nilsson i Öninge Vallgård. Karl och Katharina kom till Stavreberg omkring 1807. De bodde här på ett torp som låg 2-300 m öster om Fällan.

Vargeringskarl var en sorts reservsoldat. De skulle snabbt rycka in som reserv för den ordinarie soldaten. Vid olika tillfällen i vår historia har allmogen tvingats skaffa vargeringskarlar. Sista gången som vargeringen sattes upp var 1808-1809. Det var förmodligen i denna, vårt lands sista vargering, som Krusberg ingick.

Om han blev utkallad i något krig har jag ingen uppgift om. Hans första hustru, Katharina, dog av lungsot 1829. Av bouppteckningen efter henne får man bilden av ett fattigt hem. På torpet hade de *en ko Grilla, två vita får, en bagge, en sogris, en grå get utan kidde*. Tillgångarna uppgick till 44 riksdaler, skulderna till 18, behållningen till 26 riksdaler.

Efter Katharinas död gifte sig Krusberg med Maja Nilsson. Torpet uppges senare enbart vara en backstuga. Där dog Krusberg den 8 januari 1838. Fortfarande syns resterna av en matkällare och en stengärdesgård. Någon åker är inte synlig. Maja Nilsson dog 1850. Ur bouppteckningen efter Karl Krusberg har jag följande anteckningar:

Han efterlämnade änkan Maja Nilsson samt med första giftet två omyndiga döttrar, Kaisa Stina 29 år och Anna Maja 20 år vars rätt bevakades av deras förut tillförordnade förmyndare, rusthållaren Peter Jonsson i Hemmingstorp i Röks socken och i hans frånvaro bevakades de omyndigas rätt av skattemannen Gustaf Johansson i Stavreberg. I bouppteckningen antecknades följande saker:

Kontanta penningar, silver, koppar el tenn finns ej. Järnsaker: *en skralåda, en dito, en gammal bill mm, två gamla grytor, en dito med grepe, en gammal base, en bråpanna, en dito med lock, en gammal brandring, ett vedok, ett dito, ett dito plåtok, en bandkniv, en hammare med tång, två gamla lövhackar, en murslev, en järnbindsle, ett kålok, en busksax, en gammal lie, en rasp, ett gammalt lås, en buskaskära, en koskälla, en dito mindre, en ljusastake, två gl ullsaxar, två gamla knivar, 11 gamla bordsknivar med två gafflar, tre gl fällknivar, en hussesax, en såg,*

Husgeråd i stufvan: ett bord, ett väggur, en säng, en soffa, två styrestolar, en tavla, ett skåp, en eldtång en rökpipa av trä, två gamla dito, sex gamla sillstråg, ett dussin gamla trätallrikar, en mjölksil, ett dussin gamla träskedar, ett gammalt träfat, fem stenfä, sex stentallrikar, en stensagg, en balja, en mjölkanna.

Diverse saker: en hacka, två gamla dito, en näver, fyra gamla grepar, ett litet fårskinn skadat, en drosaskovel, en dreckestånna, en kolstånna, ett gammalt skåp, tre ü tobak, ett vattenämbar, en lockabytta, en dito, en spegel, två par glasögon, två rakeknivar med låda, en slump gärdesgård, en dragkälke

I boden: tre gamla spinnrockar, ett gammalt skrin, en gammal tagelfäll, ett gammalt skåp, två gamla stånnor m linfröknopp i, två gamla smöraskar, en vävstol, en slump obrötat lin, två gamla vävskedar, ett gammalt träbesman. Sängkläder: en gammal fjärkudde, en dito, en gammal dito, två gamla dito, två dito, tre täcken, två lakan, två gamla kuddvar, en gammal madrass, ett gammalt lakan.

Den avlidnas gångkläder: en gammal rock, en dito, en dito gammal, en gammal päls, fyra par byxor, en gammal tröja, 7 västar, ett par gamla byxor, ett par snöskor, ett sämskat skinnstycke, ett par ----handskar med vantar, ett par fingervantar, två hattar, ett halskläde, en gammal näsduk, en gammal nattkappa, fyra skjortor, tre par gamla skor,

Glas: en flaska, en dito liten, en butelj, två dito, ett glas,
Böcker: en psalmbok, en postilla, två gamla psalmböcker
Kreatur: en kviga, en ung bagge, en lammunge
Hus: en stufva, en bod och en ladugård. 100 kärvar löv.
Summa tillgångar: 42 riksdaler, 7.6

Gäld och skuld: till dr Johan Petersson i Stora Krokek, till Johannes Persson i gården, till Jaen Persson i Bankaby, till brännvin vid begravningen av Johannes Nilsson i gården, till Johannes Johansson i Halvarby, till Johannes Karlsson i gården, till Peter Larsson på Kolhults ägor, till Håkan Jonsson i Börstabil, till Jonas S---son i Gyllinge, till mågen Peter för ringning och grävning, till änkan vid Bosgårds kvarn för borgad säd till begravningen, till K Lantz i gården, för likkistan och för besvär till prästerskapet, till väsiöten Johansson, till NN väsiöten, till Jonas Jonsson i Sunneryd, till Jonas S hustru i Gräsberg, till Anders Månsson i Klämmestorp, till Johan Svensson i gården för kött, till Lars Larsson i Sunneryd för malt, till Håkan Jonsson i Fogeryd, auktionspenningar, till bouppteckningsarvode och de fattigas procent, summa skulder 43 riksdaler 9.11.

Krusbergs döttrar fick som vi ser inte särskilt mycket materiellt i arv efter föräldrarna. De tjänade som pigor på olika håll i bygden. Eva Stina som var äldst och född 1808 bodde "Till hus" hos bonden Sven Persson i Bodebol fram till 1849.

Då utskrevs hon till Stora Åby församling. Den yngre av dem, Anna Maja, född 1817 var vid mitten av 1840-talet inhyst i Börstabil hos bonden Håkan Jonsson.

Hon uppgavs vara svagsint. Hon flyttade 1850 till Gränna. Hon gifte sig där med änkomannen, torparen Johannes Karsk. De hade ett torp på Gränna Prästgårds ägor. Senare uppgavs han vara backstugusittare. Anna Maja dog på Prästgården 1884.

Av Krusbergs bouppteckning kan vi få en bild av hur det kanske såg ut i och vid deras stuga på Stavrebergs ägor. Ta med anteckningarna, stanna till på huskullen och sitt ner med en kopp kaffe. Tänk över hur här såg ut för snart två hundra år sedan här på platsen, vilka grejor de hade omkring sig, hur de hade sitt liv.

Här fanns en stuga, en ladugård och en bod. Men var fanns åkern och betet till Krusbergs torp? Ingen synlig åker i närheten av torpkullen. Betet till djuren fanns kanske runt om torpet. Åkern kanske bestod av mossodlingar i närheten av Lövsjön.

Detta var en period av nyodling, gamla åkrar växte och nya tillkom. En stor del av stengärdesgårdarna tillkom vid denna tid. Försörjningstrycket var hårt, kanske blev det särskilt hårt i Stavreberg.

Jonas Samuelsson	1771-11-20 i Gränna, bonde på 1/8 mantal,
Stina Nilsson	1789- i Svanshals
Barn: Anders Magnus	181511-09
Maja Stina	1813- (kan ej anträffas i födelseboken)

Anna Charlotta	1817-10-26,
Lovisa Hedvig	1821-11-02, död s å, kvävd av modern i sängen
Johan Frans	1822-07-14,
Karl Johan	1826-09-21, död 270926
Kristina Sofia	1828-11-21,

Jonas var son till Samuel Svensson och Kerstin Månsdotter i Boeryd, Gränna socken. Han var först torpare på Stora Krokeks ägor och gifte sig där 1806 med Maja Andersdotter. Hon uppgavs också vara från Stora Krokek. Hon dog 1811 och Jonas gifte sig 1812 med Stina Nilsson. Bakgrunden för dessa hans hustrur har jag ingen uppgift om.

De hade därefter ett torp på Fogeryds ägor. De flyttade sedan till Stora Smedstorp omkring 1814. Där uppgavs de då inneha 1/8 mantal.

De flyttade 1822 till Stavreberg. Därifrån flyttade de vidare till ett förpantningstorp på Gumby ägor 1823. De bodde således endast något år i Stavreberg, men de fanns hela sitt liv i bygden och i närheten.

I husförhörlängden står att de 1828 *varnats av pastor för elak sammanlevnad*. Jonas hade också kallats till sockenstämman på grund av det otidiga och hårda bemötande som han gjort sig skyldig till gentemot sin hustru. Han kallades till stämman två gånger utan att infinna sig. Andra gången hade han till ordföranden insänt ett falskt bevis om att han förlikts med sin hustru. För båda förseelserna fick han sedan stå till ansvar inför häradsrätten. Hur det gick där har jag ingen uppgift om.

De hade sedan några år ett torp på Gräsbergs ägor och därefter 1832 inhysses i Rossholmen, sedan 1833 i Fogeryd, Gräsberg igen som utfattig 1836, sedan Gåsabol och Ugglehult. Här i Ugglehult dog fattighjonet Jonas Samuelsson den 8 februari 1864. Stina Nilsson dog 1850. Se vidare under Stora Smedstorp.

1) Peter Nilsson	(1806-07-20), bonde,
2) Johannes Karlsson	1804-04-08 i Ölmstad, ägare av 3/32 mantal
Stina Nilsson	1808-09-14 i Adelöv
Barn: Gustaf Adolf	1832-07-30, se nedan
Johan Alfred	1834-06-02, skriven på "löslistan" 1850, sjuk
Karl Sven	1837-01-30, stöld 1858, t Amerika 1859, se Hårstorp
Frans Henrik	1844-06-02, död av cholera 1857.

Peter var från Stavreberg, son till Nils Jaensson och Anna Maja Jonsdotter. Stina var dotter till torparen Nils Persson och hans hustru Maja Petersdotter vid Stenkilstorp i Adelöv. Peter och Stina gifte sig 1832 och de brukade sedan hans föräldragård i byn, 1/16 mantal.

Peter dog den 13 oktober 1834, endast 28 år gammal. Någon dödsorsak har ej angivits. Bouppteckningen efter Peter Nilsson upptog tillgångar för 114 riksdaler, däribland 1/16 mantal Stavreberg för 50 riksdaler. Skulderna uppgick till 125 riksdaler, således mer än tillgångarna.

Stina Nilsson gifte sig 1836 med Johannes Karlsson. Han var son till soldaten Karl Snygg och hans hustru Kerstin Persdotter i Långeberg i Ölms-tad. Han kom till Stavreberg från Heda 1822 och förvärvade 3/32 mantal. Det var den gård som tidigare ägts av Abraham Jonsson och Maja Persdot-ter, se tidigare i denna berättelse.

Det fanns ett skäl till detta förvärv. Maja Persdotter var nämligen en moster till Johannes. Maja Persdotter hade inga egna barn i livet. Johannes avled 25 december 1847 och efterlämnade hustrun Stina Nilsson samt sönerna Karl Sven 11 år och Frans Henrik, tre år. I bouppteckningen upp-togs 3/32 mantal Stavreberg till 450 riksdaler.

Johannes beskrives i husförhörlängden som *klensinnad och halt*, en kombination som kan väcka till eftertanke och funderingar. Han hade i bör-jan av 1840-talet blivit tilltalad av pastor för *omänskligt uppförande mot hustrun*. Han dog 1847. Det bör tilläggas att han hade en syster i byn, näm-ligen Kristina Karlsdotter, gift med bonden Gustaf Nilsson, se nedan.

Om Stina Nilsson uppges i husförhörlängden att hon 1836 fått plikta för tillgrepp av en schal. Detta finns också beskrivet i domboken för samma år. Det hela tilldrog sig den 10 juni 1836 på Ödeshögs marknad. Där fanns en västgötaknalle, Johansson från Ulricehamn med sitt försäljningsstånd. Johannes Karlsson och Stina Nilsson stannade till vid detta stånd och be-undrade en sidenschal. Där fanns också torparna Anders Lamour i Ödeshög, och Jonas Jansson på Stockseryds ägor.

När de stod där uppgav Johansson att en sidenschal hade försvunnit. Jo-nas Jansson stod lutad mot disken med armen böjd och kände hur en arm stacks fram under hans arm och lade en schal på disken. Han vände sig om och såg Stina Nilsson gå därifrån. Johansson anmälde det inträffade till kronolänsman Nelson och därigenom blev det åtal för snatteri. Första gång-en inställde sig bara Johannes. Stina hade stannat kvar hemma i Stavreberg och uppgavs vara sjuk. Hon dömdes senare för snatteri till böter.

Efter att Johannes dött bodde Stina med sina barn några år i början av 1850-talet i Smedstorp men återkom senare till Stavreberg. Hon dog av bröstfeber 1858. Sonen Johan Alfred hade då en tid bott hemma och haft hand om modern. Av bouppteckningen framgår att Stina hade en broder, Anders Nilsson i Gåsabol.

Om sonen Gustaf Adolf är antecknat att han 1851 dömdes för stöld och sabbatsbrott till 14 dagars fängelse på vatten och bröd. Han var häktad 1852 för stöld av fickur på Skänninge marknad. Det är också antecknat att han blivit avskedad från Karlsborg 1855. Han emigrerade till Amerika 1860. Han hade en tid dessförinnan varit antecknad som lösdrivare. Hans broder Karl Sven hade 1859 emigrerat till Amerika.

Peter Jönsson	1802-09-27 i Örberga, arrendator
1)Stina Jönsdotter	1792-03-26 i Adelöv, död 1843
2)Johanna Andersdotter	1817-05-27 i Gränna
Barn: Stina Sofia	1825-09-15, född i Holkaberg, t Bultsbol 1844
Gustaf Viktor	1828-06-05, född på Hårstorps ägor,

Klara Lotta	1831-02-06, född i Rossholmen,
Johanna Maria	1834-04-02, född i Kushult,
Johan Fredrik	1832-07-09, död 1837
Johan Fredrik	1837-02-09, född i Stavreberg,
Karl Johan	1844-11-02, död 1845-03-25
Karl Alfred	1846-02-24,
Anders	1848-11-20

Peter var född i Örberga men hade varit fosterson i Porsarp. Stina kom från Folkarps soldattorp i Adelöv, dotter till soldaten Jonas Falk och Greta Nilsson. Peter och Stina gifte sig 1825. Han var då dräng i Holkaberg och hon var piga i Lilla Krokek. När deras första barn föddes bodde de i Holkaberg. De flyttade därifrån till Porsarps ägor, till Hårstorps ägor, sedan till Rossholmen 1828.

De kom till Stavreberg från Kushult 1835 och arrenderade till en början 1/16 mantal, kanske sedan 3/32 mantal. Från 1841 uppges de vara hälftenbrukare på 1/8 mantal. Stina dog 1843. Bouppteckningen efter henne visade tillgångar för 251 riksdaler och skulder för 74 riksdaler.

Efter Stinas död 1843 gifte sig Peter med sin piga, Johanna Andersdotter. Hon var dotter till Anders Jönsson och Kerstin Eriksdotter i Stora Boafall i Gränna socken. 1848 flyttade familjen till Bodebol. Det kan tilläggas att Stina Jönsdotter hade en syster på Stava ägor, senare i Hårstorp, som hette Greta Jönsdotter Falk.

I husförhörslängden 1821 står om Peter Jönsson följande: *Vådeld, märke i ansiktet.*

Karl Lantz	1805-04-12, bonde på 1/32 mantal,
Lena Andersdotter Eklund	1802-01-03 i Ekeby
Barn: Gustaf	1833-01-30,
Maja Stina	1834-09-10,
Karl Andreas	1841-01-01, död av slag 27 nov 1841,
Frans Johan	1842-12-28,
Claes August	1847-12-15, död i rödsoten 20 sept. 1857

Karl hade sin bakgrund i Stavreberg, son till f.d. soldaten Jöns Lantz och Brita Stina Månsdotter. Lena var dotter till stålbrännaren Anders Eklund och hans hustru Maria Danielsdotter vid Boxholms Bruk. Karl och Lena flyttade efter sitt giftermål till Svanshals. De bodde sedan någon tid i Rossholmen, sedan i Lilla Krokek och återkom till Stavreberg 1835. De innehade och brukade då 1/32 mantal, den s.k. Klintagården i söder.

Vid hösttinget 1829 hade bonden Peter Larsson i Stavreberg instämt Karl Lantz och hans hustru Lena Karin Andersdotter. Han påstod att Lena Karin Andersdotter lånat hans häst för en resa till Tranås. Därvid hade hon så illa behandlat hästen att den sedan blivit obrukbar. Hon friades dock av rätten från denna anklagelse. Se närmare härom under Peter Larsson.

Vid vintertinget 1836 hade Karl Lantz instämt bonden Jöns Nilsson i Glasfall med anledning av skuldfordran, 8 riksdaler 12 skillingar. Detta enligt ett skuldebrev från den 11 februari 1826. Jöns Nilsson inställde sig inte vid tinget och målet blev därför uppskjutet. När målet uppkom vid sommar-

tinget 1836 kunde parterna meddela att de blivit förlikta och därvid nedlades målet för domstolens del.

År 1848 sålde de denna gård till Johannes Svensson och flyttade till ett torp på Kulhults ägor. De återkom till Stavreberg 1848 och hade då förvärvat 1/48 mantal av Gustaf och Anna Maria Haddorf.

Hos Karl och Lena bodde också hennes mor, Maja Danielsdotter Eklund, smedänka från Ekeby. Hon avled i Stavreberg den 9 april 1852. Hon efterlämnade enligt bouppteckningen tre barn, Jaen Eklund i Vävstanäs i Frinnaryds socken, Anna Lisa Eklund, gift med bonden Gustaf Johansson i Narbäck och dottern Lena Karin, gift med Karl Lantz. Tillgångarna uppgick till 285 riksdaler, skulderna till 45 riksdaler.

1853 flyttade Karl Lantz och Lena Andersdotter Eklund till Sunneryd. Där dog Lena i rödsoten den 23 september 1857. Karl Lantz dog i Hårstorp av slag 20 oktober 1873.

Johannes Nilsson	1791-06-17, arrendator
Karin Andersdotter	1784- i Stora Åby
Barn: Lena Maja	1815-08-20, född i Klämmestorp, t Holkaberg 1832
Johan	1818-03-29, t Klämmestorp 1832
Stina Sofia	1820-01-13, född i Tällekullen, t Ösiö 1832
Anders Magnus	1822-01-15, född i Tällekullen,
Johanna Karin	1823-12-25, född i Tällekullen,
Peter	1827-03-25, född i Bultsbol

Johannes var son till soldaten Nils Hasselgren och hans hustru Lena Jonsdotter på Kushults ägor. Katharina var soldatdotter från Stora Åby församling. Johannes och Karin gifte sig 1811. De bodde en tid i Heda socken, sedan i Klämmestorp, Tällekullen m. fl. platser. Johannes gjorde sig skyldig till fylleri, enligt uppgift i husförhörslängden. De kom till Stavreberg 1829 och flyttade 1834 till Holkabergs ägor, troligen till torpet Grekkebo. Därifrån flyttade de snart vidare åt andra håll och hamnade slutligen i Ödeshög.

Johannes Svensson	1799-07-26 i Vireda, bonde på 1/32 mantal,
Greta Maja Andersdotter	1805-04-05 i Adelöv
Barn: Sven Peter	1832, boende i Frätsabola i Stora Åby
Anders August	1836, utfl. före 1855, gift i L Kvarnkärr, Stora Åby .
Karl Johannes	1838, död 1857 i rödsoten
Frans Oskar Gustaf	1841, gift, övertog föräldragården,

Johannes och hans familj kom från Adelöv till Stavreberg 1847. Johannes var son till Sven Persson och Stina Hemmingsdotter i Djupedal, Vireda socken. Greta var dotter till torparen Anders Larsson och hans hustru Annika Bengtsdotter i Källebäcken i Adelöv. Johannes och Greta gifte sig 1831. De hade därefter en tid bott i Adelövs by.

Från mitten av 1830-talet brukade de torpet Klinten vid Ulfsbo, innan de 1847 kom till Stavreberg, där de av Karl Lantz förvärvat 1/32 mantal, enligt kontrakt av den 8 augusti 1845. Köpesumman var 1012 riksdaler.

Johannes dog i rödsoten 1857. Gården övertogs av sonen Frans men Gre-ta Maja stod under åtskilliga år kvar som ägare till 1/3 av gården. Från 1881 hade hon ett undantag på gården. Hon dog 1897. Den gård de ägde och bru-kade är den som ligger längst söderut i Stavreberg och som kallas Klinta-gården. Ur det undantagskontrakt som upprättades 1881 saxas följande ålägganden för sonen Frans att uppfylla gentemot modern:

Årligen två tunnor råg, ½ tunna korn, 1½ tunna blandsäd, allt ren och strid säd, och fyra tunnor ren och vacker potatis, 10 skålpund väl rengjort lin och ett stop söt, oskummad mjölk dagligen från den 1 mars till 1 november och sedan ½ stop likadan mjölk dagligen från 1 november till den 1 mars, allt årligen, även nödigt husrum för sig och sin lilla kvarlåtenskap samt del i källaren för sina behov, samt nödig vedbrand, på vedbacken sönderhuggen. Eftersom hon måste bo tillsammans med köparen, alltså skall de vid sjuk-dom eller annan ålderdoms svaghet sköta och vårda henne på bästa sätt.

Johannes Johansson	1813-04-08 i Åby, bonde på 1/36 mtl 1937-41,
Anna Maja Haddorf	1815-10-04,
Barn: Gustava Charlotta	1839-01-19,
Gustaf Viktor	1841-06-15,
Klara Mathilda	1849-10-26, till Amerika 1871,

Johannes hade troligen sina rötter i Rambergstorp i Stora Åby. Anna Maja var dotter till Johan Haddorf och Maja Persdotter i Östra Haddåsen. Johannes och Anna Maja gifte sig 1836. De kom från Ödeshögs Klockar-gård till Stavreberg 1837.

Vid vintertinget 1839 erhöll de lagfart på 1/16 mantal Stavreberg, som de den 23 oktober 1837 köpt av hennes föräldrar, korpralen Johan Haddorf och Maria Persdotter för 1350 riksdaler riksgäld. År 1840 tycks de ha bott i Narbäck men året därpå, 1841 flyttade de till Orsnäs, där de sedan bodde. 1842 erhöll Jonas Svensson och hans hustru Maja Persdotter häradsrättens fastebrev för 3/56 mantal som de enligt bevittnad avhandling köpt den 25 nov 1840 av Johannes Johansson och Anna Maja Haddorf för kvitterade 644 riksdaler banco.

Om Johan Haddorf, se nedan. Jonas Svensson och Maja Persdotter är inte kända i övrigt. Troligen har de sålt gården vidare. De är inte själva note-rade i Stavreberg.

Vid vintertinget 1840, mål 139, förekom en tvist mellan Jonas Blom i Kopparp och Johannes Johansson i Stavreberg om ersättning för husröta. Efter förlikning blev målet nedlagt. Vid vintertinget 1841 fick Johannes Johansson enligt saköreslängden böta för uteblivande. Målet gällde förmynd-erskapsredovisning.

Johan Haddorf	(1789-04-09) i Säby, bonde på 1/36, sedan till hus,
1)Maja Persdotter	(1775) i Adelöv, död 1840 i bröstfeber.
2)Anna Stina Andersdotter	1808-07-13 i Stora Åby, död 1844
3)Sara Lena Jonsdotter	1818-09-10 i Vireda
Barn: Gustaf Johan	1811-09-20, till Ösiö 1841,
Peter	1813-07-08,
Anna	1815-10-04,
Abraham	1821-12-17,

Karl Anders	1841-06-12, till Strå 1857
Johan Adolf	1843-05-09, till Fagerhult 1857
August	1846-07-29, till Stava 1863, till Amerika 1867
Sven Johan	1847-12-11, död 1858 av bröstsjuka
Fredrika	1850-03-21, stum, (?)
Johanna	1852-07-27,
Kristina	1854-06-21, död i rödsoten 1857
Hulda Mathilda	1857-06-08,

Johan Haddorf och Maja Persdotter gifte sig 1810. Bakgrunden för dem är okänd. Maja var född i Adelöv. Möjligen hade hon någon tråd till Präs-torp i Stora Åby socken. Kanske hade hon någon släkttråd till Stavreberg? Johan var soldat för Östra Haddåsen.

Därifrån kom de till Stavreberg 1839. De hade dock redan dessförinnan haft intressen i Stavreberg. 1836 hade Johan vid någon försäljning förbehållit sig en torpplan, belägen på Lars Peterssons 1/32 uti skogen i sin och sin hustrus livstid. Detta torde avse det som senare har kallats Haddorfs torp längst österut, söder om Lövsjön. Detta kan tyda på att någon av dem kan ha haft någon koppling dit.

Haddorfs första hustru Maja Persdotter dog 1840. Han gifte sig 1841 med Anna Stina Andersdotter. Hon var född i Stora Åby, dotter till Anders Svensson och Stina Larsdotter på Halvarby ägor. Efter hennes död i barnsäng 1844 gifte han sig 1847 med Sara Lena Jonsdotter.

Bouppteckningen 1844 efter Maria Persdotter upptog en behållning efter skulder på 581 riksdaler, däribland 1/16 mantal Stavreberg för 200 riksdaler. Bland de upptecknade tillgångarna har jag bl. a. antecknat en färdevagn med sex hjul. De hade *en ko, en kviga, en kalv, 7 fåror och en bagge*.

Sara Lena Jonsdotters bakgrund är i Vireda, men jag har inte kunnat få upp ”spåret efter henne”. Husförhörslängdens uppgifter om henne tycks inte stämma.

Johan Haddorf anges efter 1858 *till hus hos Nätt*. Han bodde med sin familj på *Haddorfs torp*. Det har uppgetts att Haddorf byggt och bott på det torp vars lämningar finns idag längst i öster vid gränsen mot Bankabys marker, ett par hundra meter söder om Lövsjön. Han uppgavs i husförhörslängden mot slutet vara fattighjon och dog av stenpassion 1870. Hustrun Sara Lena Jonsdotter dog 1878.

Det är ett mycket imponerande arbete med stenvmurar som utförts vid Haddorfs torp. De små åkertegar som kan anas innanför stenvmurarna står inte i rimlig proportion till mängden av den sten som ingår i stenvmurarna. Vi kan anta att här burits sten i flera hundra år.

Kanske har detta torp i gamla tider kallats för Plåttajärtorpet.

När Haddorf flyttade till torpet var han 69 år. Det är inte rimligt att tro att han ensam byggt alla de stenvmurar som finns där. Av flera köpekontrakt framskymtar att Haddorfs första hustru, Maja Persdotter, kan ha haft arvsrätt i någon av gårdarna i Stavreberg. Hon var född i Adelöv 1775, men Jag har ännu inte någon uppgift om hennes bakgrund.

Det är något mycket imponerande över denna familj. Johan Haddorf var först soldat i Östra Haddåsen. Han kom dit från Säby 1808. Hur mycket krig

han fick uppleva vet vi inte. Efter drygt 30 år som soldat kom han till Stavreberg och därefter följde ett 20-tal år som bonde.

Han var gift tre gånger. Han fick med sin första hustru familjens första barn 1811. Det sista barnet kom 1857 när Johan var närmare 70 år gammal.

Efter Johans död den 15 mars 1870 bodde hustrun och de två döttrarna Hulda och Fredrika kvar på Haddorfs torp som fattighjon.

Dottern Fredrika uppgavs i husförhörslängden 1870-75 vara stum. Hon tjänade som piga på flera ställen, Hårstorp 1864, Herrestad 1866-68, Harsbol 1870, Kalvhult i Åby 1871, sedan till Varv och sedan till Ödeshögs Rid-dargård 1878. Hon födde en son, Adam Georg, den 10 januari 1876 på Haddorfs torp. Hon hamnade senare i livet i Mariannelund där hon enligt uppgift hade ett bageri. Det kan därför ifrågasättas om hon var stum.

Johannes Persson	1797-10-01 i Adelöv, bonde på 1/16 mtl 1834-1840
Hedvig Silvius	1803-10-21 i Gränna
Barn: Johan Peter	1829-04-14 i ”
Anna Maria	1831-02-21 i ”
Karl Gustaf	1833-09-26 i ”
Anders Fredrik	1835-09-08,
Frans Henrik	1838-03-14,

Johannes och Hedvig inflyttade från Norra Kärr i Gränna socken 1834 och flyttade åter dit 1840. Johannes hade sina rötter i Äpplehult i Adelöv, son till bonden Peter Olofsson och hans hustru Maja Eliadotter. Hedvig kom från en militärsläkt. Fadern var regementsväbeln Hans Silvius och dennes hustru var Charlotta Castensson, boende i Svartemålen i Gränna landsförsamling.

Namnet Castensson kan tyda på samma härstamning som gästgivaren Castensson i Holkaberg. Namnet Silvius förekommer i historieskrivningen rörande Helena Ekblom (Vita Jungfrun) som var en av väckelserörelsens förpostfigurer och som verkade även i våra bygder. Ev. var en broder till Hedvig Silvius en beskyddare av Helena Ekblom, när hon åren 1828-30 var informator i hans familj i Adelöv. Läs om Helena Ekblom bl. a. i boken "Predikare-Lena" av Tore Setterholm.

Jag har inga uppgifter om denna familjs vidare öden. Gården i Stavreberg köpte de av Gustaf Nilsson och Katharina Karlsdotter för 706 riksdaler banko. Sju år senare sålde de den till Anders Persson och Katharina Svendsdotter för 1066 riksdaler.

Anders Persson	1785-08-15 i Rök, bonde på 1/16 mantal,
Katharina Svendsdotter	1790-01-08,
Lena Katharina	1825-06-07,

Anders och Katharina inflyttade från Bultsbol 1841 och köpte då 1/16 av Johannes Persson och Hedvig Silvius för 1066 riksdaler. Bakgrunden för Anders är okänd. Katharina var dotter till bonden Sven Persson och hans hustru Maria Jönsdotter i Bultsbol. Anders dog av kolik 1843. Katharina

dog 1845. Dottern Lena Katharina flyttade därefter till Ekeby. Av boupp-teckningen framgår att de hade fyra döttrar, Stina Greta, gift med grenadjären Johan Lång i Dals härad, Johanna, gift med Petrus Jonsson, se nedan, samt Anna Maja och Lena Karin, omyndiga. Tillgångarna uppgick till 621 riksdaler.

Johan Grip 1805-09-25 i Gränna, arrendator
Stina Greta Andersdotter 1809-01-13
Barn: Kristina 1832-12-08, nöddöpt, död samma dag.
 Maria 1835-03-26, g m Johan Fredrik Johansson i Stava
 Johan 1837-12-11, dräng i Ödeshög på 1850-talet, se nedan

Johan och Stina gifte sig 1831 när de båda "tjänade" i Lilla Krokek hos Samuel Svensson. Johan var son till soldaten Johannes Grip och hans hustru Kerstin Nilsson på Uppgränna Knutagårds ägor. Stina var sannolikt dotter till bonden Anders Jonsson och Stina Hansdotter i Kopparp. Från Lilla Krokek flyttade de 1734 till Kopparp där de var hälftenbrukare på Katharina Hansdotters gård.

De kom 1836 till Stavreberg och här arrenderade de förmodligen 1/16 mtl, från 1841 arrenderade de 3/32 mtl. År 1845 flyttade de till Lilla Krokek och där anges de vara hälftenbrukare på Samuel Svenssons gård.

De arrenderade 1847 eller 1848 den ena gården i Hårstorp. 1849 flyttade de till Stava där de arrenderade en gård. De flyttade 1852 till Hårstorp. Där arrenderade de 3/8 mtl. Från slutet av 1850-talet uppgavs de vara *inhyses i egen stuga* i Hårstorp. Stina uppgavs i husförhörslängden vara *sjuklig och oduglig*. Båda dog 1878, Maria den 5 maj och Johan den 4 december båda av lungsot.

Dottern Maria stannade kvar i bygden. Sonen Johan var dräng i Ödeshög på 1850-talet. Han hamnade senare som arbetare på Skärblacka pappersbruk.

Johan Lantz 1787-02-01 i Adelöv, bonde, f d livgrenadjär
Johanna Lotta Jonsdotter 1818-06-20,
Mathilda Vilhelmina 1849-11-18,

Johan var son till Anders Larsson och Annika Bengtsdotter i Adelövs by. Han kom till Hårstorps soldattorp 1807 för att ersätta den förra soldaten Jöns Lantz som kommit i fransk fångenskap. Johan gifte sig med Katharina Jonsdotter 1811. Hon var dotter till torparen Johan Berggren och Maja Persdotter på Krisseby ägor men hon var piga här i bygden vid denna tid. Hon var betydligt äldre än Johan och hon dog av ålderdom 1846.

Efter hennes död gifte han sig med Johanna Lotta Jonsdotter, dotter till bonden Jonas Larsson och hans hustru Katharina Jonsdotter i Stora Krokek.

År 1823 skrevs ett kontrakt mellan jordägarna Lars Larsson och Peter Jonsson i Hårstorp och å andra sidan Johan Lantz där denne mot 222 riksdaler får ett förpantningstorp, Skansatorpet på Hårstorps ägor. Torpet tillträdades 1824. Jorden till torpet låg i nordost. 1836 tillkom ytterligare ett förpantningskontrakt mellan Sven Samuelsson och Johan Lantz.

Detta kontrakt var på 500 riksdaler och avsåg ett markområde i söder på Hårstorps ägor, utmed vägen väster om soldattorpet. Johan Lantz hade också inköpt en gård i Stavreberg på 1/16 mantal. Det visar att Johan Lantz hade en mycket god ekonomisk ställning.

Johan och Johanna flyttade från Hårstorp till Stavreberg 1853. Det är troligt att Johan Lantz redan 1836 förvärvat 1/32 mantal i Stavreberg.

Dottern Mathilda gifte sig 1869 med Johan Magnusson, född 1846 i Gränna. De brukade antagligen också hennes föräldragård någon tid, men Mathilda dog i barnsbröd samma år. Även barnet dog och Johan Magnusson flyttade därefter till Munkeryd 1870. Johan och Johanna sålde förmodligen 1872 gården till Anders Engdahl. Senare köptes gården av Häger. Det var således Hägergården som Johan och Johanna innehade.

Johan Lantz hade en syster och en svåger i Stavreberg, nämligen Greta Maja Andersdotter och hennes man Johannes Svensson på Klintagården.

År 1872 den 14 maj upprättades ett kontrakt mellan Johan Lantz och Frans Johansson på Klintagården om arrende av en jordplan för att bygga ett hus på. Johan var då 85 år. Arrendet skulle uppgå till tre riksdaler riksmünt. Johan Lantz dog 1877 och hans hustru Johanna Lotta Jonsdotter Lantz dog 1885. Vi kan anta att de fick bo några år på den platsen.

Till hus hos Lantz bodde under något tiotal år pigan Maja Magnidotter, född 1826 i Adelöv, samt hennes son Johan August, född 1859. Maja uppgavs vara vanför samt att hon hade en fistel vid vänster öga. Hon flyttade med sin son 1864 till Adelövs socken.

Anders Engdahl	1844-11-07 i Gränna, bonde
Klara Matilda Andersdotter	1844-10-24 i Stora Åby
Barn: Hilma Josefina	1870-02-07 i Stora Åby,
Karl August G	1873-10-10,
Frans Hjalmar	1877-01-04,

Anders var sannolikt son till Elias Engdal och Kristina Andersdotter i Uppgränna Länsmansgård. Klaras bakgrund har jag inte någon uppgift om, ännu. Anders och Klara gifte sig 1869 och kom till Stavreberg från Stora Åby 1872. De flyttade till Hårstorp 1874. Möjligen sålde de gården till Per August Natanaelsson.

I Hårstorp står han skriven som arrendator av soldattorpet. I Hårstorp föddes en son som hette Frans Hjalmar. Denne kommer vi att möta längre fram i denna berättelse. Från Hårstorp flyttade familjen till Siggeryd 1879 och där förvärvade de en gård om 1/5 mtl. Där dog Anders Engdahl 1919. Hans hustrus bortgång har jag inga uppgifter om.

Nils Jonsson	1809-11-12 i Flisby, bonde på 1/16 mantal 1842-49,
Maja Johansdotter	1815-05-06 i Adelöv
Johan	1842-02-05,

Nils och Maja kom från Adelöv till Stavreberg 1842. De stod till en början skrivna för 1/16 mantal. Senare uppgavs de vara "Till hus". Troligen

hade de då sålt gården till Karl Lantz. Denna affär återgick dock. Maja dog 1848. Av bouppteckningen framgår att Johan Grip, nämnd som arrendator i flera byar i bygden, var släkting till henne.

I bouppteckningen stod Nils och Maja fortfarande som ägare av 1/16 mantal. Där var också noterat att ett arv väntades efter hennes avlidna broder i Stockholm, men att detta arv var "under process". Nils Jonsson flyttade 1849 till Hårstorp. I domboken 1843 uppgavs Nils vara smed.

De innehade förmodligen den 1/16 som hans namne Nils Jonsson innehaft tidigare till sin död 1826. Kanske var det Fällan?

Petrus Jonsson 1815-04-02, bonde på 1/16 mantal åren 1845-1890
Johanna Andersdotter 1819-12-17,
Barn: Anders 1848-11-30, död (?)
Mathilda Jos. Svensdotter 1864 i Jönköping, fosterdotter

Petrus och Johanna kom från Stora Åby till Stavreberg 1845. Petrus var troligen son till rättaren Jonas Joelsson på Orrnäs och hans hustru Maja Persdotter. Johanna var dotter till Anders Persson och Katharina Svensdotter i Stavreberg, se ovan.

Mathilda som anges vara fosterdotter inflyttade 1875 från Bringetofta och flyttade från byn igen 1876 till okänd ort. Petrus dog 1895 och Johanna dog år 1900. Av bouppteckningen framgår att de hade inga egna barn. Den son, Anders, som också är antecknad i födelseboken under angivet datum, har troligen dött, även om jag inte funnit honom i "död- och begravningsboken. Som arvingar nämndes deras syskon eller syskonbarn. Där upptas fastigheten till 3/64 mantal.

Gustaf Nilsson 1802-03-20 i Åby, bonde på 1/16 mtl
Stina Karlsdotter 1792-11-24 i Ölmstad
Barn: Johan 1822-, död samma år
 Per Adolf 1823-, död
 Sofia 1826-12-15 i Åby,
 Karl Gustaf 1829-12-01,
 Clara Gustava 1834-07-31,

Gustaf var troligen son till Nils Larsson och Katharina Persdotter i Amundeby. Till Stavreberg flyttade han från V Tollstad 1822. Han innehade och brukade 1/16 mtl i Stavreberg men stod också som ägare av 1/8 mtl i Skrädeberg. Under någon tid var han tillsammans med Emanuel Persson också delägare i en gård i Kushult.

Gustaf gifte sig med Stina Karlsdotter redan 1821. Han var då ännu inte 20 år. Kristina var dotter till soldaten Karl Snygg och hans hustru Kerstin Persdotter i Långeberg i Ölmstad. Hon var också systerdotter till Maja Persdotter, Abraham Jonssons hustru, som beskrivits här tidigare. De flyttade från Stavreberg till den östra gården i Hårstorp 1833. Gustaf dog där 1863 av gastrisk feber. Stina dog 10 augusti 1875 av vattusot.

I domboken från sommaringet 1824 finns noterat att Gustaf Nilsson instämt bonden Lars Larsson i Sunneryd angående ersättning. Bakgrunden var

att Gustaf köpt en bod av Lars. Priset var 30 riksdaler riksgäld och i priset ingick allt, boden med väggar, tak och innanrede. Men under flyttningens gång hade Lars tagit hand om åtskilliga persedlar, låsar, gångjärn, halmen till taket osv.

Inför rätten kom parterna överens. Lars Larsson skulle till Gustaf erlægga två riksdaler. Rätten fastställde denna överenskommelse.

Av domboken från höstetinget 1825 framgår att Gustafs och Stinas boskap gått in på Bankabys ägor och orsakat skada. Det var bonden Peter Jönsson som krävde ersättning, men rätten ogillade hans krav.

Kristina var systerdotter till Maja Persdotter, gift med Abraham Jonsson, se ovan. De var barnlösa och Kristina fick därigenom ärva dem. Hon var dock inte ensam om arvet. När Maja Persdotter avlidit blev det tvist mellan arvingarna.

Vid vintertinget 1827 skrevs många sidor i domboken om denna tvist. Det var Kristina Karlsdotter och hennes man, Gustaf Nilsson, som avkrävdes ersättning för att hon utfått förtida arv. Rätten ogillade dock stämningen från Kristinas bröder och lät Kristina och Gustaf behålla vad de fått.

Av domboken från 1827 framgår också att Jonas Jonsson i Sunneryd instämt Gustaf och Kristina till tinget med yrkande att utfå 22 riksdaler i ersättningar av olika slag. Jonas hade bl.a. skjutsat dem till och från Ölmstad åtskilliga år tidigare.

Gustaf och Kristina bestred kraven och Kristina berättade vid tinget att Jonas Jonsson skjutsat henne för åtta år sedan från Ölmstad till Sunneryd. Då var äktenskap tillämnat mellan dem och Kristina skulle stanna i Sunneryd så länge hon ville. Äktenskapet blev inte av och nu ville Jonas ha betalt för denna resa. Målet blev uppskjutet eftersom Jonas ville inkalla flera vittnen, men vid höstetinget 1827 meddelade Jonas att han blivit förlikat med Gustaf och Kristina och målet blev nedlagt.

Gustaf och Katharina flyttade således från Stavreberg till Hårstorp 1833, eller kanske 1834. Gården i Stavreberg, 1/16 mantal, sålde de till Johannes Petersson och Hedvig Karolina Karlsdotter i Norra Kärr, Gränna socken.

1/16 bonden

Måns Persson Rolig 1763-02-02 i Ölmstad, fr. Ölmstad 94
h Maja Persdotter (1752-01-19)

Per och Maria var båda från Ölmstads socken. Per var son till Per Jönsson och Marit Nilsson i Perstorp och Maria var troligen dotter till Per Andersson och Ingeborg Jönsson på Haga Frälsegård i Ölmstads socken. De gifte sig 30 december 1791. Han var då soldat i Ölmstad och hon var änka från Uppgränna Knutagård. De kom troligen till Lilla Smedstorp 1794 och där innehade de en gård om 1/16 mantal.

Från omkring år 1815 bodde de i Stavreberg och innehade här 1/16 mantal. Den 6 maj 1820 upprättades i Stavreberg mellan makarna ett inbördes testamente. Av detta framgår att de inga barn hade i sitt äktenskap. Närvarande vittnen var Lantz, Nils Jaensson och Peter Jonsson, alla från Stavreberg.

Den 12 maj 1822 sålde de sin gård i Stavreberg till Peter Larsson och Maja Lena Johansson och flyttade till ett torp på Grimshults ägor. Gården

i Lilla Smedstorp om 1/16 mantal tycks de dock ha innehaft ännu under 1820-talet.

Maja Persdotter omkom den 11 maj 1835 genom drunkning. Hon skulle tvätta kläder i ”en vattenpöl” och det bar sig inte bättre än att hon drunknade, 83 år gammal. Måns dog 1846 av ålderdom, också 83 år gammal.

Peter Larsson	(1775-07-17) i Stora Åby, bonde
1)Maja Lena Johansdotter	1768 i Stora Åby, död 1823
2)Maja Jonsdotter	(1784-11-27),
Barn: Maja Kristina	1796-07-17, till Heda 1821,
Peter	1808-09-05, t Heda 1824
Katharina	1810-11-28, död av slag 1811,
Anna Greta	1812-08-25,
Karl Peter	1827-11-18,

Peter och Maja Lena gifte sig 1805. Båda bodde då i Bodebol, han förmodligen som tjänsteträng och hon som änka. Hon hade varit gift sedan 1889 med bonden Peter Svensson i Bodebol. Hon hade från detta äktenskap sju barn. Det var Jonas 1790, Sven 1792, Maja Kristina 1796 samt fyra som dött. Sönerna Jonas och Sven blev båda bönder i Bodebol.

Peter och Maja Lena var båda födda i Stora Åby socken. Han var sannolikt son till Lars Persson och Katharina Svensdotter i Sandkulla. Bakgrunden för Maja Lena är jag osäker på. De kom från Bodebol till Stavreberg 1820. Här innehade de 1/16 mantal.

Maja Lena dog av rötfeber den 24 januari 1823. I bouppteckningen upptogs 1/16 mantal i Stavreberg till 400 riksdaler. I övrigt har jag ur bouppteckningen antecknat följande: *en enbetsvagn, en vagn med kärra, ett par skodda enbetskärlar, ett par oskodda dito, en enbetsdrög, två selar, tre hio-lingar, två bastarep, en kvinnsadel m.m., en gödselbotten, en ärjekrok, en dito enbetskrok, en häst, två kor, tre kvigor, tre får och två baggar. En psalmbok och boken örtagårdssällskap, två dussin trätallrikar, ½ dussin träskedar, två par bordsknivar, två tälgnivar, m.m.* Tillgångarna uppgick till 650 riksdaler men skulderna till 408.

Peter gifte sig 1826 med Maja Jonsdotter. Hon var från Stora Åby, dotter till Jonas Jonsson och Katharina Danielsdotter i Jonshult. I husförhörslängden kan vi läsa en del nedslående uppgifter om Peter och hans nya hustru. Peter är antecknad för fylleri. Om Maja Jonsdotter är antecknat ”ej vetande”, lönskaläge 1827.

Familjen flyttade till Kulhult 1834. Peter Larsson dog 20 november 1843 av lungsot. Maja Jonsdotter dog 1847, troligen på Fattighuset i Ödeshög. Jag har som synes inga säkra uppgifter om bakgrunden för Peter Larssons första hustru.

I domboken från sommartinget 1821 finns anteckningar om en delning av den gård som tydligen Peter Larsson och pigan Kristina Karlsdotter innehade tillsammans, eller om de gjort någon sämjedelning tidigare. Nu hade lantmätare gjort en delning så att de fick var sin 1/16-del var för sig. Det

tycks ha varit Stavrebergs gamla hustomt eller byggningstomt som nu delades i två.

Vid hösttinget 1822 har under information om lagfarter intagits uppgifter om att Peter Larsson och Maja Lena Johansdotter enligt salubrev av den 12 maj 1821 köpt 1/16 mantal i Stavreberg av Måns Rolig och Maria Persdotter för 666 riksdaler. Måns Rolig var torpare på Grimshults ägor men ägde också 1/16 mantal i Lilla Smedstorp. Jag har inga uppgifter om att Måns Rolig och hans hustru bott i Stavreberg.

En dag i mitten av juli 1829 hade Peter Larsson lånat ut sin häst till Lena Karin Andersdotter, hustru till bonden Karl Lantz i Stavreberg. Hon skulle göra en resa till Tranås. Hur denna resa avlöpte i detalj vet vi inte.

Men vid hösttinget 1829 hade Peter Larsson instämt Karl Lantz och hans hustru. Han yrkade ersättning för att hon under sin Tranås-resa hade slagit och så illa hanterat hästen *att huden över länden på hästen hade lossnat och delar av köttet hade under förruttnelse lossnat och dessutom hade hästen förlorat halva tungan. Hästen hade blivit vanlytt och obrukbar.*

Grannhustrun nekade till att hon på något särskilt sätt hanterat hästen. Som vittnen hördes torparen Karl Krusberg och Johannes Nilsson samt dennes hustru. Det framkom att hästen såg trött ut vid hemkomsten, och hängde med huvudet, men några skador hade ingen av dem då sett.

Lena Karin Andersdotter hävdade att Peter Larsson själv skadat sin häst och anhöll om uppskov med målet till nästa ting för att då bevisa detta. Rätten medgav ett uppskov.

Vid vintertinget 1820 hördes hustrun Stina Persdotter som vittne i målet. Hon var hustru till torparen Johannes Nilsson på Stavrebergs ägor. Hon berättade att hon sett hur Peter Larsson någon tid efter den omnämnda resan till Tranås på sin äng slagit sin häst. Därefter hade hästen sår på länden. Häradsrätten ogillade Peter Larssons stämning och friade Lena Karin Andersdotter från anklagelserna.

Jag kan inte avhålla mig från en liten fundering. Stackars hästar i äldre tider. Tänk alla skjutshästar på landsvägen. Vi kan anta att de blev utsatta för misshandel hela tiden.

Vid vintertinget 1834 utspelades en arvstvist vid tinget. Då hade Peter Larsson med sina svågrar instämt skattemannen Peter Persson och hans hustru Anna Greta Samuelsdotter i Öninge i en tvist om arvet efter svärföräldrarna i Jonshult. Tvisten slutade med att de inblandade fick betala var sina kostnader för rättegången. Tillgångarna i boet tycks dessutom ha varit mindre än skulderna.

Enligt anteckningar i domboken vid sommartinget 1836 hade Peter Larsson och hans hustru Maria Jonsdotter i Stavreberg enligt ett köpebrev från den 4 juli 1834 sålt sin gård om 1/16 mantal Stavreberg för 1300 riksdaler riksgäldsmynt till hattmakaren Olof Zetterberg och hans hustru Greta Jonsdotter i Hejla.

Olof Zetterberg	1799-06-05 i Huggenäs, Värmland. Bonde
Anna Greta Jonsdotter	1796- i Rök
Barn: Karolina Vilhelmina	1828-02-07,
Maria Mathilda	1833-08-25 i Rök
Johan Adolf	1837-11-08,

Olof Zetterberg var hattmakare innan han blev bonde i Stavreberg. Man kan undra över varför en hattmakare kommer till Stavreberg och blir bonde, men på den frågan har jag inget svar. Han var kanske lite äventyrlig och ville pröva på nya utmaningar.

Från Yngve i Stavreberg har jag fått veta att Olof Zetterberg var *oäkta* son till Catharina Olofsdotter i S Hög, Huggenäs i Värmland. Olof kom som gesäll till Skänninge 1824, till Vadstena 1825 och här gifte han sig med Anna Greta Jonsdotter från Rök. År 1831 flyttade de från Vadstena till hustruns föräldragård i Hejla, Röks församling.

De kom till Stavreberg från Rök 1834 och innehade förmodligen den gård som senare kallades Krigsbergs gård.

Enligt anteckningar i domboken vid sommaringet 1836 hade Peter Larsson och hans hustru Maria Jonsdotter i Stavreberg enligt ett köpebrev från den 4 juli 1834 sålt sin gård om 1/16 mantal Stavreberg för 1300 riksdaler riksgäldsmynt till hattmakaren Olof Zetterberg och hans hustru Greta Jonsdotter i Hejla.

Zetterberg hade en piga, Anna Stina Krusberg och en dräng, Johannes Jonsson, som för övrigt var bror till Zetterbergs hustru, född i Rök 1785. Denne hade på grund av *klen hälsa* blivit omyndigförklarad. Förmyndare för honom var rusthållaren Johannes Johansson i Kushult. Vid hösttinget 1834 hade förmyndaren instämt Zetterberg och krävde redovisning av den omyndiges tillgångar.

Av anteckningarna i målet framgår att Zetterbergs hustru och hennes bröder var från Hejla i Rök och där hade de ärvt en gård. Johannes Jonssons arv skulle enligt uppgift uppgått till 900 riksdaler från fastigheten och 234 riksdaler från lösören. Av detta arv återstod nu enligt uppgift av Johannes Jonsson själv endast 250 riksdaler.

Johannes Jonsson, den omyndige, önskade själv att dessa medel skulle innestå hos svarandena, Zetterberg och hans hustru, mot att de drog försorg om honom under hans återstående dagar. Eftersom denna överenskommelse mellan dem gjorts medan Johannes Jonsson ännu var frisk ansåg häradsrätten att den inte kunde återkallas. Zetterberg och hans hustru fick således fortsätta att förvalta Johannes Jonssons tillgångar, mot att de lovade att vårda honom.

Vid vintertinget 1836 hade Zetterberg instämt sin sjuka svågers förmyndare, nämndemannen Johan Johansson i Kushult och återkrävde 22 riksdaler av denne. Detta var pengar som förmyndaren förbehållit sig med anledning av kostnader och besvär under förmynderskapet, bl.a. vid uppbärandet av köpeskilling för den försålda fastigheten.

Zetterberg menade att dessa kostnader skulle betalas av förmyndaren själv. Rätten beslutade att förmyndaren i sitt arbete hade rätt att få betalt för sina kostnader. Zetterberg förlorade därför denna tvist.

Johannes Jonsson dog den 31 maj 1839 av lungrot. Han var ogift.

Familjen Zetterberg flyttade 1849 till Forsby Skattegård i Forsby, Skaraborgs län. Där dog Olof 1855 och Anna Greta 1857.

Olof förekommer i domboken vid några tillfällen, enligt följande:

Vid sommaringet 1844 var han instämnd av Karl Lantz och Johan Haddorf med yrkande om ersättning för att Zetterbergs kreatur under hösten 1843 kommit in och betat i Gubbahagen. Den gärdesgård som skulle hålla fred i rågången mellan Gubbahagen och Zetterbergs äng tillhörde Zetterberg och skulle underhållas av honom. Den var så dålig att kreaturen kunde komma in på Gubbahagen. Detta intygades av Johan Grip och Peter Jonsson, undertecknat i Stavreberg 24 okt 1843.

Pigan Anna Jonsdotter berättade att då hon under 1843 tjänste hos Johan Haddorf i Stavreberg, såg hon sent om hösten i Gubbahagen hur Zetterberg hämtade sina kreatur och hon måste därvid hjälpa honom med motning. Rättens utslag blev att Zetterberg ålades att ersätta skadorna.

Vid höstetinget 1845 hade Zetterberg instämt sin torpare, Anders Jonsson med yrkande om ersättningar av olika slag. Denna svarade med en motstämning. Målet uppsköts. Senare slutade detta mål i förlikning.

Vid vintertinget 1846 företeddes följande kontrakt:

Till Anders Jansson och hans hustru Lena Jonsdotter försäljer Per Olof Zetterberg och hans hustru Anna Greta Jonsdotter i Stavreberg den 6 mars 1843 en på deras ägande 1/16 mtl belägen jordplan i kobetet att i deras livstid förbli i orubbad besittning, nyttja och begagna som de tycker samt i vår bebygga och inhägna. Efter deras död, hus och gärdesgårdar tillfaller deras barn och arvingar.

Anders Jansson	1804-04-09 i V Tollstad, torpare,
Lena Stina Jonsdotter	1797-11-21 i Svanshals
Barn: Johan	1837-09-24 i Rök
Johanna	1839-11-28 i "-"

År 1843 kom Anders Jansson med sin hustru Lena Stina Jonsdotter från Rök till ett torp på Zetterbergs ägor i Stavreberg. De hade enligt kontrakt från den 6/3 1843 köpt en jordplan i ”Zetterbergs kobete att i deras livstid förbli i orubbad besittning, nyttja och begagna som de tycker samt i vår bebygga och inhägna. Efter deras död tillfaller hus och gärdesgårdar deras barn och arvingar”.

I domboken för 1845 kan vi se att Zetterberg och Jansson blivit oense och instämt varandra till tinget. Av anteckningarna framgår att Jansson och hans hustru fullgjort en del dagsverken hos Zetterberg. Stämningen gällde från bådas sida skuldfordran och från Zetterbergs sida även skogsåverkan. Målet slutade i förlikning.

Möjligen har Zetterberg köpt tillbaka torpet. Den 4/11 1848 sålde han jordplan och hus i Kobetet till skräddarvärdens Gustaf Jonsson från Kopparps ägor. Denne skulle även få uppodla en åker söder om stugan. Det framgår också att denna åker redan var inhägnad.

Det blev inget av med köpet. Gustaf Jonsson var kanske inte heller önskvärd i Stavreberg. Han hade gjort sig skyldig till stöld och inbrott. Han kom förmodligen inte till torpet. Troligen bodde Anders och Lena kvar på torpet

till dess att de 1849 flyttade till Sunneryd. Om någon därefter bodde på torpet är okänt. Samma år flyttade också Zetterberg från byn.

Lars Peter Andersson 1808-10-14 i Styra, bonde
Stina Lovisa Jonsdotter 1818-11-16 i "-
Barn: Johanna Lovisa 1846-10-24, död i rödsoten 1857-10-16.
Johan Alfred Johansson 1848-08-25, fosterson, från Bankaby.

Lars och Stina Lisa gifte sig 1849 och flyttade då till Stavreberg. Styra är ingen grannsocken precis och vi kan undra vad det var som gjorde att dessa människor kom till Stavreberg och bosatte sig här. Från omkring 1870 hade de ett undantag på gården.

Lars dog av lungrot 1883. Stina dog den 26 dec. 1884 av bröstlidande. De avled barnlösa, sedan deras enda dotter dött i rödsoten 1857. I boupp-teckningarna nämns som arvingar deras syskon, boende i Bjälbo, Styra och i Motala. Det var av allt att döma Krigsbergs gård som de innehade. Deras fosterson, Johan Alfred Johansson, övertog gården, se längre fram.

Johan Ulrik Johansson 1821-04-30 i Adelöv, bonde
Hedvig Dahlberg 1824-01-03 i Säby
Barn: Lovisa Josefina 1846-03-01 i Adelöv
Axel Arvid 1848-08-11 i "-
Emma Charlotta 1851-05-28

Johan var son till bonden Johannes Svensson och hans hustru Maja Andersdotter i Äskeryd i Adelövs socken. Efter att han gift sig med Hedvig Dahlberg hade de ett torp, Rosenlund i Adelöv. Bakgrunden för henne har jag ingen uppgift om. De kom till Stavreberg 1849 och förvärvade då 1/16 mantal. 1853 lämnade de byn och flyttade till Adelövs socken.

Gustaf Johansson 1799-05-18 i Säby, bonde
Anna Lisa Eklund 1800-02-02 i Ekeby
Barn: Johan August 1826-12-10 i Säby, bonde i Kopparp
Anna Sofia 1829-10-21 i "- , g m And.Johan Jonsson i Stava
Fredrika 1831-10-03, g m Jonas Hansson

Gustaf var son till bonden Johan Larsson och hans hustru Katharina Jönsdotter i Hycke i Säby socken. Anna Lisa Eklund var dotter till stålbrännaren Anders Eklund och hans hustru Maria Danielsdotter vid Boxholms bruk i Ekeby socken. Gustaf och Anna Lisa gifte sig 1825.

De var sedan bönder i Säby socken åren 1825-1831. Därefter kom de till Ödeshögs socken. De var bönder i Sunneryd 1831-33 och i Stavreberg 1833-40.

Gården i Stavreberg var den gård som senare kallades Holmbergsgården, den gård som ligger längst norrut i byn. Denna gård köpte de den 12 oktober 1833 av Peter Jonsson och Anna Stina Larsdotter för 2050 riksdaler riksgäld.

Gustaf och Anna Lisa flyttade 1840 till Narbäck. Familjen flyttade senare till Kopparp. Där finns fortfarande ättlingar till Gustaf och Anna Lisa.

Från Narbäck kom samtidigt änkan Anna Greta Larsdotter med sin familj till Stavreberg, se nedan. Det tycks således ha varit ett byte av gårdar. Detta gårdsbyte tycks ha varit klart redan innan Anna Greta Larsdotters man dog i oktober 1840.

Det kan tilläggas att Anna Lisa Eklund hade en syster, Lena Andersdotter Eklund, i Stavreberg, gift med Karl Lantz. Hos dem bodde också modern, Maja Danielsdotter Eklund, på äldre dar.

Anna Greta Larsdotter	1796-11-04 i Stora Åby, änka, innehavare av 1/8 mtl
Barn: Jonas	1827-03-15, bonde i Rossholmen,
Kristina	1829-06-01, till Holkaberg 1844, gift,
Johan	1831-09-02, till Råby 1858
Anna Karin	1834-06-11, till Orlunda 1856
Karl August	1838-09-18, till Råby 1858

Anna Greta var änka efter bonden Hans Larsson i Narbäck som dog 1840. Själv hade hon sina rötter i Amundeby, hon var dotter till bonden Lars Samuelsson o Brita Andersdotter. Hon flyttade med sina barn till Stavreberg samtidigt som Gustaf Johansson ovan flyttade till Narbäck.

Affären uppgjordes när hennes man Hans Larsson ännu levde. Det tycks ha varit ett byte av gårdar dem emellan. I början av 1850-talet hade Anna Greta ett undantag på gården. Dottern Kristina Hansdotter och hennes man Johannes Jonsson övertog gården, se nedan. Anna Greta Larsdotter dog 1856.

Johannes Jonsson	1830-11-04, bonde på 1/8 mantal
Kristina Hansdotter	1829-06-01,
Josefina	1853-04-07,

Johannes var son till bonden Jonas Olofsson o hans hustru Maja Lotta Nilsson i Rossholmen. Kristina var dotter till bonden Hans Larsson och hans hustru Anna Greta Larsdotter i Narbäck, se ovan. Johannes och Kristina gifte sig 1851 och innehade sedan hennes föräldragård till 1856 då de flyttade till Orlunda.

Johannes Svensson	1807-06-18 i Adelöv, inhyses
Johanna Svensdotter	1809-11-24 i Heda,
Barn: Gustaf Leonard	1829-08-06 i Stora Åby,
Matilda Charlotta	1831-07-14, född i Tällekullen,
Peter	1833-04-22, född i Tällekullen,
Johan August	1835-06-07, ev. i V Tollstad,
Kristina Sofia	1838-01-03,

Johannes och Johanna kom till Stavreberg 1837 från V Tollstad. Johannes var son till Sven Persson och Lisa Israelsdotter i Graven i Adelövs socken. Johannas bakgrund har jag inga uppgifter om. De uppgavs i husförhörslängden som inhyses. Under någon tid arrenderade de en gård om 1/16 man-

tal i Stavreberg men flyttade redan 1839 till Siggeryd.

Lars Samuelsson	1813-12-19 i Heda, torpare
Johanna Johansdotter	1816-12-18,
Barn: Kristina Matilda	(1840-04-06, ej antr. i födelseboken)
Karl Johan	1842-02-17,

Bakgrunden för Lars är okänd. Johanna var dotter till torparen Johannes Nilsson och hans hustru Stina Persdotter på Stavrebergs ägor. Lars och Johanna gifte sig 1840 och övertog sannolikt det torp som hennes föräldrar innehåft.

De flyttade till Rossholmen 1844 men återkom 1845. Då brukade de en tid 3/32 mantal. 1847 flyttade de till torpet Harget på Börstabols ägor 1847. De flyttade senare till Freberga i Rogslösa. Lars dog där 1890 och Johanna 1895

Jonas Jakobsson	1804-02-06, torpare,
Stina Eriksdotter	1804-11-12 i Svanshals
Barn: Johan Alfred	1833- 12-20, skräddare, se under Stora Krokek
Andreas	1836-11-02,
Gustaf Adolf	1840-03-17,

Jonas var son till bonden Jakob Jonsson och hans hustru Maja Nilsson i Stora Krokek. Jonas hade hudbesvär i ansiktet, uppges det i husförhörlängden. Bakgrunden för Stina Eriksdotter är okänd. Hon kom från Rök 1833 och gifte sig detta år med Jonas.

De hade först ett torp på Stora Krokeks ägor. 1835 flyttade de till ett torp på Börstabols ägor och året därpå, 1836 till ett torp på Stavrebergs ägor. 1841 flyttade de åter till Stora Krokeks ägor. Om denna familj finns mera att läsa under Stora Krokek.

Jonas Åberg	1803-09-27, torpare,
Anna Brita Hansdotter	1808-02-04,
Barn: Anna Maria	1835-01-07,
Axel	1838-03-30,
Emili Mathilda	1840-04-04,

Jonas var son till grenadjären Johan Åberg och hans hustru Stina Andersdotter på Åby ägor. Anna Brita var dotter till bonden Hans Andersson och hans hustru Katharina Olofsdotter i Stora Krokek. Jonas och Anna Brita kom hit från Erstorp 1843 och flyttade åter dit efter tre år.

De ägde och brukade ett förpantningstorp, den s k Lyckan eller Plåtagärdet som tycks ha varit förpantningstorp sedan 1810.

Peter Andersson	1794-12-11 i Rök, torpare,
Kristina Svensdotter	1800-02-14,
Barn: Hedda Sofia	1824-06-23 i V Tollstad
Kristina Elisabet	1830-10-19 i V Tollstad
Johanna Maria	1833- i V Tollstad
Eva Katharina	1835-12-27 i V Tollstad
Karl Otto	1839-12-15 i V Tollstad
Josefina Vilhelmina	1843-01-12 i V Tollstad, död 1852

Peter och Kristina gifte sig 1821. De kom hit från V Tollstad 1846 och innehade här förpantning på torpet Lyckan, som de köpt av Jonas Åberg 1846 för 800 riksdaler. Bakgrunden för Peter är okänd. Kristina var dotter till bonden Sven Persson och Stina Svensdotter i Lilla Krokek. Hon hade därmed rötter tillbaka till den s.k. Gyllingesläkten via Lilla Krokek och Kopparp, en släktgren med stort inflytande i bygden och tidigare med stora gårdsinnehav.

Peter och Kristina flyttade från Stavreberg 1851 till Kråkeryd. Vid avflyttningen stod de som inhyses. I Kråkeryd är de skrivna "Till hus". Redan 1852 flyttade de till Sunneryd. Där innehade de möjligen någon mindre gårdsdel. Peter dog där 3 december 1852 av "långvarig sjukdom". Kristina dog där den 19 april 1855 av bröstfeber, 55 år gammal. De två döttrarna Kristina och Johanna uppgavs i 1850 års husförhörslängd vara "mindre vetande, fattighjon".

Rödsoten härjade hårt i våra bygder 1857. I Stavabygden avled ett 50-tal människor på lika många dagar under hösten detta år. I Stavreberg dog på kort tid sju personer i denna epidemi.

Anders Krok	1799-04-03 i Vireda, livgrenadjär
Maja Eriksson	1793-10-26 i Gränna,
Barn: Anders Kristofer	1822-04-01, till Linköping 1839
Johannes	1823-12-30, död 1824
Kristina Sofia	1825-01-15, g m Karl Magnus Jonsson i Visjö
Gustava	1827-04-21, död av rödsot 1839
Sven Peter	1830-12-20, livgrenadjär i V Husby
Eva Lotta	1834-04-03, g m Karl Johan Petersson i Sväm

Anders hade sina rötter i Vireda. Han var son till torparen Jöns Andersson och hans hustru Stina Hansdotter i Sundby, Vireda socken. Maja Eriksson kom från Målskog i Gränna och var dotter till Erik Jansson och Brita Andersdotter. Anders kom till soldattorpet i Stora Krokek 1820 och gifte sig året därefter med Maja.

Båda hade dessförinnan tjänat dräng och piga i Fogeryd. Han var sedan soldat för Stora Krokek fram till 1850. Då flyttade Anders och Maja till Stavreberg. Barnen hade då lämnat hemmet. I början av 1860-talet flyttade Anders och Maja till Sunneryd. Där dog Maja 1872. Anders dog 1876. Mera om familjen Krok finns att läsa under Sunneryd.

Karl Adam Petersson	1825-01-04 i Frinaryd, bonde
Inga Gustava Ingesdotter	1822-02-11 i Adelöv
Barn: Emma Mathilda	1855-08-28,
Ada Josefina	1859-08-04,
Amanda	1863-06-11,
Johan Edvard	1866-03-18,

Denna familj kom från Frinaryd till Stavreberg 1855. Bakgrunden för Karl Adam är okänd. Inga var dotter till Inge Ingesson o Maja Ingesdotter i Ryd i Adelövs socken. Karl Adam och Inga uppgavs ha gift sig 1850. De arrenderade först 3/32 mantal men köpte sedan denna gård efter Stina Nilsdotters död 1858.

Hela familjen emigrerade sedan till Amerika. Utflyttningsbetyget är daterat 17/6 1868. Efter dem kom nedanstående familj, som även de reste till Amerika. Detta är den gård som Oliver Johansson äger, och hans mor Signe Johansson före honom, men på den tiden då Karl Adam och Inga Gustava bodde där, då låg husen längre söderut, på den plats som kallas "Slinkaplan".

Karl Peter Andersson	1841-06-14, bonde på 3/32 mantal,
Anna Jos. Andersdotter	1846-01-18 i Stora Åby

Karl Peter var son till Anders Jonsson och Kristina Johansdotter på Jansgården i Stora Krokek. Karl Peter var någon period i Jönköping och därefter i Stockholm innan han 1868 gifte sig med Anna och övertog då denna gård, 3/32 mantal i Stavreberg.

Anna var från Amundeby i Stora Åby. Hon hade varit piga hos Bremer i Sväm innan hon gifte sig med Karl Peter. År 1869 emigrerade Karl Peter och Anna Josefina till Amerika. I kyrkoboken anges 23/4 1869.

Samuel Johan Svensson	1813-03-18 i V Tollstad,
-----------------------	--------------------------

Samuel Johan Svensson kom till Stavreberg från Skrädeberg 1864 och flyttade till Bultsbol 1867. Han anges i husförhörslängden vara *näslös, vanför och oduglig*. Han bodde "till hus" på 3/32 mtl.

Den *näslöse, vanföre och oduglige drängen* Samuel Johan Svensson, född 18 mars 1813 i Västra Tollstad var son till bonden Sven Samuelsson och hans hustru Karin Johansdotter. De kom från V Tollstad till Klämmestorp, bodde också i Hårstorp och i Åeryd.

Samuels levnadsöde är värt att stanna upp inför och begrunda. Varje gång jag sett mina anteckningar om honom har jag funderat över honom en stund innan jag kunnat gå vidare. Samuel stannade kvar länge i föräldrahemmet. Kanske var det utseendet som gjorde detta. Han var kanske ingen *drömprins, ingen svärmorsdröm?*

Han bodde sedan som inhyst i många familjer fram till 1868 då han *bor i egen stuga* i Skrädeberg. Han var kanske någon sorts *gratisdräng* som placerades ut av sockenstämman.

Samma år gifte han sig, 55 år gammal, med Greta Lovisa Johansdotter från Hultsjö församling i Småland. Hon var 53 år gammal när hon gifte sig med Samuel. Hon dog av bröstsjuka 1889. Samuel dog den 16 april 1891 av syfilis.

Alfred Modig	1840-04-26 i V Tollstad, till hus på 3/32 mantal.
Anna Sofia Persdotter	1831-06-01 i Säby
Kristina	1862-01-10 i V Tollstad,
Johan Alfred	1867-02-11 i V Tollstad

Alfred och Anna Sofia bodde endast ett år i Stavreberg, troligen hos Karl Adam Petersson på 3/32. De kom från V Tollstad 1867 och flyttade till Bankaby 1868.

Johan <u>August</u> Andersson	1839-09-06, bonde på 3/32 mantal
Anna Brita Magnidotter	1838-02-18 i Gränna,
Barn: Karl Johan Edvard	(1864-03-24), till Amerika 1887
Ernst Theodor	1865-12-08, död 1873 av charlakansfeber
Hjalmar Primus	1868-06-13, död 1873 av charlakansfeber
Klara Amanda	1870-04-10, till Amerika 1896
Knut Reinhold	1872-06-20, till Amerika 1891
Ernst Hjalmar	1874-10-30, övertog föräldragården
Jenny Axelina	1877-09-04, t Amerika 961014 fr. Munkeryd
Selma Serena	1880-02-23, g m Th. Aug Nilsson i Holkaberg
Anna Emilia	(1882-12-20), hushållerska, till Bodebol 1913,
Frans Alf Rosenqvist	1854-11-02 i Gränna, t Amerika 1869

August var son till Anders Jonsson och Kristina Johansdotter i Stora Krokek. Han var således broder till Karl Peter, se ovan. Anna Brita var dotter till bonden Magnus Abrahamsson och Johanna Johannesdotter i Hövik, Gränna landsförsamling. De gifte sig 1863 och de bodde först i Kråkeryd, Sväm och Frebol. August var då antecknad som skräddare.

År 1868 kom de till Stavreberg. De övertog då den gård som tidigare innehafts av Augusts broder, Karl Peter, 3/32 mantal.

Före laga skiftet låg deras tomtplan med hus på en plats som kallats Slinkaplan. I samband med laga skiftet 1874 ålades de att flytta sina hus 650 fot norrut, till den plats där den idag ligger.

August dog 1892 av slag. Då bodde fortfarande fyra av barnen kvar i hemmet. Anna Brita dog av ålderdom 1918. Sonen Ernst övertog gården. Efter Augusts död blev Frans Johansson i Klintagården utsedd till förmyndare för änkan och hemmavarande, omyndiga barn.

Frans G O Johansson	1841-11-24 i Adelöv, bonde på 1/32 mantal,
Eva Charl. Karlsdotter	1838-12-22 i Trehörna, från Stora Åby 1866,
Barn: Karl August	1868-03-26,
Jenny Mathilda	1870-11-07,
Hilma Charlotta	1874-03-19, ogift.
Maria Albertina	1876-07-20, till Skärstad 1882, återkom. Död 1943.
Hanna Josefina	1876-07-20, död s å
Johan Theodor	1878-11-11, död av kikhosta 1880
Tekla Serena	1881-09-23, till Norrköping

Frans var son till bonden Johannes Svensson och hans hustru Greta Maja Andersdotter på Klintagården i Stavreberg. Frans gifte sig 1866 med Eva Charlotta Karlsdotter från Trehörna och övertog föräldragården. Eva Charlotta Karlsdotter dog 1906. Frans dog 1921.

Det var Frans som 1852 byggde den lilla stenkyrkan strax väster om Klintagården. Enligt traditionen fanns en tidigare, mindre kyrka på platsen, byggd av en bonde till minne av en dotter som dött i kolera. Denna uppgift har inte gått att styrka. Frans byggde sin kyrka. Den var riktigt ståtlig med sina rundbågade fönster. I Östgöta-Bladet den 10 juli 1942 berättade Frans om bygget av kyrkan och nämnde då att han avsett att den också skulle rappas och förseres med torn. Han fick dock viktigare ting att bestyra. Men här kommer notisen i Östgöta-Bladet:

*Fredagen den 10 juli 1942
Sveriges minsta kyrka 90 år. Finns på Stavrebergs ägor.*

På en berghäll strax väster om husen på Klintagården ligger den lilla stenkyrkan, omtalad och välkänd. Den är ca 4 m lång, 2,5 m bred och 3 m hög och har byggts av en 11-åring.

Den 11-årige byggmästaren, sedermera hemmansägaren Frans Gustaf Johansson, utförde ensam detta arbete på lediga stunder under våren och försommaren 1852.. Stenarna har fogats samman utan bindemedel av något slag. Det var Johanssons mening att kyrkan även skulle rappas och förseres med torn, men vid denna tidpunkt fick han viktigare ting att bestyra. Hans föräldrar dog nästan samtidigt och då han var äldst i syskonskaran var det han som fick träda i faderns ställe.

Hans händighet och energi blev honom till god hjälp även i lantbruket. Vid sidan därav blev han sedermera mycket anlitad som trädgårdsmästare, snickare, skomakare och djurläkare, vilket visar hans mångsidiga begåvning. Han avled i sitt hem i Stavreberg 1921. Men den gamla stenkyrkan står kvar som ett minnesmärke över svensk idoghet i gången tid.

Tyvänn har kyrkan delvis rasat vid ett par tillfällen och fått repareras och därvid har fönstren fått utgå. Den lilla stenkyrkan i Stavreberg är omtalad och omskriven. Den besöks varje sommar av åtskilliga människor.

Dottern Hilma var piga på olika håll i bygden. Hon bodde på äldre dar i Stavreberg hos brorsdottern Anna och hennes man. Hon skrev en dagbok som ger intressanta inblickar i livet i Stavreberg i gamla tider.

Ur Hilmas dagbok har här hämtats anteckningar om flyttning och upp-sättning av huset på Klintagården i Stavreberg under åren 1890-93.

Den 1 november 1890 köpte Frans stugan på auktion hos Anders Daniel för 200 kr. Huset stod antagligen på ofri grund och såldes för avflyttning. Platsen där huset låg finns mellan gården i Kulhult och Petersburg eller som man då sa Ugglemossen.

*Den 5 nov började man arbetet med nedmonteringen genom att riva mu-
ren. Den 14 november var Per Olander och mätte ut stenfoten och den 15
grävde man bort jord på stugplanen. Samma dag var Frans och ordnade
med brandförsäkring, en viktig sak eftersom Lantsastugan på Klintagården
brunnit på sommaren samma år*

*Den 21 november letade man stenar till stenfoten och den 10 december
började man riva stugan. Anders Göte och Svarvarn hjälpte till att riva.
Den 20 december hämtade Frans fönster i Ugglemossen på dragkälke och
den 22 hämtade han ett lass sparrar med stutarna. Den 30 och 31 decem-
ber körde Johan Alfred hem sex lass tegel , 120 pannor i varje lass.*

*Frans gick runt bland grannar och vänner på nyårsafton och bad om
hjälp att köra hem stockarna, och den 2 januari 1891 hade man "köråka".
De som körde var: August två lass, Johan tre lass, Petrus tre lass, Frans på
Gärdet tre lass, Johan tre lass, Alfred tre lass, Karl i L. Krokek tre lass, J.
P. Håkansson Börstabil två lass, Oskar i Börstabil två lass, samt Axelsson i
Harsbol tre lass. Dagen efter hämtade Johan Alfred det sista teglet. Han
fick tre kr för tre dars arbete. Resten körde Frans hem med stutarna de föl-
jande dagarna. Totalt blev det 45 lass varav han körde 11 själv.*

*På Gränna marknad den 23 januari 1891 köpte Frans 18 glastrutor till
innanfönster för 3 kr 25 öre. Den 23 februari körde Johan Alfred fram sten
till stenfoten. Under vintern höggs och skraddes en del nya timmerstockar
till bygget Man hade huggit en del stockar som kördes till sågen i Holka-
berg och sågades.*

*I slutet av april 1891 var Per Olander och satte stenfoten. Han fick 1 kr
50 öre för arbetet.*

*Den 5 juni började Anders Göte och A. Gustavsson i Tällekullen att timra
och efter ca: 9 dagars arbete stod huset på plats.*

*Den 6 juli hämtade Frans lera hos Augustas och den 7 köptes en ugns-
lucka i Ödeshög för tre kr*

*Den 4 september hämtades sjösten från Vätterstranden till bakugnen och
den 24 kom murare Engvall från Basliden och började mura. Murningen
tog fem dagar och kostade 9 kr.*

*Uppgifterna om taktäckning mm saknas på grund av bortnötta anteck-
ningar i dagboken*

*men den 30 oktober satte man i fönster. Bygget verkar sen ha avstannat för
året.*

*Den 16 september 1892 var Engvall och murade upp en kakelugn och
rappade köksspisen*

*I november var Per Olander och lade in golv och satte upp innertak. Arbetet
kostade 1 kr 75 öre.*

Nästa anteckning om bygget är från 2 juni 1893 då Engvall var och rappade kakelugnen och muren. Den 6 o 7 juli brädfodrade man stugan och den 8 satte Per Olander golvlister och började rappa väggar. Den 1 augusti var rappningen klar och Olander fick 2 kr för arbetet. Den 6 okt började Karl att tapetsera.

Tyvärr slutade dagbokskrivandet 1893 så när inflyttningen skedde vet vi inte men troligen var det 1894

Dessa dagboksanteckningar ger en god bild av livet på den tiden. Det var hårt arbete och det krävdes hårt arbete och sparsamhet, men anteckningarna ger också en bild av hjälpsamhet och vänskap.

Under 1800-talet skedde åtskilliga nyodlingar, inte minst på Klintagården. Om vi jämför kartorna från storskiftet och laga skiftet kan vi se att flera nyodlingar skett under 1800-talet. Det avser både utökningar av befintliga åkrar men också rena nyodlingar.

Vi kan säkerligen till större delen tillskriva Frans Johanson detta arbete. I skogen i väster på Klintagården kan vi således finna större och mindre nyodlingar.

De två minsta kallades båda för Kytten. Vanliga odlingsrösen och välbyggda stenmurar kan vi finna på dessa platser.

Johannes Andersson	1831-07-31 i Stora Åby, bonde på Fällan
h Sara Lena Andersdotter	1822-01-13 i Vireda
Barn: Johan August	1855-09-06, död i rödsoten 1857
Hilda Josefina	1858-01-21, gift och utflyttad till Adelöv 1881,
Karl August	1861-01-10, bonde på Fällan i Stavreberg,
Emilia Augusta	1863-05-09, död av vattusot 1865
Viktor Gottfrid	1866-11-30, död av kikhosta 1867

Johannes och Sara gifte sig 1854. Han kom till Fällan i Stavreberg 1853 från Stora Åby och hon från Gränna 1854.

Johannes var kusin till Frans Johansson i Klintagården och hade sina rötter i Vireda.

Sara Lena var dotter till Anders Svensson o Maja Stina Jonsdotter i Blackarp i Vireda socken. Från Vireda kom vid denna tid ganska många personer till Ödeshögs socken. Sara Lena Andersdotter dog av ålderdom 1909. Johannes dog av slaganfall 1914. Gården övertogs av sonen Karl, se längre fram.

Johan Henrik Nätt	1826-11-10, bonde på 1/32 mantal, åren 1858 -
H1)Inga K Israelsdotter	1821-09-02 i Gränna, död av vattusot 1869
H2)Maja Andersdotter	1831-03-04 i Adelöv
Barn: Karl Fr. Andersson	1861-09-27, oä son till Hedda M Lönn, Bankaby,
Hanna Sofia	1871-12-07, g 1893 m A F Falk i Sväm
Johan August	1874-11-26, död tre dagar gammal
Hilma Axelina	1876-10-13, död 14 dagar gammal

Johan Nätt var son till torparen Johan Jönsson Nätt och hans hustru Anika Persdotter på Fogeryds ägor. Föräldrarna bodde år 1818 i Svinåsen, sedan i Fogeryd. 1828 flyttade de till Gräsbergs ägor, 1829 till Orrnäs, år 1836 till ett torp på Bankaby ägor, intill Stavrebergs gräns.

Efter att ha tjänat dräng i bygden gifte sig Johan Nätt med Inga Israelsdotter. Hon var dotter till bonden Israel Israelsson och hans hustru Maja Johannesdotter i Hultsjö i Gränna socken.

De kom från Åby socken till Stavreberg som innehavare av 1/32 mantal. Inga Israelsdotter dog 1869.

Johan gifte sig på nytt, 1871 med Maja Andersdotter. Johan är i husförhörslängden antecknad som "läsare" och vi kan anta att han var engagerad i väckelserörelsen i bygden. Johan Nätt dog 1902. Hustrun Maja dog 1913.

Johannes Johansson	1811-01-17 i Adelöv, bonde på 1/8 mtl 1857-69,
Anna Katharina Bättring	1815-09-09
Barn: Johan August	1843-10-24 i V Tollstad, t Holkaberg 1863,
Emelie Mathilda	1846-03-10 i "-", t Fogeryd 1869
Karl August	1849-12-19 i Stora Åby, t Sväm 1866

Johannes och Anna flyttade till Stavreberg från Åby 1856. Hans bakgrund är okänd. Anna var dotter till Johan Persson Bättring och Anna Jonsdotter i Ugglehult. Anna dog av rosfeber 1862. Johannes dog av bröstsjuka 1869. Gården övertogs av sonen Johan August. Redan 1864 gjordes dock ett arvsskifte så att Johannes behöll 2/3 och de tre barnen fick överta 1/3.

Anders Petersson	1830-10-16 i Vireda, arrendator, g 1854
Maja Stina Larsdotter	1819-03-23 i Adelöv

Anders och Maja gifte sig 1854. De kom från Adelöv till Stavreberg 1868 och arrenderade här 1/8 mtl. De flyttade från byn till Angseryd 1870 och arrenderade där 1/4 mtl. 1876 flyttade till Stora Åby socken. Maja Stina var dotter till soldaten Lars Pik och hans hustru Anna Stina Olofsdotter vid Äskeryd.

Johan August Johannesson	1843-10-24 i V Tollstad, bonde på 1/8 mantal,
Maria K Johansdotter	1840-07-25,
Barn: Karl Arvid	1869-08-31,
Anton Reinhold	1870-11-29,
Albert Malkolm	1872-11-29,
Emil Cyrillus	1874-07-09,
Amanda Otilia	1876-04-26,

Johan var son till Johannes Johansson och Anna Katharina Bättring, se ovan. Maria var dotter till bonden Johan Petersson och hans hustru Maja Stina Nilsson i Porsarp. De gifte sig 1868 och bodde först i Ödeshög. Till Stavreberg kom de 1870.

De flyttade till Kushult 1876. 1880 finns de i Sunneryd på 3/16. 1887 flyttade de från Sunneryd, först till Narbäck, sedan till Skorperyd och Frebol

till Bäck i Stora Åby, dit de kom ca 1910. . Det finns en uppgift om att Johan gått i borgen för någon. Därför fick han lämna gården i Sunneryd.

Gustaf Peter Johansson	1815-06-23 i Säby, torpare på Lyckan
H1)Anna B Danielsdotter	1820-09-16 i Trehörna, död i rödsoten 1857
H2)Johanna K Jonsdotter	1826-08-05 i Stora Åby, död 1865
H3)Maja Stina Håkansdotter	1807-10-29,
Barn: Ida Kristina	1847-03-15 i Adelöv, till Amerika
Axel Ludvig	1848-12-14 i "-", död i rödsoten 1857
Albin Theodor	1857-02-19, död i rödsoten 1857-09-22,
Axel Herman	1858-07-05, gift och övertog torpet

Gustaf och Anna Brita inflyttade från Adelöv till Stavreberg 1851. De hade här ett förpantningstorp, troligen Lyckan. Efter att Anna Brita dött 1857-09-29 i rödsoten, där även två av deras barn dog, gifte sig Gustaf med Johanna Jonsdotter 1858. Hon dog i lunginflammation 1865 och Gustaf gifte sig 1866 med Maja Stina Håkansdotter från Börstabol. Hon var dotter till Håkan Jonsson och Maja Larsdotter.

I samband med laga skiftet 1874 blev torpet Lyckan avsöndrat och därmed infört som egen, lagfaren fastighet. Gustaf dog 1883. Maja Stina Håkansdotter dog 1887. Gården övertogs 1883 av sonen Axel.

Av bouppteckningen efter Johanna Kristina Jonsdotter framgår att de på torpet hade två kor och två grisar. Grödan på torpet värderades till 80 riksdaler. Förpantningssumman nämns inte. Av bouppteckningen efter Gustaf framgår att han också arrenderade lyckan på torpet Harget på Börstabols ägor.

Karl August Johansson	1861-01-10, bonde på Fällan
H1)Emilia Aug.Andersdotter	1854-06-18 i Stora Åby, gifta 1882, död 1896
H2)Mathilda J Petersdotter	1858-10-22,
Barn: Anna Emilia	1882-12-20, t Staffanstorp
Axel Herman	1884-01-03, t N Amerika 1895
Anton Theodor	1885-01-15, g m Gulli Tallberg, bosatta i Stava
Albert Leonard	1886-11-15,
Johan August	1889-04-22,
Oskar Emil	1891-08-27,
Karl Edvin	1894-12-21, död (?)
Karl Tage Petersson	1903-04-07 i Sthlm, fosterson, övertog gården

Karl var son till bonden Johannes Andersson och Sara Lena Andersdotter i Stavreberg. Emilia var från Stora Åby socken och jag har inga uppgifter om hennes bakgrund.

Karl och Emilia gifte sig 1882. De bodde och arbetade på hans föräldragård, förutom under åren 1892-1897 då de brukade torpet Lyckan. Därefter är han antecknad som hälftenbrukare på föräldragården. Emilia dog 1896 i barnsängsfeber.

De hade flera barn som dog i unga år. Karl gifte sig med Mathilda Petersdotter, dotter till torparen Peter Nilsson på Börstabols ägor. Hon hade en

tid varit piga i familjen. Ungefär vid sekelskiftet övertog Karl gården efter fadern, som därefter hade ett undantag på gården.

Mathilda dog 1924. Karl dog omkring 1950. Gården övertogs av foster-sonen Tage Petersson. I husförhörslängden uppges att Tage inskrevs från Adolf Fredriks församling i Stockholm den 24 september 1903 och att han var son till ogifta Anna Vilhelmina Pettersson, född 1878-02-13.

Per Aug. Nathanaelsson 1831-12-04, bonde på 1/32 mantal åren 1875-76

Per var son till torparen Natanael Samuelsson och hans hustru Katharina Eriksdotter på Skrädebergs ägor. Han gifte sig 1867 med Anna Greta Danielsdotter och bodde i Sunneby. Anna Greta anmälde där sin make för bl. a. otidigt uppförande. Per August kallades till prästen för samtal men inställde sig inte.

År 1868 rapporterades hustrun försvunnen. Hon hade enligt maken rymt till Amerika. Han tog 1868 ett torp på Norra Bråtens ägor. Han flyttade sedan till Stavreberg 1875 och stod som innehavare av 1/32 mantal. År 1876 flyttade han till Skrädeberg, året därpå till Skorperyd, 1888 till *egna hus* i Skrädeberg.

År 1911 dog han på Fattighuset av bröstsjuka. Han hade efter att hustrun rymt, levt ensam. Sin gård i Stavreberg sålde han troligen till Häger, se nedan.

Johan Alfred Johansson 1848-08-25, bonde på 1/16 mantal, 1880-1907 ,
Eva Lotta H Andersdotter 1851-04-24 i Säby

Johan Alfred var fosterson till Lars Peter Andersson och Stina Lovisa Johansdotter, se ovan. Hans biologiska föräldrar var Johannes Svensson och Anna Karin Jonsdotter i Södra Bråten. De hade dock flyttat från Södra Bråten till torpet Ugglemossen på Bankaby ägor 1849 och avståndet till Stavreberg var således inte stort.

Där dog båda föräldrarna, Johannes och Anna Karin, den 11 och 12 maj 1854 i tyfus och deras barn blev föräldralösa. Johan Alfred hade då inte fyllt sex år. Vi ser här en bakgrund till att han kom som fosterson till grannarna, Lars Peter Andersson och Stina Lovisa Johansdotter.

Johan Alfred gifte sig 1880 med Eva Lotta Andersdotter som då kom hit från Stora Åby socken. Johan Alfred dog 1906 och Eva Lotta dog 1907.

De var barnlösa och hade testamenterat sin kvarlåtenskap till Svenska missionen i Kina. Johan Alfred drev handelsbod i Stavreberg. Handelsboden var inrymd i en sidobyggnad med gaveln ut mot vägen.

Nils Gustaf Häger 1826-12-27 i Allhelgona, bonde, f d soldat
Döttrarna
Mathilda Karolina 1864-01-28 i "- , t Stockseryd,
Johanna Kristina 1866-12-27 i "- , t Sthlm 1883, åter 1886
Emilia Albertina 1861-05-29 i Högby, t Ödeshög 1882,
hennes dotter Ida Emilia 1899-07-15,

Nils Gustaf Häger var tidigare soldat i Högby utanför Mjölby. Där blev han änkeman 1878. Han kom med sina tre döttrar till Stavreberg 1879 och förvärvade här först 1/32 mantal, troligen av Per August Natanaelsson och senare ytterligare 1/32 mantal 1902 som tillhört Johan Nätt.

Dottern Mathilda flyttade hemifrån 1882 som piga runt om i bygden, dottern Johanna var i Stockholm 1883-86 men återkom sedan till Stavreberg och var sedan även hon piga i bygden. Yngsta dottern Emilia tjänade även hon piga på olika håll i bygden. Hon födde en oäkta dotter, Ida Emilia 1899.

Häger dog av ålderdom, 88 år gammal, den 2 september 1915. Döttrarna, och dotterdottern, flyttade därefter till Stockholm.

Anders J Johansson	1847-06-11 i Hogstad, bonde på 1/32 mantal,
Anna Mathilda Lantz	1851-04-11 i Mjölby
Anna Sofia	1871-09-05 i Väderstad,
Maria Lovisa	1874-10-18 i Väderstad,
Mathilda Elisabet	1877-03-14

Anders och Anna kom till Stavreberg från Väderstad 1876 men flyttade åter dit 1878. Jag har inga uppgifter om deras bakgrund, någon av dem.

Johan Larsson	1827-07-20 i Skärstad, bonde på 1/8 mantal
Brita Persdotter	1836-12-26 i "-
Barn: Maria Albertina	1865-02-04 i Skärstad, svagsint.
Karl Emil	1867-02-24, född i Skrädeberg,
Jenny Mathilda	1870-05-28, född i Skrädeberg, gift, se nedan
Klara Amanda	1877-11-25, till Amerika 1895

Johan och Brita var båda födda i Skärstads församling. De gifte sig 1863. Johan var i början antecknad som snickare. Från Skärstad kom de 1865 till Skrädeberg, där de ägde och brukade 1/16 mantal. 1876 kom de till Stavreberg till 1/8 mantal, då föregående ägarfamilj, Johan Johannesson och Maria Johansdotter flyttade till Kushult.

Dottern Maria emigrerade till Amerika 1887 och återkom 1896 och uppgavs då vara svagsint. Johan Larsson dog 1885 av lunginflammation. Brita Persdotter dog av rosfeber 1915. Gården övertogs av dottern Jenny, som 1895 gifte sig med Karl Johan Johansson (Holmberg), se nedan.

Karl Johan Johansson	1870-09-29, bonde på 1/8 mantal, (Holmberg)
Jenny Mathilda	1870-05-25, d t Johan Larsson ovan
Barn: Oskar Valfrid	1895-04-27,
Karl Albert	1897-08-30,
Edvin Leonard	1898-09-14,
Erik Vilhelm	1901-07-01, ogift, hos system Signe i Stavreberg

John <u>Einar</u> Tyko	1903-04-29, till Amerika
<u>Signe</u> M I	1905-07-27, ogift, innehade 3/32 mtl i Stavreberg
Nils Gunnar S	1908-02-26,
Ivar F	1910-10-17,
K <u>Holger</u> H	1913-03-30,

Jenny var dotter till Johan Larsson och Brita Persdotter i Stavreberg. Hon gifte sig 1895 med Karl Johan Johansson Holmberg. Han var son till skomakaren Johan Petersson Holmberg och Klara Ross på Sunneryds ägor. De bodde någon tid i Sunneryd där han var dräng men de övertog sedan hennes föräldragård, 1/8 mantal i Stavreberg.

Jenny dog 1939. Gården övertogs då av sonen John samt dottern Signe. Karl flyttade då till gården Lyckan i Stavreberg, som han köpt av familjen Tallbergs sterbhus.

Där bodde han bara en kort tid. Han sålde Lyckan till Hjalmar Petersson och Märta Lättström, som kom dit 1942. Karl Holmberg flyttade från byn till Skrädeberg och senare till Ödeshög.

Men han återkom i början av 1950-talet och bodde som hyresgäst i huset på Holmbergsgården, som han en gång ägt. Efter några år flyttade han tillbaka till Ödeshög. Där bodde han på ålderdomshemmet. Han dog omkring år 1960.

John och Signe sålde redan 1942 gården till Ernst Jonsson från Vileberga i Rogslösa. John gifte sig och flyttade till Forserum. System Signe flyttade till torpet Hagalund på Lilla Krokeks ägor. Hon återkom dock till Stavreberg som ägare av 3/32 mtl.

John hade en tid varit i Amerika. Efter återkomsten köpte han 1/16 mtl Stavreberg av Theodor Andersson. Det var Hägergården. Han sålde den efter kort tid till Tage Petersson. John gifte sig med Sylvia Viola Hedlund och flyttade till Forserum. De bodde senare i Hästholmen och drev där ett hotell. De flyttade senare till Lillkyrka där de köpt en gård.

Detta var en mycket kort genomgång av denna familj. Om dottern Signe återkommer jag.

Axel Herman Gustafsson	1858-07-05, bonde
H Ida Vilh. Johansson	1852-02-19 i Stora Åby
Barn: Albert Konrad	1882-12-12
Georg Leonard	1884-12-05, död s å
Edith Maria	1887-01-15,
Karl Erik	1892-01-28,

Axel var son till Gustaf P Johansson och hans andra hustru Johanna Jonsdotter på Lyckan i Stavreberg, se ovan. Axel och Ida ingick äktenskap 1880 och bodde troligen i Kushult fram till 1883 då de flyttade till hans föräldrars gård i Stavreberg. Han uppgavs vara snickare.

De flyttade från Stavreberg till Stora Åby 1892. Under åren 1892 - 97 bodde Karl August Johansson från Fällan med sin familj på Lyckan. År 1899 kom familjen Hallén dit.

Karl Fredrik Hallén	1848-03-23 i Stora Åby, bonde på Lyckan,
Klara Matilda Petersson	1848-07-09 i Väderstad
Barn: Karl Elis Hallén	1876-03-14, skomakare, emigr. till Amerika 1901
Alma Mathilda	1879-01-14, till Amerika 1901-04-15
Oskar Vallinder	1885-12-15, till Amerika 1905

Hallén var f d livgrenadjär från Frätsabola i Stora Åby. Familjen Hallén kom till Stavreberg 1899. Han dog den 15 februari 1905 av blodförgiftning. Gården såldes på auktion den 22 september 1905 till Ernst Andersson i Kopparp .

Köpesumman var enligt kontraktet 2700 kronor. Hustrun Klara och sonen Oskar Vallinder emigrerade i oktober 1905 till Amerika. De övriga hade emigrerat redan tidigare.

Vid sekelskiftet, år 1900, bodde i Stavreberg ca 50 personer, fördelade enligt följande:

3/32	Änkan Anna Brita Magnidotter med tre barn,
1/32	Frans Johansson med hustru och fyra barn,
1/16	Johannes Andersson med hustru samt sonen Karl med hustru och barn,
1/32	Johan Nätt med hustru (gården ägdes av Häger)
1/32	Nils Gustaf Häger med två döttrar och en dotterdotter,
1/16	Johan Alfred Johansson med hustru och en dräng och två pigor
1/16	ägbr Petrus Jonsson sterbhus (Gustaf Elon Johansson i Skrädeberg)
1/8	Änkan Brita Persdotter med en dotter, samt dottern Jenny, mågen Holmberg och deras barn,
Lyckan	Karl Fredrik Hallén med hustru och fyra barn

Ernst Hjalmar Johansson	1874-10-30, bonde på 3/32 mantal,
Jenny N Johansdotter	1886-03-03 i Stora Åby, gifta 1914
Ernst Anders Folke	1915-03-12
Rut	1916-08-07

Ernst var son till bonden August Andersson och hans hustru Anna Brita Magnidotter i Stavreberg. Fadern dog 1892 och någon gång kring sekelskiftet stod Ernst som ägare till gården. Modern, Anna Brita, bodde kvar på gården till sin död 1918.

Till en början var systemen Anna hushållerska hos Ernst. Hon flyttade 1913 till Bodebol. 1914 gifte han sig med Jenny Johansdotter. Hon var från Tuna i Stora Åby. 1919 flyttade familjen till Vallerstad. Efter dem kom Karl och Ida.

Karl Oskar Axelsson	1893-11-17 i Stora Åby, bonde på 3/32 mantal
Ida Lovisa Petersson	1891-05-28 i Gårdsby, Kronobergs län

Oskar och Ida kom till Stavreberg 1920. De hade gift sig den 20 mars detta år. Oskar var son till Simon Bard och Hulda Viktoria Oliv på Jansgården i Stora Krokek, men född i Stora Åby. Ida var från Gårdsby i Kronobergs län. Varför hamnade hon så långt hemifrån?

Oskar och Ida stannade endast ett år i Stavreberg. De flyttade sedan till Skärstad. Gården förvärvades sedan av Karl och Signe Skön.

Karl Gustaf Skön	1866-08-01 i Stora Åby, bonde
Signe Johansson	1879-11-30 i Vallerstad
Gustaf Erik	1899-11-30 i Väderstad
Anna Viktoria	1905-06-05 i V Tollstad
Karl David	1906-09-02 i Rök, gift med Ester Göte i Tällekullen.

Karl och Signe kom till Stavreberg från Stora Åby 1920. Jag har inga uppgifter om deras bakgrund. De förvärvade här 1/16 mantal. Denna gård såldes på auktion den 18 januari 1921 och Senare förvärvade de 3/32 mantal och flyttade dit. Vid vägdelningen 1928 uppgavs Karl Skön vara ägare av 3/32 mtl Stavreberg. 1938 flyttade de till Munkeryd.

Karl Svensson Tallberg	1852-10-07 i Gränna, skomakare, bonde, postbärare
Matilda Josefina Palm	1858-11-22,
Barn: Helga Serena	1879-06-05, g m Frans Jakobsson i St Krokek,
David Reinhold	1881-04-25,
Karl August Valfrid	1883-01-06,
Hulda Albertina	1890-12-26, dövtum, på Manilla
Henrik Valentin	1894-12-26, handlande i L Krokek
Birger Sigfrid Edvin	1896-07-10, polisman i Vadstena
Gulli Ingeborg	1902-03-19, gift med Bil-Anton i Stava

Karl var son till Sven Månsson och Katharina Johannesdotter i Trygga-torpet på Jordstorps ägor i Gränna landsförsamling. Matilda var dotter till soldaten Samuel Palm och Maja Johansdotter Vetter i Porsarps soldatorp. Familjen Tallberg bildade bo i Porsarp efter giftermålet 1879. De flyttade till Holkaberg 1881, till Stava 1883 och till Munkeryd 1886.

De flyttade till Gyllinge 1895, till Stava 1898, till Stora Krokek omkring 1900 och 1904 till Stavreberg. Denna familj har bott i många torpstugor i bygden. De kunde säkerligen berätta åtskilligt om båda golvdrag och väggdrag i bygdens torpstugor.

När de 1904 kommit till Stavreberg var de någon kort tid i början antecknade *till hus* hos Häger men flyttade sedan till Lyckan, som de då köpt av Hallén.

Enligt ett protokoll från 1905 har Karl Tallberg på auktion köpt Halléns 1/16 mantal, vilket får anses vara Lyckan.

Tallberg är också antecknad som postbärare. Han dog 1924. Mathilda Josefina Palm dog 1939. Lyckan såldes 1940 till Karl Johansson Holmberg. Denne bodde dock bara någon kort tid där. Lyckan såldes sedan till Märta Lättström och Hjalmar Pettersson. De flyttade dit 1942.

Dottern Hulda hade varit på Manilla-skolan i början av 1900-talet men bodde sedan kvar i föräldrahemmet. Efter moderns död flyttade hon till Nätts hus, mitt emot Hägergården. Där bodde hon till 1947.

Ernst Robert Andersson	1874-12-11, bonde på 1/16 mantal
Jenny M Gustafsson	1870-11-07,

Ernst var son till Frans Andersson och hans hustru Alida i Kopparp. Jenny var dotter till Frans Johansson och hans hustru Eva Karlsdotter i Stavreberg. De gifte sig 1903. Ernst uppgavs då vara snickare. De bodde ett par år i Holkaberget men kom 1905 till Stavreberg. Där förvärvade de 1/16 mantal, sannolikt den gård som tidigare ägts av Petrus Jonsson. Säljare var dock Halléns sterbhus, vilket tyder på att Halléns under någon kort tid ägt denna gård.

Under en tid från 1920 bodde också Ernst Anderssons far samt en syster till Ernst där. Ernst dog 1923. Makarna hade inga egna barn. De hade en fosterdotter, Anna Viola, född 1907 och var en brorsdotter till Jenny. Hon gifte sig 1940 med Karl Sigurd Karlsson från Stora Smedstorp och de övertog sedan denna gård. De brukade den fram till dess att deras son Yngve övertog den.

Karl August Johansson	1852-, bonde på 1/16 mantal,
Fredrika V Brandt	1851 i Stora Åby
Barn: Ernst Oskar L	1881-10-02, timmerkarl
Karl Edvin	1891-03-19,
Hilma Teresia	1883-09-12,
Selma Ottilia	1885-12-28
Eda Josefina	1888-11-08, gift med Fritz Nord
- d Torborg Adina	1914, Edas dotter

Karl var son till torparen Johannes Jonsson o Sara Lena Svensdotter på Lakarps ägor. Efter giftermålet 1880 bodde de kvar i Lakarp en tid. Sedan bodde de i Sunneryd och i Gumby. Till Stavreberg kom de 1909. Här hade de förvärvat 1/16 mantal, sannolikt den gård som tidigare ägts av Johan Alfred Johansson och hans hustru.

Fredrika dog 1925. Gården överläts då på dottern Selma Ottilia och hennes man Karl Krigsberg. Karl bodde kvar på ett undantag på gården och dog 1946. Dottern Eda Josefina var gift med arbetaren Fritz Nord. Efter dennes död bodde hon en tid hos sina föräldrar i Stavreberg. 1917 flyttade hon med sin dotter till Ödeshög.

Hjalmar Mikael Petersson	1896-11-15 i Sthlm, bonde på Lyckan
h Märta Helena Lättström	1892-07-31,
Barn: Karin Märta Florentina	1918-05-19,
Signe Margit Maria	1919-11-03, avfl. t Vara 44
Rut Astrid Linnea	1921-11-17, avfl. 42 t p 224, gift
Gösta Erik Hjalmar	1923-02-05,
Edit Elsa Viola	1924-12-24,
Folke Algot Lennart	1926-08-27, t Kammakareg. 7, Sthlm 45
Svea Sylvia Ingegerd	1929-02-11,

Denna familj, Hjalmar och Märta och deras barn, kom till gården Lyckan i Stavreberg 1942. Hjalmar var född i Stockholm och är i husförhållningen antecknad som barnhusbarn. Han kom 1899 från Stockholm till Tällekullen. Han växte upp i Sväm som fosterson hos Johan Fredrik Peterson i Sväm

Södergård. Hjalmars efternamn från Stockholm var Spiro men han övertog senare sin styvfars efternamn.

Märta var dotter till snickaren Johan Lättström och Emilia Magnusdotter i Ödeshög. Hjalmar och Märta gifte sig 1918 och bodde i Sväm innan de kom till Stavreberg. Det var Märta som stod som ägare av fastigheten.

Märta dog 1956. Barnen hade flyttat hemifrån tidigare och Hjalmar bodde kvar en tid ensam på Lyckan.

Tage Petersson	1903-04-07 i Adolf Fredrik, Sthlm, bonde på Fällan,
h Viola Karlsson	1903-09-22,
Barn: Uno Bernhard	1927-10-01,
Karl Olof Sibert	1929-12-07,
Karl Gustaf	1931-10-24,
Åke Stellan	1933-05-11, död 1933-08-05,
Karin Viola	1935-08-08,

Tage Petersson kom som fosterson till Fällan i Stavreberg 1903. Viola var dotter till Hilma Teresia Karlsson i Stora Krokek. Hon var en tid antecknad som fosterbarn på gården Gärdet i Stora Krokek. Tage och Viola gifte sig 1926 och övertog gården Fällan efter hans fosterföräldrar.

De förvärvade senare också den gård, 1/16 mantal, som tidigare ägdes av Häger. År 1946 flyttade familjen till Ulfsbo i Adelöv.

Axel T Petersson	1893-05-08 i Rök, bonde, g 1924, utfl t Rök 1930
Rosina Ellen Lord	1898-06-17, d t Hulda Mat.Lord i Sunneryd
Lars Göran	1928-05-11 i Skänninge, bosatt i Vadstena
Stig Börje Leopold	1929-08-15, bosatt i Vadstena

Axel gifte sig 1924 med Ellen Lord från torpet Skansen på Sunneryds ägor, syster till Bror Lord och Alma Lord. De arrenderade i slutet av 1920-talet 1/16 mantal i Stavreberg, den gård som tidigare innehafts av Häger. Troligen ägde de också denna gård en tid.

Familjen flyttade efter några år till Rök men kom sedan till Skansen på Sunneryds ägor. Med dem flyttade samtidigt August Petersson, född 1862 i Svanshals, möjligen Axel Peterssons far. Se vidare under Sunneryd.

Axel Teodor Andersson 1874-11-12 i Adelöv, ägare av Hägergården

Teodor Andersson flyttade till Hägergården 1929 och ägde denna gård ett antal år framöver. Troligen brukade han den inte själv. Han arrenderade ut gården. Han ägde och bodde troligen också på gården fram till 1942 då han flyttade till Grönäng. Där bodde han i en flygelbyggnad.

Teodor kallades *Teodor Sönten*. Varifrån detta smeknamn kommit är okänt. Teodor åtog sig dikesgrävningar. Han hade en bror i Sunneby som hette Herman och han hade flera syskon i Stora Åby socken.

Karl Sion Bengtsson 1882-03-21, arrendator av 1/16 mantal,
Agnes Brita T Skog 1895-04-27 i Rogslösa
Karin I Linnea Lund 1917-05-13, hitkom 1930

Karl var från Klämmestorp, son till Frans Bengtsson och Matilda Svensdotter. Bakgrunden för Agnes är okänd. De kom till Stavreberg 1930 och arrenderade Hägergården. De flyttade 1932 till Visjö.

Karl Oskar Svensson 1894-07-16 i Gränna, arrendator, Hjerstedt
Elin Rut Ingeborg Gustafsson 1901-06-21,
Barn: Maj Solvig Ingrid 1827-12-25 i Stora Åby
Per Olof 1931-07-12,
Karl Gustaf Harald 1933-03-30,

Karl Oskar kom från Kleven i Gränna landsförsamling och hans mor hette Matilda Svensdotter. Faderns namn är inte inskrivet. Karl Oskar och Elin gifte sig 1928 uppger husförhörlängden.

Elin var dotter till bonden Gustaf Albin Gustafsson och hans hustru Amanda Josefina Johansdotter i Harsbol. Oskar och Elin bodde i Stavreberg åren 1931-32 och arrenderade Hägergården. De flyttade 1933 till Kyléns torp på Holkabergs ägor men kom 1934 tillbaka till Stavreberg. De flyttade år 1940 till Kleven.

Axel Edvin Ernstsson 1890-09-23 i V Tollstad, från Gränna 33,
Edit Elisabet Johansson 1893-09-18 i Säby

Dessa makar kom hit från Gränna 1933 och arrenderade Hägergården. De flyttade till Mark 1934.

Karl Oskar Krigsberg 1886-11-25 i Heda,
Selma Ottilia Karlsson 1885-12-28

Karl och Selma gifte sig 1926. Selma var dotter till bonden Karl August Johansson och Fredrika Brandt. Karl och Selma kom efter giftermålet till Stavreberg och övertog hennes föräldragård, 1/16 mantal. Den fick därefter i folkmun namnet "Krigsbergsgården".

Frans Otto Hjalmar Engdahl 1877-01-04, ägare och brukare av 3/32 mantal,
h Judit Albertina Karlsson 1885-06-02
Sven Einar Jonsson 1919-07-11, fosterson

Frans var son till bonden Anders Engdahl och Klara Matilda Andersdotter i Siggeryd. Föräldrarna var bönder i Stavreberg på 1870-talet. Judit var dotter till bonden Karl Johan Petersson och hans hustru Karolina Josefina Krus i Bodebol. Frans och Judit gifte sig 1923.

De kom till Stavreberg 1838 när Skön flyttat till Munkeryd. Frans Engdahl dog 1944. Fostersonen Sven Jonsson drev sedan gården fram till 1948. Därefter flyttade han och Judit till Fivelstad.

Signe Johansson	1905, ägare och brukare av 3/32 mantal
Sonen Oliver	1936
Erik Holmberg	1901, broder till Signe

Signe var dotter till bonden Karl Johan Johansson och Jenny Johansdotter på den s.k. Holmbergsgården, belägen längst norrut i byn. 1947 köpte hon 3/32 mantal och bosatte sig där tillsammans med sin son samt en broder, Erik Johansson.

De kom då från Hagalund i Lilla Krokek. De har kallats Holmberg. Hon drev gården fram till mitten av 1960-talet. Hennes son Oliver ägde därefter gården under en följd av år men överlät den sedan på en dotter.

Bostadshusen på Hägergården och Nätts gård revs på 1940-talet.

På flertalet av gårdarna i byn upphörde djurhållningen på 1960-talet. På en av gårdarna, Yngve Karlssons gård, har djurhållningen fortsatt därefter. Fortfarande finns betesdjur ute i markerna, även om det hela sköts från annat håll. Fortfarande plöjs en del åkrar upp och besås. Flertalet av de gamla bostadshusen används som fritidshus. Nybyggda fritidshus har tillkommit.

Ännu omkring 1950 bodde ett 20-tal personer i Stavreberg. Därefter har utflyttningen fortsatt. År 2000 bor permanent i Stavreberg endast en person. De gamla gårdarna har ännu kvar sina hus. Ladugårdarna står ännu kvar. Markerna är fortfarande relativt öppna, även om barrskog planterats på en del av de åker- och ängsmarker som i åtskilliga århundraden varit öppna och hävdade. Stenmurar i skogarna påminner om den odlargärning som utförts.

År 2009 bor endast en person permanent i Stavreberg. Det är Yngve Karlsson. Gården är utarrenderad men här går fortfarande betande djur och åkrarna brukas ännu.

Yngve är en bärare av rik muntlig tradition i flera generationer bakåt i tiden. Han har varit till stor hjälp i arbetet med att skriva denna berättelse om Stavreberg, och även om byarna i bygden i övrigt.

Detta är berättelsen om Stavreberg. Den har mest handlat om äldre tider. Om senare tid och nutid överlämnar jag till andra att berätta vidare.

Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Jönköping i mars 2009
Arne Ivarsson